

Zpráva o plnění Národního programu přípravy na stárnutí na období let 2008 až 2012

Podklad pro 15. zasedání Rady vlády pro seniory a stárnutí populace
konané dne 6. září 2011

Obsah:

Úvod	2
1. Základní principy	3
2. Aktivní stárnutí	23
3. Zdraví a zdravé stárnutí	64
4. Participace a lidská práva	83
5. Implementace a spolupráce	101
6. Připomínky k programu a návrhy na jeho aktualizaci:	104

Úvod

Usnesením vlády České republiky ze dne 9. ledna 2008 č. 8 byl schválen Národní program přípravy na stárnutí na období let 2008 až 2012 (dále jen „Program“). Celé znění Programu lze nalézt na stránkách Rady vlády pro seniory a stárnutí populace (viz <http://www.mpsv.cz/cs/5045>).

Program vychází z předpokladu, že ke zvýšení kvality života ve stáří a k úspěšnému řešení výzev spojených s demografickým stárnutím je nezbytné zaměřit se na následující strategické oblasti a priority, které je žádoucí prosazovat horizontálně napříč sektory a na všech úrovních veřejné správy:

- Aktivní stárnutí
- Prostředí a komunita vstřícná ke stáří
- Zlepšení zdraví a zdravotní péče ve stáří
- Podpora rodiny a pečovatелů
- Podpora participace na životě společnosti a ochrana lidských práv

Dr. Ing. Jaromír Drábek, ministr práce a sociálních věcí a předseda Rady vlády pro seniory a stárnutí populace (dále jen „Rada“), obdržel v souladu s usnesením vlády ze dne 9. ledna 2008 č. 8 od příslušných ministrů zprávu o plnění opatření Programu v rámci jednotlivých resortů. Níže je uveden přehled plnění Programu podle jednotlivých opatření, který byl zpracován na základě obdržených podkladů. Informace v této zprávě tedy odrážejí stav platný do 31. května 2011. Zpráva o plnění Programu se předkládá jako podklad pro 15. zasedání Rady, které se koná dne 6. září 2011. Rada jako poradní a iniciativní orgán vlády může v případě potřeby navrhnout a realizovat kroky k aktualizaci, resp. posílení plnění Programu.

Vzhledem k tomu, že výše uvedené usnesení v bodě III. vyzývá hejtmany, primátora hlavního města Prahy, primátory měst Brna, Ostravy a Plzně a představitele místní samosprávy ke spolupráci na realizaci cílů a opatření Programu a k podpoře regionálních a místních aktivit v této oblasti požádalo Ministerstvo práce a sociálních věcí hejtmany a primátory uvedených měst o zaslání informací o aktivitách a iniciativách kraje (města) v této oblasti, a současně jim nabídlo možnost uplatnit podněty a návrhy na aktualizaci, doplnění či zpřesnění stávajících opatření Programu dle zkušeností a priorit samosprávy v této oblasti.

Kromě výše uvedených subjektů byly osloveny také vybrané seniorské a proseniorské organizace, jejichž předsedové jsou zároveň členy Rady. Zástupcům těchto organizací byla tak nabídnuta možnost prezentovat své aktivity a iniciativy, popř. uplatnit podněty a návrhy na aktualizaci stávajících opatření Programu.

Obdržené informace budou následně zpracovány a předány členům Rady.

1. Základní principy

2. A. *Prosazovat uplatňování uvedených principů v jednotlivých oblastech a úrovních veřejné správy a posuzovat politiky a opatření z hlediska jejich dopadu na starší osoby. Klást důraz na zabránění diskriminaci na základě věku a ochranu lidských práv.*

Gesce: Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Spolugesce: MPSV, MZ, MŠMT, MMR, MD, MV, MF, MO, MK, MPO, MZe, Ministryně pro LP

Spolupráce: ČGGS, regionální a místní samospráva, seniorské a proseniorské organizace; vědecké, výzkumné a vzdělávací instituce

Termín: průběžně

Plnění:

K plnění principů (především pak princip 2.11. Informovanost a mainstreaming) Rada vlády přispěla v roce 2010 přijetím několika zásadních doporučení:

1. Doporučení Rady vlády pro seniory a stárnutí populace na přijetí opatření v oblasti podpory rozvoje a implementace asistenčních technologií pro zdravý a nezávislý život, které vláda schválila usnesením č. 536 ze dne 12. července 2010. V rámci tohoto usnesení vláda uložila ministru práce a sociálních věcí ve spolupráci s ministrem zdravotnictví a ministrem vnitra zpracovat návrh koncepce rozvoje technologií a služeb asistovaného života pro seniory a podpořit praktickou realizaci celostátního systému služeb asistovaného života a dále ministru práce a sociálních věcí vyhodnotit ve spolupráci s ministrem vnitra možnost zapojení ČR do programu rozvoje technologií a služeb asistovaného života EU, především pak programů Ambient Assisted Living – AAL 169, Competitiveness and Innovation Programme – CIP, Integrovaný operační program IOP, vytvoření podmínek pro efektivní využití těchto programů v ČR a případně předložit návrh opatření k zajištění účasti ČR v těchto programech včetně financování. V současné době se zpracovává materiál dle požadavků výše uvedeného usnesení „Návrh koncepce rozvoje technologií a služeb asistovaného života pro seniory“
2. V roce 2010 se členové Rady na 12. a 13. zasedání zabývaly řešením problematiky Alzheimerovy choroby a obdobných onemocnění v České republice. Rada jednoznačně souhlasila se zpracováním koncepce řešení problematiky Alzheimerovy choroby a obdobných onemocnění v České republice („Plán Alzheimer ČR“). Materiál byl v srpnu roku 2010 předán do meziresortního připomínkového řízení a v září 2010 předán vládě k projednání. Na základě usnesení vlády České republiky ze dne 6. října 2010 č. 711, bylo uloženo MZ, MPSV, MŠMT a MSP zpracovat návrh koncepce „Plánu Alzheimer v ČR“ a předložit ho vládě do 30. června 2011
3. V roce 2010 Rada na svém 13. zasedání schválila Návrh na zřízení dotačního programu „Podpora veřejně účelných aktivit seniorských organizací s celostátní působností“ s platností od roku 2011.

Na úrovni regionálního školství v rámci pobíhající kutikulární reformy je realizována řada aktivit, které se zaměřují na výchovu k lidským právům a k mezigenerační soudržnosti. Právě tato dvě témata byla zapracována do rámcových vzdělávacích programů. Výuka podle rámcových a školních vzdělávacích programů klade veliký důraz na výchovu dětí a žáků v oblasti lidských práv a na to, aby ve výuce získávali

klíčové občanské kompetence – jako je např. respekt k vnitřním hodnotám druhých lidí, schopnost vcítění se do situace ostatních lidí, odmítání útlaku a hrubého zacházení, rasová i mezigenerační snášenlivost, problematika mezigeneračních vztahů, výchovy ke kladným mezilidským vztahům v rodině a společnosti apod.

Princip celoživotního přístupu se odráží také v rámci vzdělávání, které již od jeho předškolních forem se zaměřuje právě na témata základních lidských práv a hodnot:

- Předškolní vzdělávání – poskytování představy o tom, co je v souladu se základními lidskými hodnotami a normami, i co je s nimi v rozporu – vzdělávací oblasti *Dítě a společnost* a *Dítě a ten druhý*.
- Základní vzdělávání – problematika lidských práv, včetně boje s diskriminací všeho druhu, problematika pozitivních mezilidských a mezigeneračních vztahů – vzdělávací oblasti: *Člověk a jeho svět*, *Člověk a společnost* a *Člověk a zdraví*.

MŠMT dále zavedlo nový doplňující vzdělávací obor – *Etická výchova*, jehož obsahem jsou m.j. tato témata: mezilidské vztahy a komunikace, důstojnost lidské osobnosti, interpersonální sociální empatie, prosociální chování v osobních vztazích i ve veřejném životě apod.

- Střední vzdělávání – realizace programu „*Strategie prevence rizikových projevů chování u dětí a mládeže v působnosti resortu školství mládeže a tělovýchovy na období 2009 – 2012*“
- Vysoké školství – vzdělávací oblasti dle konkrétních studijních oblastí a oborů. Témata jako např. výchova k lidským právům, ochrana lidských práv, boj s rasovou, náboženskou a mezigenerační nesnášenlivostí, apod. jsou integrální součástí všech učitelských a mnoha dalších studijních programů a oborů.

MŠMT spolu s Asociací poskytovatelů sociálních služeb ČR, s Ministerstvem práce a sociálních věcí ČR a se Svazem měst a obcí ČR dále participuje na projektu *Šťastné stáří očima dětí*, jehož obsahem je celorepubliková výtvarná soutěž pro žáky základních škol ve věku od 6 do 15 let na téma *Šťastné stáří*, které mají děti za úkol ztvárnit ve svých výtvarných dílech.

Zákaz diskriminace na základě věku byl promítnut také v návrhu zákona č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, ve kterém byl explicitně stanoven požadavek na rovný přístup ke zdravotním službám pro všechny pacienty, a byla stanovena konkrétní vymahatelná práva pacientů. Dle návrhu výše citovaného zákona se pacient stane hlavním účastníkem procesu poskytování zdravotních služeb, důraz bude kladen na jeho práva a individuální potřeby. V současnosti probíhá vypořádání připomínek k návrhu zákona, který bude předložen vládě ke schválení a následně k projednávání v Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR.

S cílem posílit vzájemné porozumění a toleranci a podporovat soudržnost pluralitní společnosti vznikl zákon č. 483/1991 Sb., o České televizi, ve znění pozdějších předpisů, který v § 2 písm. c) uvádí: „*Hlavními úkoly veřejné služby v oblasti televizního vysílání jsou zejména vytváření a šíření programů a poskytování vyvážené nabídky pořadů pro všechny skupiny obyvatel se zřetelem mj. na jejich věk, a to s cílem posílit vzájemné porozumění a toleranci a podporovat soudržnost pluralitní společnosti.*“

Totožné ustanovení obsahuje i zákon č. 484/1991 Sb., o Českém rozhlasu, ve znění pozdějších předpisů. Je třeba poznamenat, že právě toto médium se u seniorů těší velké oblibě.

Důležitým počinem v oblasti ochrany lidských práv bylo také přijetí zákona č. 132/2010 o audiovizuálních mediálních službách na vyžádání a o změně některých

zákonů (zákon o audiovizuálních mediálních službách na vyžádání), který nabyt účinnosti dne 1. 6. 2010. Podle ustanovení § 6 odst. 2 tohoto zákona „je poskytovatel audiovizuální mediální služby na vyžádání povinen zajistit, aby audiovizuální mediální služba na vyžádání neobsahovala sdělení záměrně zpracované tak, aby mělo vliv na podvědomí fyzické osoby, aniž by jej tato osoba vědomě vnímala, a aby nepodněcovala k nenávisti z důvodu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického nebo jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení“.

V rámci principu 2.8. Snižování sociálních a geografických rozdílů (ekvita), Ministerstvo pro místní rozvoj (MMR) se v souladu s usnesením vlády č. 292 ze dne 26. března 2008 realizuje program „Mobility“, jehož cílem je zajistit státní podporu investičních a neinvestičních záměrů při odstraňování bariér v budovách městských a obecních úřadů a v budovách domů s pečovatelskou službou náležících do komplexních řetězců bezbariérových tras v obcích a městech. S financováním programu bylo započato v roce 2009, pokračovalo se v roce 2010 a při přípravě na rok 2012 se počítá i nadále s jeho řešením.

V rámci zajištění přístupu k dopravě je osobám pobírajících starobní nebo plný invalidní důchod, osobám starším 60 let pobírajícím vdovský či vdovecký důchod nebo měsíčně opakující se peněžitě dávky sociální péče z důvodu pomoci v hmotné nouzi mají nárok na zvláštní jízdné ve 2. vozové třídě ve výši maximálně 50% obyčejného jízdného. Z prostředků ze státního rozpočtu je pro tuto oblast vyčleněna částka ve výši 150 000 000 Kč ročně.

Ochrana lidských práv je vyjádřena také v oblasti ochrany spotřebitele. Novela zákona o ochraně spotřebitele (zákon č. 634/1991 Sb.), ošetřuje situace, kdy je nekalá obchodní praktika zaměřena na spotřebitele, kteří jsou z důvodu svého věku zvláště zranitelní. Nekalost této praktiky se přitom hodnotí z hlediska průměrného člena skupiny seniorů. Dne 1. ledna 2011 nabyt účinnost zákon č. 145/2010 Sb. o spotřebitelském úvěru. Těžiště nové právní úpravy spočívá zejména ve větším důrazu na rozsah informací, které musí poskytnout věřitel spotřebiteli před uzavřením smlouvy, při uzavření samotné smlouvy a v průběhu trvání smluvního vztahu, povinnost věřitele posoudit před uzavřením smlouvy schopnost spotřebitele nabízený úvěr splácet a podat náležitě vysvětlení. Dále zákon mimo jiné upravuje právo spotřebitele na odstoupení od úvěrové smlouvy do 14 kalendářních dnů od jejího uzavření. Všechna tato ustanovení přispívají i ke zvýšené míře ochrany seniorů, kterým jsou věřitelé ochotni úvěr poskytnout, úvěrové podmínky však někdy pro ně bývají obtížně srozumitelné, nedostatečné a nevyhovující.

K zabránění věkové diskriminace MV podporuje informovanost vedoucích zaměstnanců a zaměstnankyň prostřednictvím pořádání diskusních a vzdělávacích seminářů ve spolupráci s právními experty a s nestátními neziskovými organizacemi na téma rovné šance na trhu práce a ochrana lidských práv. Obsahem výše uvedených vzdělávacích aktivit jsou: problematika rovnosti příležitostí pro ženy a muže, zaměstnávání osob se zdravotním znevýhodněním, zaměstnanci a zaměstnankyně pečující o osobu blízkou a problematika starších zaměstnanců a zaměstnankyň a pracujících seniorů. V roce 2010 se uskutečnil diskusní seminář pro vedoucí zaměstnance a zaměstnankyně „*Pracovní právní aspekty zaměstnávání osob se specifickými potřebami na MV*“. Cílem semináře bylo seznámit účastníky a účastnice s aktivitami v rámci projektu (blíže o projektu v bodě 2. E.). Konkrétně se na semináři hovořilo také o pracovníprávních aspektech zaměstnávání osob ve věku

55+. Součástí semináře byla přednáška JUDr. N. Randlové z advokátní kanceláře Randl Partners, která informovala přítomné především o možnostech využívání flexibilních pracovních úvazků pro tuto skupinu. Na semináři vystoupila také PhDr. Drahoslava Horáková z odboru řízení lidských zdrojů, která ve svém příspěvku hovořila o návaznosti projektu na národní strategie a plány v oblasti stárnutí. Další aktivitou, kterou MV vyvíjel v průběhu roku 2010 v oblasti stárnutí, byly pravidelné přednášky v rámci vstupního vzdělávání pro nové zaměstnance a zaměstnankyně MV na téma rovné příležitosti. Problematika seniorů je důležitou součástí těchto přednášek.

Všechny další resorty, které jsou uvedeny, jako spolu gestoři tohoto opatření sami dbají na svých pracovištích i v rámci jimi řízených příspěvkových organizací na dodržování zákazu diskriminace z důvodu věku, a to jak v pracovní oblasti, tak i v oblasti dalšího vzdělávání. Výběrová řízení na jednotlivé pracovní pozice jsou obsazovány výhradně na základě kvalifikačních předpokladů, dosavadní praxi a zájmu o pracovní místo. Zaměstnanci jednotlivých resortů jsou často dále využíváni jako experti ve svém oboru, kteří předávají své dlouholeté zkušenosti a znalosti mladším kolegům.

2. B. *Navázat spolupráci s grémiem pro regulační reformu a efektivní veřejnou správu tak, aby při hodnocení dopadů regulace mohly být důkladně hodnoceny a analyzovány dopady na seniorskou populaci.*

Gesce: Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Spolupráce: ČGGS, regionální a místní samospráva, seniorské a proseniorské organizace; vědecké, výzkumné a vzdělávací instituce

Termín: 2008

Plnění:

Navrhujeme opatření vypustit.

2. C. *Vyhodnocovat dopady reformy a opatření v oblasti důchodového systému, zdravotnictví, bydlení a sociálních služeb na současnou a budoucí situaci starších osob.*

Gesce: MPSV, MZ, MMR

Spolupráce: MF, ČGGS, regionální a místní samospráva, seniorské a proseniorské organizace; vědecké, výzkumné a vzdělávací instituce

Termín: průběžně

Plnění:

Stav celého důchodového pojištění je průběžně analyzován a zároveň se připravují možné úpravy, které by přispěly ke zlepšení jeho fungování, finanční udržitelnosti a k přiměřenému zabezpečení nejen ve stáří, ale i při invaliditě či úmrtí živitele. Nařízením vlády č. 339/2009 Sb. s účinností od 1. 1. 2010 došlo ke zvýšení vyměřovacího základu výpočtu dávky starobního důchodu z 21 527 Kč na 23 280 Kč. Při koncipování reformních kroků v oblasti soc. služeb je přihlíženo k potřebám poskytování pomoci a podpory lidem v nepříznivé situaci obecně, tedy nejen starších

osob, u nichž taková situace vznikne. Právě připravované reformní kroky a vládou již schválené základní body sociální reformy I. bude nicméně možné vyhodnotit až po jejich uplatnění v praxi (v soc. reformě I. se konkrétně jedná o tři novely zákonů (návrh zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti se sjednocením výplaty nepojistných sociálních dávek; návrh zákona o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením a o změně souvisejících zákonů; návrh zákona, kterým se mění zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony), které by měly nabýt účinnosti od 1. ledna 2012.

Z výsledků mezinárodního srovnání vyplývá¹, že mediánový disponibilní příjem osob ve věku 65 a více let v roce 2009 v ČR dosáhl úrovně 78% mediánového disponibilního příjmu osob ve věku 0 – 64 let, což je mírně pod průměrem EU, kde tento ukazatel dosáhl úrovně 86%.

Tabulka 1 Medián relativního disponibilního příjmu starších osob, 2005 - 2009

Median relative income of elderly people (Source: SILC)					
	2005	2006	2007	2008	2009
EU 27	0,86	0,85	0,84	0,85	0,86
EU 15	0,84	0,84	0,83	0,85	0,86
CR	0,83	0,82	0,81	0,79	0,78

Zdroj: Eurostat, 2011

Z tabulky 1 je patrné, že vývoj mediánového disponibilního příjmu osob starších 65 let v ČR mírně klesal z 83% v roce 2005 na 78% v roce 2009.

Z tabulky 2 je patrné, že poměr osob starších 65 let ohrožených chudobou je nižší, než je zastoupení osob ohrožených chudobou v celkové populaci. Na druhou stranu, z hlediska pohlaví lze zaznamenat zvýšený podíl žen starších 65 let ohrožených chudobou oproti rozložení v celkové populaci, a zároveň výrazně nižší podíl mužů starších 65 let ohrožených chudobou oproti rozložení v celkové populaci.

Tabulka 2 Poměr osob ohrožených chudobou, dle pohlaví a vybraných věkových skupin v ČR, 2009

Věk	Pohlaví	hodnota v %
Celkem	Celkem	8,6
	Muži	7,5
	Ženy	9,5
0-17 let	celkem	13,3
18-64 let	Celkem	7,6
	Muži	6,6
	Ženy	8,5
65+ let	Celkem	7,2
	Muži	3
	Ženy	10,1

Zdroj: ČSU, 2010

Také ukazatel vypovídající o počtu osob pod hranicí chudoby naznačuje nejnižší míru zastoupení u osob starších 65 let, kdy v roce 2010 se jednalo pouze o 0,3%

¹ V době zpracování této Zprávy byla statistická data na Eurostatu i na ČSÚ dostupná pouze za rok 2009

z této věkové kategorie. Z tabulky 3 dále vyplývá, že tento ukazatel dosahoval přibližně stejných hodnot mezi lety 2007 až 2010.

Tabulka 3 Osoby s příjmem pod hranicí chudoby podle věku (v %), 2007 - 2010

	2007	2008	2009	2010
do 17 let	3,9	4,3	3,8	5,7
18 - 24 let	4	2,9	3,7	4,5
25 - 49 let	2,6	2,4	2,1	2,8
50 - 64 let	1,2	1,6	2	1,8
65 a více let	0,3	0,3	0,2	0,3

Pozn.: Hranice příjmové chudoby – 40% mediánu národního ekvivalizovaného disponibilního příjmu
Zdroj: ČSÚ, 2011

Co se týče udržitelnosti důchodů, dle ukazatele výdajů na důchody, který je počítán jako procento z HDP, by v ČR dle projekce Eurostatu mohlo dojít ke zvyšování výdajů na důchody o téměř 3% mezi lety 2007 až 2060. V tomto ohledu má ČR v porovnání s průměrem EU27 nižší hodnoty výdajů na důchody z celkového HDP (tabulka 4).

Tabulka 4 Projekce výdajů na důchody (% HDP)

	2007	2010	2015	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050	2055	2060
EU 27	10,1	10,2	10,3	10,5	10,9	11,4	11,8	12,1	12,2	12,3	12,4	12,5
ČR	7,8	7,1	6,9	6,9	7	7,1	7,6	8,4	9,4	10,2	10,8	11

Zdroj: Eurostat, 2009

V roce 2010 byla připravena novela občanského zákoníku v oblasti nájmu bytu, která bude v nejbližších dnech vyhlášena ve sbírce zákonů. Novela občanského zákoníku sice přináší významné posílení dispozičního práva pronajímatele, nicméně stále zachovává tzv. sociální klauzule. Týkají se především institutu přechodu nájmu bytu, a to tak, že omezení doby nájmu po přechodu nájmu bytu na dva roky se nevztahuje na osoby, které dosáhly k okamžiku přechodu nájmu bytu 70 let. Stejně tak není možné uplatnit výpovědní důvod u nájmu bytu zvláštního určení, kdy nájemce sice není zdravotně postižená osoba, ale již dovršila 70 let. V novele občanského zákoníku došlo rovněž ke zrušení institutu soudního přezkumu při směňování bytů nájemných, což může být pro seniory rizikové, neboť v případě, kdy pronajímatel neumožní směnu bytu většího za menší, senior nebude moci podat návrh na soudní přezkum.

Významnou úlohu ve vyhodnocování dopadů reforem zaujímají také některé seniorské organizace jakými je například Rada seniorů ČR, která pravidelně analyzuje a vyhodnocuje reálnou hodnotu penzí a sociálních dávek, které senioři pobírají. Data jsou používána ve stanoviscích Rady při meziresortním připomínkovém řízení tvorby právních předpisů v gesci Ministerstev práce a sociálních věcí, Ministerstva zdravotnictví a Ministerstva pro místní rozvoj. V loňském roce byla zvláštní pozornost věnována dostupnosti nájemního bydlení seniorů po skončené deregulaci nájemného a také funkčnosti ochrany sociálních dávek na bydlení. Dále byl realizován výzkum „O dostupnosti přiměřeného nájemního bydlení seniorů v hl.m.

Praze“. Závěrečnou studii výzkumu obdrželi prezident ČR, ministr práce a sociálních věcí ČR a ministr pro místní rozvoj ČR. Pro vyřešení nedostatečné funkčnosti tzv. příspěvku na bydlení ve vztahu k seniorské populaci byly předloženy konkrétní legislativní návrhy.

Další významnou organizací v této oblasti je občanské sdružení Život90, které se soustavně věnuje sledování podmínek života ve stáří. O. s. Život90 je považován za významného sociálního partnera, tudíž se aktivně zapojuje do diskuzí o nových zákonech, podává podněty k legislativním změnám, které mají za cíl zlepšit kvalitu života starých lidí v ČR a zúčastňují se jednání nejrůznějších vládních i regionálních pracovních skupin.

MPSV v roce 2010 vydalo následující tiskové zprávy týkající se oblasti sociálních služeb a oblasti sociálního zabezpečení:

MPSV informuje o dopadech reforem a opatřeních v oblastech důchodového systému a sociálních služeb prostřednictvím tiskových zpráv. Tabulka 5 ukazuje přehled tiskových zpráv vydaných v roce 2010 ve vztahu k principu 2.C.

Tabulka 5 Přehled tiskových zpráv z oblasti důchodového systému a sociálních služeb vydaných v roce 2010

Výdaje na příspěvek na péči dosáhly v roce 2009 téměř 18,7 miliardy Kč
Systém sociálních služeb se postupně mění
MPSV se zabývá rozhodnutím Nejvyššího správního soudu
Vzdělávací projekt má pomoci zvýšit kvalitu sociálních služeb poskytovanou terénními pečovateli a pečovatelkami
Oblast předčasného odchodu do důchodu zaznamenala několik změn, přivýdělků se však netýkají
V Táboře se uskuteční česko-rakouská konference o poskytování sociálních služeb pro seniory
Novela zákona o důchodovém pojištění neovlivnila příjmy invalidů bez nároku na důchod
OSSZ budou pokračovat v přerušovaných řízeních o vracení pojistného na sociální zabezpečení
Ministři práce z České a Slovenské republiky jednali o sociálním zabezpečení a důchodové reformě
Pro sociální zabezpečení v Evropské unii budou od května platit nová pravidla
MPSV se zabývá nálezem Ústavního soudu k důchodům
Rada vlády pro seniory a stárnutí populace chce využít informační a komunikační technologie v podpoře života v přirozeném prostředí, zaměřit se na Alzheimerovu chorobu a posílit mezigenerační soudržnost
Dávky v roce 2009: výdaje na důchody a podporu v nezaměstnanosti vzrostly, ušetřilo se na nemocenském
Nový informační systém bude sbírat data o sociálních službách
Mezirezortní skupina odborníků připravuje novou koncepci systému dlouhodobé péče
Poskytovatelé sociálních služeb v říjnu už podruhé otevřou své dveře široké veřejnosti
Výdaje na dávky v 1. pololetí roku 2010 meziročně vzrostly, pouze u nemocenského pojištění došlo k poklesu

Životní úroveň v České republice dlouhodobě roste
Důchody by se od ledna 2011 měly v průměru zvýšit o 371 Kč
MPSV vydalo historicky první publikaci k vývoji sociálních služeb – „Diskusní materiál k východiskům dlouhodobé péče v ČR“
Počet lidí s demencí roste, ministerstva připraví „Plán Alzheimer“
II. ročník „Týdne sociálních služeb“ v ČR

Zdroj: MPSV

2. D. Podporovat odpovědný přístup ke zdraví a hmotnému zabezpečení ve stáří a zvyšovat zdravotní a finanční znalosti a kompetence lidí. Zvyšovat informovanost starších osob o způsobech řešení obtížných životních situací v různých oblastech života.

Gesce: Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Spolugesce: MPSV, MZ, MŠMT, MMR, MD, MV, MF, MO, MPO, MZe, Ministryně pro LP

Spolupráce: ČGGS, regionální a místní samospráva, seniorské a proseniorské organizace; vědecké, výzkumné a vzdělávací instituce

Termín: průběžně

Plnění:

Uvedené činnosti jsou předmětem sociálního poradenství, které je nedílnou součástí systému pomoci v hmotné nouzi. V rámci tohoto poradenství jsou všechny osoby, včetně seniorů a osob zdravotně znevýhodněných, informovány o způsobech řešení jejich tíživé životní situace. Osoby v hmotné nouzi jsou sociálními pracovníky vedeny k aktivnímu přístupu při řešení jejich situace. Snahou sociálních pracovníků předejít sociálního vyloučení těchto osob. Starší osoby i osoby zdravotně znevýhodněné nejsou nijak diskriminovány – nároky na dávky jsou u nich hodnoceny stejně jako u dalších skupin obyvatelstva.

Osoby, které pobírají dávky pomoci v hmotné nouzi, jsou osvobozeny od regulačních poplatků ve zdravotnictví.

Z hlediska sociálního pojištění je informovanost osob zajišťována prostřednictvím konzultačních dnů, přednáškové, školící a publikační činnosti, včetně průběžné aktualizace příslušných internetových stránek.

Ze zdravotního hlediska je toto opatření plněno prostřednictvím zdravotně výchovných akcí „Dny zdraví,“ které jsou realizovány odbornými pracovníky podpory zdraví Státního zdravotního ústavu ve spolupráci s dalšími subjekty, jako jsou krajské hygienické stanice, Národní síť zdravých měst, krajské úřady, jednotlivé municipality, nevládní neziskové organizace apod.

Zdraví představuje velmi širokou oblast, která zahrnuje vedle problematiky tělesného a duševního zdraví také např. problematiku úrazů, stravování, osobního bezpečí, první pomoci, sociálně patologických jevů, sportu a pohyb a mnoho dalších oblastí. Z těchto důvodů byla na MŠMT zřízena pracovní skupina Zdraví 21, v níž jsou zastoupeni pracovníci jednotlivých skupin MŠMT, která koordinuje aktivity resortu v oblasti zdraví a prostřednictvím zprávy Zdraví 21, pravidelně popisuje aktuální stav podpory zdraví v rámci resortu. MŠMT na problematice zdraví a způsobech jeho

zlepšování spolupracuje s dalšími resorty (např. s ministerstvem zdravotnictví a zemědělství), vysokými školami, nevládními organizacemi a dalšími partnery. V současné době se MŠMT zaměřuje především na problematiku úrazů a problematiku stravování, které souvisí s obezitou dětí, mládeže i dospělých.

Zdraví člověka je chápáno jako vyvážený stav jeho tělesné, duševní a sociální pohody a je utvářeno a ovlivňováno mnoha aspekty - stylem života člověka, jeho zdravotně preventivním chováním, kvalitou mezilidských vztahů, kvalitou životního prostředí, bezpečím člověka atd.

MŠMT se zabývá výchovou k odpovědnému přístupu ke zdraví a zdravým životním stylem v řadě oblastí. Například určuje obsah takto zaměřeného vzdělávání ve školách a školských zařízeních, podporuje sportovní aktivity lidí všech věkových kategorií, podporuje lékařský výzkum a vědu orientované na zdravotní stav obyvatelstva a způsoby jeho zlepšování. MŠMT také sleduje potřeby a koordinuje způsoby prosazování a podpory zdraví např. při vyhlašování nejrůznějších soutěží, dotačních programů a ve všech koncepčních materiálech MŠMT. K problematice zdraví se vztahují např. následující koncepce uplatňované v resortu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy: *Národní plán boje proti komerčnímu sexuálnímu zneužívání dětí na období 2006 – 2008* přijatý usnesením vlády č. 949 ze dne 16. srpna 2006, *Národní strategie prevence násilí na dětech v ČR na období 2008 – 2018* přijatá usnesením vlády č. 1139 ze dne 3. září 2008, *Dlouhodobý program zlepšování zdravotního stavu obyvatelstva České republiky Zdraví pro všechny v 21. století – Zdraví 21* přijatý usnesením vlády č. 1046 dne 30. října 2002, *Koncepce prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže* apod. Mezi vybrané dotační a rozvojové programy MŠMT podporující zdraví patří např. programy *Národní program sportu pro všechny*, *Sport a škola*, *Sport zdravotně postižených*, *Programy prevence sociálně patologických jevů*, *Údržba a provoz sportovních a TV zařízení* aj. MŠMT trvale podporuje zdraví a zdravý životní styl dětí, žáků i dospělých a seniorů. Výchova ke zdraví je vyjádřena v očekávaných kompetencích oblasti *Dítě a jeho tělo* (Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání), oblasti *Člověk a zdraví* (RVP pro základní vzdělávání a RVP pro gymnaziální vzdělávání) dělící se na vzdělávací obory: *Výchova ke zdraví* a *Tělesná výchova* včetně *Zdravotní tělesné výchovy*. Zde se žáci učí aktivně rozvíjet a chránit své zdraví a být za své zdraví odpovědní.

Problematika řešení obtížných životních situací je přednášena seniorům především v rámci univerzit třetího věku. Například v rámci kurzů třetího věku jsou prostřednictvím vědecko-pedagogických a vědeckých pracovníků z Univerzity obrany a jiných vzdělávacích institucí přednášena témata, která rozšiřují intelektuální a informační obzor vojenských důchodců v různých společensko-vědních a technických oborech a v praktických lidských činnostech. V rámci kurzů jsou zprostředkovávány informace a poznatky, které slouží k prohloubení schopnosti zvládnout problémy stáří v oblasti běžné komunikace, zdravotních problémů, vztahových otázek apod.

Z hlediska zvyšování finančních znalostí a kompetence lidí, byla v roce 2010 usnesením vlády č. 338/2010 schválena Národní strategie finančního vzdělávání,

kteřou připravilo MF ve spolupřáci s MŠMT a ČNB s cílem vytvoření uceleného systému finančního vzdělávání pro zvyšování úrovně finanční gramotnosti občanů ČR. V této souvislosti se předpokládá zařazení finančního vzdělávání do vzdělávání celé populace (dětí, mládeže, dospělých i seniorů) v oblasti tvorby rodinného rozpočtu, investic a úvěřů, s upřednostněním formy letáků, brožur, internetu, televizních pořadů. Financování Národní strategie se předpokládá z rozpočtů příslušných kapitol státního rozpočtu, uvažuje se i o využití prostředků Evropského sociálního fondu v oblasti lidských zdrojů.

Ve vztahu k přeshraničnímu řešení stížností spotřebitelů napomáhá Evropské spotřebitelské centrum ČR při České obchodní inspekci. Mezi časté oběti nekalých praktik bývají také senioři, kteří nejsou jazykově vybavení, a uzavírají různé nevýhodné smlouvy. V roce 2010 byl na jednání vlády předložen materiál, jehož obsahem byla jednak informace o Projektu mimosoudního řešení spotřebitelských sporů, který MPO realizuje od 1. dubna 2008, a jednak návrh na zajištění jeho dalšího fungování. MPO jako garantu projektu mimosoudního řešení spotřebitelských sporů bylo na základě fungování uloženo zahájit realizaci systému mimosoudního řešení spotřebitelských sporů a vytvořit nezbytné podmínky pro jeho činnost. Vzhledem k úspoře času a finančních prostředků je tento systém zvláště výhodný pro starší spotřebitele, kteří mají obavy ze složitého a dlouhodobého soudního projednávání sporu.

Také v rámci jednotlivých resortů je uplatňován tento princip vůči bývalým zaměstnancům, například prostřednictvím podpory činnosti klubů seniorů bývalých zaměstnanců či poskytováním poradenství z různých oblastí (např. finance, sociální zabezpečení, psychologická služba, duchovní služba a další).

MO v rámci pomoci řešení životních situací odcházejících vojáků, umožňuje bezúplatnou rekvalifikaci, napomáhající k přechodu do dalšího zaměstnání v civilním sektoru. Ve snaze pomoci řešit nepříznivou situaci ukončení pracovního poměru občanských zaměstnanců, např. z reorganizačních důvodů, MO spolupracuje s úřady práce ve snaze napomoci propuštěným osobám nalezení nového uplatnění na trhu práce. Tato pomoc je poskytována všem věkovým kategoriím. Podporu při hledání nového pracovního uplatnění na trhu práce v případě propuštění deklarují i další resorty v jednotlivých kolektivních smlouvách.

Pomoc při řešení náročných životních situací starších osob a seniorů významným způsobem zajišťuje celá řada nestátních neziskových organizací v rámci odborného sociálního poradenství. Významným poskytovatelem je například Život 90, který provozuje sociální, právní, psychologické a krizové poradenství. Dalším příkladem může být Rada seniorů ČR, která zajišťuje bezplatné právní, bytové a sociální poradenství a pomoc prostřednictvím čtyř ambulantních poraden a terénních služeb. V loňském roce jsme využilo jejich pomoc 2 991 klientů. Rada seniorů ČR v závěru kroku 2010 realizovala rozsáhlou informační kampaň ku příležitosti skončení deregulace nájemného ve většině lokalit ČR a také k tzv. „malé penzijní reformě“. Poradenství a pomoc poskytují též členské organizace Rady seniorů ČR jakými jsou například odborové organizace, Svaz důchodců ČR, Český svaz žen, Svaz diabetiků

ČR v problematice diabetu, Sdružení obrany spotřebitelů ve spotřebitelském a finančním právu a Sdružení nájemníků ČR v právu bytovém. Sdružení nájemníků ČR v roce 2010 poskytlo poradenství a pomoc 21 500 klientům.

2. E. *Podporovat pozitivní pohled veřejnosti na stáří, stárnutí a starší osoby a usilovat o zlepšení mediální kultury ve vztahu k seniorům. Podporovat vytváření informačních, vzdělávacích a aktivizačních programů pro seniory ve sdělovacích prostředcích.*

Gesce: Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Spolugesce: MPSV, MZ, MŠMT, MMR, MD, MV, MF, MO, MK, MPO, MZe, Ministryně pro LP

Spolupráce: ČGGS, regionální a místní samospráva, seniorské a proseniorské organizace; vědecké, výzkumné a vzdělávací instituce

Termín: průběžně

Plnění:

Rada v roce 2010 nerealizovala žádné specifické aktivity ve vztahu k podpoření pozitivního pohledu veřejnosti na stáří, stárnutí a starší osoby.

Dne 15. 6. 2010 (Světový den proti násilí na starých lidech) byla vydána „Doporučení zmocněnce vlády pro lidská práva a Výboru proti diskriminaci k zobrazování seniorů v médiích“. Doporučení pro pracovníky médií prezentoval zmocněnce vlády pro lidská práva Michael Kocáb na tiskové konferenci u příležitosti semináře věnovaného tématu násilí na starých lidech, pořádaného občanským sdružením Život90. Doporučení byla rozeslána emailem novinářům a byla zveřejněna na internetových stránkách Rady vlády ČR pro lidská práva²

MŠMT se ztotožňuje s poznatky a závěry Rady vlády pro seniory a stárnutí populace v tom smyslu, že živnou půdou pro ageismus a mezigenerační nesnášenlivost jsou v ČR především masmédiá – televize, rozhlas a tisk. MŠMT se proto bude snažit cíleně působit především na vedení vysokých škol a fakult připravujících absolventy s uplatněním v masových sdělovacích prostředcích, aby ve výuce i v rámci praxí korigovali zhoubné dopady současného negativistického mediálního obrazu stárnutí, stáří a starých lidí na naši současnou společnost.

Dotační program *Vyrovňování příležitostí pro osoby se zdravotním postižením*, který realizuje MZ, podporuje vznik informačních a edukačních materiálů pro širokou veřejnost s cílem usilovat o zlepšení obrazu seniorů ve sdělovacích prostředcích (např. rozhlasové pořady ve spolupráci s Rádiem Classic). Za rok 2010 se jedná především o následující aktivity:

- rozhlasové vysílání "Domácí péče" (o dostupnosti a kvalitě domácí péče z pohledu uživatelů - seniorů),
- "Program aktivního stylu života pro seniory" (zlepšování kvality života seniorů fyzickou aktivitou),
- "Mens Sana Seniorum" - trénování paměti,

² <http://www.vlada.cz/cz/ppov/rlp/vybory/proti-diskriminaci/memorandum-media-a-seniori-73570/>

- "Vánoční psychorelaxační setkání postižených seniorů" - vánoční projížďka Prahou,
- "Časopis GENERACE - běžná čísla",
- "Počítačová výuka pro zdravotně postižené seniory",
- "Nácvik počítačových dovedností seniorů a zdravotně postižených",
- "Publikace zdravotně vědné".

V rámci MMR došlo ke zpracování a následné distribuci informačního materiálu, který se stal podkladem pro *Koncepci o truchlící a pozůstalé*, která je významnou pomocí při řešení těžkých životních situací.

MK nemá přímý vliv na audiovizuální tvorbu a programovou skladbu médií, není oprávněno do činnosti nezávislých provozovatelů televizního a rozhlasového vysílání jakkoli zasahovat. Odbor médií a audiovize však v rámci výběrového dotačního řízení může podporovat vzdělávací projekty v oblasti kinematografie a médií zaměřené na seniory, resp. jimi organizované, a poskytovat touto cestou finanční podporu na pořízení titulků u filmových kopiích. V roce 2010 však nebyl do výběrového řízení přihlášen žádný projekt, který by se cíleně zaměřil na předmětnou věkovou skupinu. Okrajově postihovaly problematiku seniorů některé filmy promítané v rámci ministerstvem podporovaného festivalu „Jeden svět“. Na základě nařízení vlády č. 5/2003 o oceněních v oblasti kultury, uděluje ministr kultury každoročně vybraným lidovým řemeslníkům titul „Nositel tradice lidových řemesel“. Titul je možné udělit v jednom roce maximálně 5 řemeslníkům. Jde o určitou trvalou veřejnou formu uznání a podpory těm, kdo se snaží udržet znalosti a dovednosti nutné k provozování tradičních lidových řemesel a předat je dalším generacím. Mezi oceněnými řemeslníky převažují právě senioři. Titul je předáván u příležitosti Národního zahájení Dnů evropského dědictví. Tato akce vytváří velmi vhodnou příležitost představení osobností Nositelů tradice lidových řemesel kulturní veřejnosti a seznámit ji s krásou a jedinečností jejích výrobků. Od roku 2001 do roku 2010 obdrželo tento titul z celkového počtu 45 řemeslníků 25 seniorů. Národní informační a poradenské středisko pro kulturu (dále jen NIPOS), příspěvková organizace Ministerstva kultury, vydává internetové periodikum Místní kultura, které se zabývá z informačního a novinářského pohledu spektrem kulturních služeb, aktivit, kulturního dědictví na úrovni místní a regionální kultury. Zveřejňuje informace o kulturní nabídce akcí a aktivit pro starší občany, recenzuje vybrané akce, nastoluje i otázky praktické realizace politiky ve vztahu ke starším občanům apod. NIPOS dále realizuje měsíční kalendárium projektů realizovaných občany zdravotně či sociálně znevýhodněnými, které byly podpořeny v dotačních řízeních Ministerstva kultury. Také zde jsou zahrnuty projekty seniorských organizací, případně dalších subjektů pro seniory.

MD zabezpečovalo v roce 2010 úkoly uložené v Národní strategii bezpečnosti silničního provozu. Ministerstvo dopravy je odpovědné za realizaci preventivních aktivit v jednotlivých regionech, určených mimo jiné pro seniory, kteří jsou také účastníci silničního provozu. V roce 2010 byl kladen důraz v rámci preventivních aktivit v jednotlivých regionech ve vztahu k bezpečnosti silničního provozu především na informování seniorů s platnou právní úpravou v silničním provozu. V České

televizi byly několikrát odvysílány v rámci pořadu STOP nově vyrobené díly a to: „Chodci seniorů“ a „Seniori za volantem“.

Stárnoucí populace bude také jednou z cílových skupin témat nové Národní strategie bezpečnosti silničního provozu České republiky v letech 2011-2020. Podíl obyvatelstva nad 65 let vzroste do roku 2020 ze současných 15 % na 20 %. Tato generace bude mnohem aktivnější, se zvýšenou potřebou mobility. Kvalitnější zdravotní péče však nemůže plně kompenzovat zvýšenou zranitelnost starších lidí a současně sníženou schopnost rychle analyzovat a reagovat na stále komplikovanější situaci v silničním provozu.

Základní přehled vývoje následků nehod s účastí starších řidičů je ukazuje tabulka 6:

Tabulka 6 Počty nehod zaviněných řidiči motorových vozidel podle věku řidiče

věk řidiče	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2009/2000
60 - 64 let	3692	3193	3774	4536	4682	5137	5379	5587	5156	2235	0,61
65 - 69 let	2527	2059	2133	2244	2337	2468	2517	2652	2518	1143	0,45
nad 70 let	3085	2686	3076	3334	3413	3640	3372	3380	3079	1463	0,47
nad 60 let celk.	9304	7938	8983	10114	10432	11245	11268	11619	10753	4841	0,52
v % z celku											
60 - 64 let	1,9	1,9	2,2	2,5	2,6	2,8	3,1	3,3	3,5	3,3	1,74
65 - 69 let	1,3	1,2	1,2	1,2	1,3	1,3	1,4	1,6	1,7	1,7	1,30
nad 70 let	1,6	1,6	1,8	1,8	1,9	2,0	1,9	2,0	2,1	2,2	1,37
nad 60 let celk.	4,8	4,7	5,1	5,6	5,8	6,1	6,5	6,9	7,3	7,2	1,50

Zdroj: RSDP PP CR, CDV

Z hlediska příčin nehod (tabulka 7) se zde projevují zcela jiné faktory oproti skupině mladých řidičů. Nikoliv rychlost, ale neschopnost správné orientace jsou problémem starších řidičů, na který je třeba zaměřit pozornost.

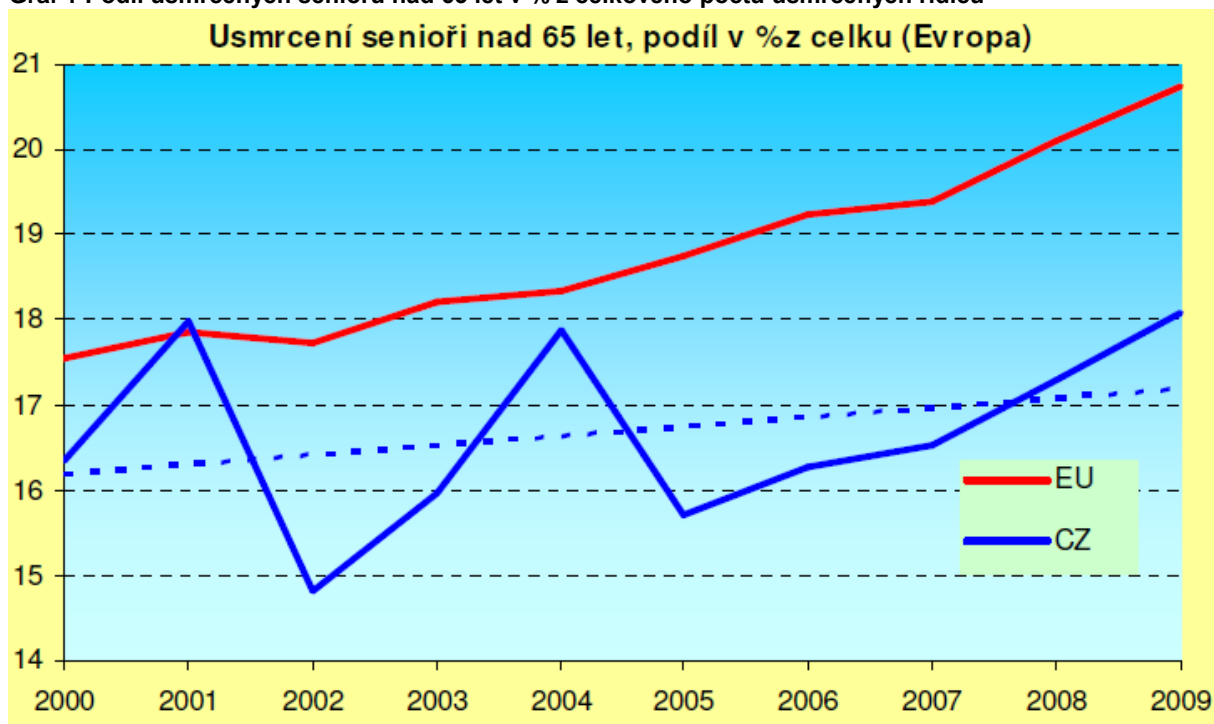
Tabulka 7 Příčiny a následky nehod zaviněných řidiči nad 65 let

řidiči motorových vozidel nad 65 let - rok 2009			
zavinění	nehody	usmrcení	těžce zranění
nepřiměřená rychlost	339	12	28
Nesprávné předjíždění	69	2	3
nedání přednosti	1026	21	95
Nesprávný způsob jízdy	1462	27	80

Zdroj: RSDP PP CR

Z hlediska úmrtí starších osob nad 65 let trend vývoje znázorněný v následném grafu přerušovanou čarou potvrzuje obdobný průběh v porovnání s vývojem v EU. Díky odlišným demografickým charakteristikám podíl seniorů v EU narůstá a projevuje se i ve vyšším podílu úmrtí v důsledku dopravní nehody.

Graf 1 Podíl usmrcených seniorů nad 65 let v % z celkového počtu usmrcených řidičů

Zdroj: IRTAD – OECD, CDV

Odbor řízení lidských zdrojů MV (dále jen „OŘLZ“) podporuje v rámci svých kompetencí pozitivní pohled veřejnosti na stáří, stárnutí a starší osoby a usiluje o zlepšení vztahu společnosti k seniorům prostřednictvím svého projektu „Akceptace specifických potřeb zaměstnanců a zaměstnankyň Ministerstva vnitra“. Cílem projektu je vytvořit funkční systém zaměstnávání starších osob: alternativní pracovní úvazky, pružná pracovní doba, vzdělávání pro vedoucí zaměstnance/kyně, poradenství, dotazníková šetření, metodika pro vedoucí zaměstnance jako návod a pomoc pro a při zaměstnávání uvedených skupin a spolupráce s nestátními neziskovými organizacemi, které se zabývají danou problematikou. Zaměstnanci a zaměstnankyň ve věku 55+ jsou jednou z cílových skupin projektu.

Podpora pozitivního pohledu na problematiku stárnutí probíhá prostřednictvím intranetových stránek projektu, na kterém jsou uvedeny statistiky zaměstnanců MV podle věkových skupin, informace, poradna a odkazy na důležité stránky v této oblasti. I v roce 2010 odbor řízení lidských zdrojů pokračoval v systematickém informování a poradenství pro zaměstnance/kyně k problematice stárnutí, diskriminace z důvodu věku a odpověďmi na konkrétní dotazy týkající se především vyřizování žádosti o důchod, ale poskytoval i základní informace a poradenství k sociálním službám pro osoby pečující.

Nezastupitelný význam v plnění výše uvedeného principů má činnost nevládních neziskových organizací. Například Rada Seniorů ČR nastolila otázku

mezigeneračních vztahů při jednání s Prezidentem ČR dne 16. 11. 2010, dále pak při dalších jednáních s politiky.

2. F. V rámci podpory výzkumu zohledňovat „Program výzkumu v oblasti stárnutí pro 21. století“, který byl přijat v roce 2002 ve Valencii. Zvyšovat dostupnost a využívání výsledků výzkumu relevantními subjekty.

Gesce: MPSV, MZ, MŠMT, MMR, MD, MO, MPO, MZe

Spolupráce: ČGGS, regionální a místní samospráva, seniorské a proseniorské organizace; vědecké, výzkumné a vzdělávací instituce

Termín: průběžně

Plnění:

V roce 2010 byl v souladu s Programem výzkumu v oblasti stárnutí pro 21. století Výzkumným ústavem práce a sociálních věcí (dále jen VUPSV) realizován výzkum „Analýza a prognóza potřeb poskytování sociálních služeb pro seniory a osoby se zdravotním postižením“, jehož cílem bylo zpracovat analýzu a prognózu potřeby poskytování sociálních služeb pro seniory a osoby se zdravotním postižením.

MPSV zohlednilo Program výzkumu v oblasti stárnutí pro 21. století také při přípravě nového systému posuzování stupně závislosti pro účely příspěvku na péči dle zákona o sociálních službách. Posouzení závislosti staví na sociálním modelu zdravotního postižení a principech ADL (activities of daily living) jako komprimované formy ICF. Stárnutí populace s sebou nese polymorbiditu, ale zdravý životní styl a možnosti současné medicíny přispívají k prodloužení délky života. Stěžejní význam v tomto procesu má kvalita života. Na základě posouzení stupně závislosti je občanovi přiznán příspěvek na péči, který umožňuje řešit jeho nezávislost. A právě v tom lze spatřovat jeden z nejdůležitějších předpokladů pro zvýšení (nebo alespoň zachování) kvality života.

MMR provozuje a aktualizuje vlastní internetové stránky výzkumu³, kde prostřednictvím InfoBanky prezentuje kompletní výsledky výzkumu MMR včetně relevantních informací o jednotlivých výzkumných projektech. Mezi jednotlivé oblasti výzkumu na MMR patří tato témata: Regionální rozvoj, Bydlení, Cestovní ruch, Územní plánování, Ostatní témata a Výzkum pro řešení regionálních dispartit.

MŠMT neřeší žádné úkoly zaměřené na koordinaci a hodnocení aktivit v rámci Programu výzkumu v oblasti stárnutí pro 21. století, který byl přijat v roce 2002 ve Valencii. Vědeckým výzkumem problematiky stárnutí se dlouhodobě zabývá Ústav pedagogických věd Filozofické fakulty Masarykovy univerzity.

2. G. Usilovat o snižování sociálních a územních rozdílů v přístupu k veřejným službám.

Gesce: Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Spolugesce: MPSV, MZ, MŠMT, MMR, MD, MV, MF, MO, MK, MPO, MZe,

³ <http://www.mmr-vyzkum.cz/cz/infobanka-infobanka-slouzi.aspx>

Ministryně pro LP

Spolupráce: *MS, regionální a místní samospráva, seniorské a proseniorské organizace, nestátní neziskové organizace*

Termín: *průběžně*

Plnění:

Dostupnost poskytování sociálních služeb zajišťují podle zákona č. 108/2006 Sb., o soc. službách, ve znění pozdějších předpisů, kraje (§ 95, písm. g). Kraje mají podle uvedeného paragrafu také povinnost zpracovávat střednědobý plán rozvoje sociálních služeb ve spolupráci s obcemi na území kraje, se zástupci poskytovatelů sociálních služeb a se zástupci osob, kterým jsou poskytovány sociální služby, informovat obce na území kraje o výsledcích zjištěných v procesu plánování a při zpracování plánu kraj přihlížet k informacím získaným od obcí sděleným podle § 94 písm. e) citovaného zákona. Právě spolupráce všech jmenovaných subjektů při plánování sociálních služeb umožňuje zohlednit místní situaci a v rámci existujících finančních možností zajišťovat rovnoměrné rozmístění všech druhů sociálních služeb.

Příkladem může být např. Zlínský kraj, který prostřednictvím Střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb ve Zlínském kraji 2009 – 2011 podporuje rozvoj služeb pro seniory zejména v regionech, v nichž doposud určité druhy sociálních služeb absentují. V roce 2010 byl podpořen rozvoj pobytové služby domova pro seniory v ORP Bystřice pod Hostýnem, kde dosud tento typ služby zastoupen nebyl. V této souvislosti byla podpořena transformace kapacit pro osoby trpící Alzheimerovou chorobou, popř. jiným typem demence, původně určených pro uživatele domovů pro seniory.

MMR jako gestor za Strategii regionálního rozvoje ČR tímto dokumentem určil hlavní směry regionálního rozvoje regionů České republiky. Hlavním cílem je postupné vyrovnávání rozdílů úrovně socioekonomických indikátorů jednotlivých regionů ČR. Jednotlivé resorty mají povinnost na základě usnesení vlády č. 560/2006 se těmito principy řídit. Dalším významným dokumentem v této oblasti je vládou schválený dokument „Politika územního rozvoje“. Pro další plánovací období bylo započato s přípravou Strategie regionálního rozvoje ČR na období 2014 – 2020.

MD přijalo pro zjišťování veřejné osobní dopravy zákon č. 194/2010 Sb., o veřejných službách v přepravě cestujících a o změně dalších zákonů, s účinností od 1. července 2010. Na základě uvedeného zákona jsou uzavírány smlouvy o veřejných službách v přepravě cestujících pro dálkovou meziregionální železniční dopravu mezi státem, zastoupeným Ministerstvem dopravy a dopravci a pro regionální dopravu mezi jednotlivými kraji a dopravci. V rámci těchto smluv objednatelé sledují nejen stanovení požadované četnosti dopravy, dostupnost a kulturnost prostředí ve veřejné dopravě, ale i modernizaci vozidlového parku a zajišťování bezbariérové přístupnosti veřejné dopravy.

Resort MŠMT vytvořil pracovní skupinu zabývající se problematikou sociálních programů ve vzdělávání, sportu a výzkumu. Inkluzivní vzdělávání resortu školství je zaměřeno na všechny děti a žáky bez rozdílu, tedy také na děti zdravotně postižené

a znevýhodněné, na žáky sociálně znevýhodněné a na děti z odlišného sociálního a kulturního prostředí.

Ve vztahu ke vzdělávání seniorů mají nezastupitelný význam univerzity třetího věku (dále jen U3V). Z celkového počtu 26 českých veřejných vysokých škol jsou na 21 z nich nabízeny desítky kurzů a přednáškových cyklů. Celkový počet zapsaných seniorských studentů přesahuje číslo 20 tisíc. Vzhledem k tomu že U3V navštěvují senioři z univerzitních měst a jejich blízkého okolí, dochází ke snaze zřizovat detašovaná střediska, lokalizovaná mimo univerzitní města a poskytnout tak možnost vzdělávání i seniorům žijícím na venkově. Také nově vytvořená detašovaná střediska musí zachovat vysokou odbornou i pedagogickou úroveň výuky. U3V může realizovat jen taková instituce, která má odborné spojení s některou vysokou školou, která má akreditován alespoň jeden magisterský studijní program. Jednotlivé U3V na českých vysokých školách sdružuje Asociace U3V v ČR, která pořádá každoročně mezinárodní odbornou konferenci, zprostředkuje kontakty s evropskými organizacemi (AIUTA, EFOS), koordinuje vzájemnou spolupráci členských univerzit a řeší aktuální problémy seniorského vzdělávání.

MK napomáhá snižování sociálních rozdílů prostřednictvím zapojení starších osob do kulturních aktivit. Ke zlepšení jejich kulturního vyžití významným způsobem přispívají také slevy na vstupném. Tyto slevy (především na divadelní představení a koncerty) jsou seniorům poskytovány několika způsoby, jakými jsou např. slevy na běžná představení či koncerty, speciální představení pro určená pro seniory, speciální předplatné, zpřístupnění generálních zkoušek za symbolické vstupné apod. Aktivita MK z oblasti literatury a knihoven nejsou v rámci podporovaných projektů zaměřeny specificky na seniory. V případě literatury je zásadním kritériem pro poskytnutí dotace umělecká kvalita předloženého projektu. V případě knihoven je kladen důraz na dostupnost veřejných knihovnických a informačních služeb způsobem zaručujícím rovný přístup všem bez rozdílu, což je jeden ze základních principů zákona č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb, v platném znění. V evidenci knihoven MK jsou zapsány pouze knihovny, poskytující služby uvedeným způsobem. Rovněž příspěvkové organizace v gesci odboru ochrany movitého kulturního dědictví, muzeí a galerií MK poskytují zvýhodněné vstupné seniorům. Současně je mj. při rekonstrukcích muzejní a galerijních budov automaticky dbáno na prosazování obecně technických požadavků užívání veřejných budov osobami s omezenou schopností pohybu a orientace. V oblasti médií a audiovizí má naplňování tohoto opatření rovněž oporu v zákoně, neboť podle zákona č. 348/2005 Sb., o rozhlasových a televizních poplatcích jsou od poplatků osvobozeny osoby s úplnou nebo praktickou slepotou obou očí a osoby s oboustrannou úplnou nebo praktickou hluchotou, pokud jsou osaměle žijící; osvobozeny jsou tyto osoby rovněž v případě, kdy žijí společně v jedné domácnosti. Dále je od poplatků osvobozena fyzická osoba, jde-li o jednotlivce, jehož čistý příjem za uplynulé kalendářní čtvrtletí je nižší než 2,15 násobek životního minima, žije-li v téže domácnosti s dalšími osobami a součet jejího čistého příjmu a čistých příjmů těchto osob za uplynulé kalendářní čtvrtletí je nižší než 2,15 násobek životního minima osob žijících v této domácnosti. Takové osvobození se často týká právě

seniorů, kteří tak mají bezplatný přístup k vysílání České televize a Českého rozhlasu, tedy službě veřejnosti. Dle ust. § 3 odst. 1 písm. a) zákona o ČT provozuje Česká televize analogové a/nebo digitální vysílání dvou televizních programů, které může přijímat alespoň 95 % obyvatel ČR, a digitální vysílání dalších alespoň dvou dalších programů s plánovaným pokrytím alespoň 95 % obyvatel ČR.

V rámci Národního památkového ústavu je toto opatření prosazováno prostřednictvím zvolené cenové politiky při stanovení vstupného do zpřístupněných památek. Na všech objektech mají senioři nad 65 let zvýhodněné vstupné. V regionu s nižšími příjmy obyvatelstva odpovídá nižší úroveň stanoveného vstupného do objektů spravovaných NPÚ. V zpřístupněných památkách NPÚ jsou průběžně do interiérů umístována křesla pro krátké odpočívání si během prohlídky, mimo místa, kde si lze sednout, např. kaple, hudební sály apod. (realizováno v především v jihočeských památkách Český Krumlov, Hluboká, Rožmberk atd., jinde např. Kroměříž). NPÚ průběžně upravuje památky tak, aby byly bezbariérově přístupné pro návštěvníky s omezenou schopností pohybu, což oceňují i návštěvníci z řad seniorů.

Kromě jednotlivých resortů k plnění tohoto principu přispívají i neziskové organizace jakou je například Rada seniorů ČR, která se snaží o snižování rozdílů v přístupu k veřejným službám prostřednictvím aktivit krajských a městských rad seniorů, které spolupracují na komunitním a střednědobém plánování sociálních služeb. V Královéhradeckém kraji je regionální dostupnost veřejných služeb monitorována též prostřednictvím krajských porad klubů důchodců, které jedenkrát ročně svolává krajská Rada seniorů.

2. H. *V jednotlivých oblastech a politikách zohledňovat rozdílnou situaci a potřeby žen a mužů.*

Gesce: Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Spolugesce: MPSV, MZ, MŠMT, MMR, MD, MV, MF, MO, MK, MPO, MZe, Ministryně pro LP

Spolupráce: ČGGS, regionální a místní samospráva, seniorské a proseniorské organizace; vědecké, výzkumné a vzdělávací instituce

Termín: průběžně

Plnění:

Rada vlády pro seniory a stárnutí populace ve všech svých aktivitách a výstupech zohledňuje odlišné podmínky žen a mužů.

V oblasti důchodového pojištění jsou všechny změny prováděny s ohledem na princip rovného zacházení s muži a ženami a postupně jsou odstraňovány rozdíly v jejich postavení. Také při výkonu posudkové činnosti je důsledně dodržován princip rovného zacházení.

Rada vlády pro rovné příležitosti žen a mužů v jednotlivých oblastech a politikách zohledňuje rozdílné situace a potřeby žen a mužů a připravuje návrhy směřující k prosazování a dosažení rovných příležitostí žen a mužů. Také v rámci mezirezortního připomínkového řízení při předkládání materiálů a návrhů opatření na jednání vlády systematicky zohledňuje i rozdílnou situaci a rozdílné potřeby žen a

mužů v rámci kategorie starších osob. Za důležité v souvislosti s tímto principem lze považovat rozdíly v odměňování žen a mužů (tzv. gender pay gap), s následnými rozdíly ve výši vyplácených dávek ze systému důchodového pojištění (tabulka 8).

Tabulka 8 Rozdílné průměrné příjmy mezi ženami a muži, 2009

	Ženy	Muži
Průměrná mzda	22 414 Kč	29 953 Kč
Průměrný SD	9124 Kč	11 174 Kč
Průměrný ID	8 925 Kč	10 301 Kč

Zdroj: ČSU

Pozn. SD – starobní důchod, ID – plný invalidní důchod

Na tzv. feminizaci chudoby reagují i Aktualizovaná opatření Priorit a postupů vlády při prosazování rovných příležitostí pro ženy a muže, která jsou základním každoročním vládním materiálem usilujícím o koncepční prosazování rovnosti žen a mužů. Aktualizovaná opatření Priorit pro rok 2010 obsahovala rovněž úkol směřující ke zkvalitnění a rozšíření péče o osoby potřebné a k překonávání horizontální genderové segregace na trhu práce např. prostřednictvím zvyšování prestiže a finančního ohodnocení v odvětvích, ve kterých dominují ženy (včetně pečovatelských odvětví). Překonávání horizontální genderové segregace na trhu práce hraje důležitou roli při snižování rozdílů v odměňování žen a mužů a v důsledku i při snižování rozdílu ve výši starobních důchodů. Aktualizovaná opatření Priorit pro rok 2010 zároveň stanovují opatření směřující k podpoře zřizování, provozu a rozvoje sociálních služeb (např. pečovatelských služeb, denních stacionářů, osobní asistence), což se přímo vztahuje na ženy (včetně žen staršího věku), které ve vyšší míře pečují o starší, často nemohoucí osoby.

V roce 2010 zpracoval Výbor pro prevenci domácího násilí, který je pracovním orgánem Rady, návrh Národního akčního plánu prevence domácího násilí. Ten byl schválen usnesením vlády ze dne 13. dubna 2011 č. 262 pod názvem Národní akční plán prevence domácího násilí na léta 2011 – 2014 (dále jen NAP DN). NAP DN zohledňuje skutečnost, že přibližně 90% obětí domácího násilí jsou ženy a zároveň skutečnost, že osobami ohroženými domácím násilím jsou ve zvýšené míře senioři a seniorky. NAP DN obsahuje širokou škálu úkolů udělených jednotlivým rezortům např. v rámci podpory osob ohrožených domácím násilím, práce s násilnými osobami, vzdělávání a interdisciplinární spolupráce, osvěty, sběru dat a přípravy změn legislativy. Jedním z úkolů, které NAP DN ukládá, je i zahájení vládní informační kampaně o problematice domácího násilí a jeho důsledcích, zahrnující mimo jiné i problematiku dětí jako primárních obětí i svědků domácího násilí, dále seniorů jako osob ohrožených a postižených domácím násilím. Gesci nad tímto úkolem má zmocněnkyně vlády pro lidská práva společně s MPSV a MV. Termínem splnění je stanoven rok 2014. V rámci Národního akčního plánu prevence domácího násilí se předpokládá zohledňování rozdílnosti potřeb a situace žen a mužů.

MŠMT se soustavným způsobem a poměrně intenzivně zabývá rovnými příležitostmi žen a mužů v několika směrech. Aktivitu koordinuje Pracovní skupina MŠMT pro rovnost příležitostí žen a mužů. Jedná se např. o genderově korektní jazyk, o problematiku předškolního vzdělávání z hlediska rovných příležitostí, o problematiku

domácího násilí, šikany, znásilnění, o problematiku genderového složení pedagogických sborů škol všech typů a úrovní, o genderové stereotypy, o sladování možností studentského a rodinného života atp. MŠMT v rámci svých kompetencí naplňuje Národní akční plán - „Priority a postupy při prosazování rovných příležitostí pro ženy a muže“, který je v resortu navrhován a schvalován pro běžný rok. Vzhledem k tomu, že problematika rovných příležitostí pro ženy a muže je průřezová, byla ustavena Pracovní skupina pro rovnost příležitostí pro ženy a muže, ve které jsou zastoupeni nejen pracovníci/ce MŠMT, ale také neziskových organizací a odborných akademických pracovišť. Hlavním cílem Pracovní skupiny je zpracování dlouhodobé vize pro činnost MŠMT v této oblasti na základě politiky genderové rovnosti. Cílem je, aby ve výsledku bylo dosaženo genderově rovného školství a podpory v oblasti genderového výzkumu a postavení žen ve vědě. Základní témata byla rozpracována do jednotlivých kroků v dokumentu Aktualizované Priority a postupy MŠMT při prosazování rovných příležitostí pro ženy a muže na rok 2009. Garantem za naplňování genderové politiky a gender mainstreamingu na MŠMT je odbor rovných příležitostí ve školství.

Jednotlivé rezorty zohledňují rozdílnou situaci a rozdílné potřeby žen a mužů také v rámci pracovně-právních vztahů. antidiskriminační opatření jsou mimo jiné i součástí kolektivních smluv.

2.1. Zpracovat koncepci péče o válečné veterány a vytvářet podmínky pro zvyšování kvality života válečných veteránů.

Gesce: MO

Spolupráce: ČGGS, regionální a místní samospráva, seniorské a proseniorské organizace

Termín: 2012

Plnění:

Koncepce péče o válečné veterány je připravována v souladu se zpracovaným harmonogramem. Vytváření podmínek pro zvyšování kvality života válečných veteránů bylo zabezpečeno v souladu se schválenými koncepčními materiály „Zlepšení kvality života válečných veteránů“ a „Koncepčního záměr péče Ministerstva obrany o účastníky zahraničních misí – novodobé válečné veterány v letech 2009 – 2010“, a to zejména prostřednictvím dotační politiky rezortu uplatňované vůči nestátním neziskovým organizacím. Dotační programy rezortu podporovaly akce proseniorských organizací, jejichž prostřednictvím se váleční veteráni – účastníci 2. světové války zapojili do činnosti nestátních neziskových organizací, zúčastnili se slavnostních pietních akcí pořádaných na veřejnosti často za účasti ministra obrany, předsedy vlády a prezidenta ČR. Akcím se dostalo široké publicity v celostátních sdělovacích prostředcích. Váleční veteráni se při nich setkávali s dalšími lidmi spojenými stejným osudem včetně zahraničních válečných veteránů, příp. českých válečných veteránů žijících v zahraničí a získali informace o úrovni zabezpečení kvality života stejné skupiny obyvatel na celém území ČR i v zahraničí.

Prostřednictvím programu *Péče o válečné veterány* byla zajištěna integrace válečných veteránů, kteří se v důsledku zhoršení osobních schopností nemohli zúčastňovat veřejných akcí. Služby sociální prevence a sociálního poradenství jim byly poskytovány v místě bydliště, a to na celém území ČR v jednotné kvalitě. Současně byla provozována bezplatná telefonní linka pomoci válečným veteránům. Zvláštní program podpořil zachování znalostí a zkušeností nashromážděných členskou základnou Československé obce legionářské o.s. a Svazu pomocných technických praporů ČR. Uvedené znalosti a zkušenosti patří mezi kulturní statky českého lidu a je v zájmu celé společnosti, aby se s nimi mohly seznamovat nejširší vrstvy obyvatel.

2. Aktivní stárnutí

4. A. *Zvýšit nabídku a dostupnost celoživotního vzdělávání pro zaměstnavatele a zaměstnance. Podporovat zaměstnavatele a zaměstnance investující do zvyšování znalostí a dovedností starších pracovníků a zaměstnavatele poskytující podmínky pro postupný odchod do důchodu a podmínky pro zaměstnávání důchodců.*

Gesce: *MPSV, MŠMT, MPO*

Spolupráce: *MF, sociální partneři, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace*

Termín: *průběžně*

Plnění:

Nastavení systému důchodového pojištění může významným způsobem ovlivnit pracovní aktivitu osob s nárokem na starobní důchod. Z tohoto hlediska byla v rámci parametrických změn v základním důchodovém pojištění dle zákona č. 306/2008 Sb. přijata s účinností od 1. ledna 2010 tato opatření:

- zrušení podmínky pro nárok na výplatu starobního důchodu vedle příjmu z výdělečné činnosti spočívající v nutnosti uzavřít pracovněprávní vztah na dobu nejdéle jednoho roku,
- zavedení možnosti zvyšování procentní výměry starobního důchodu za dobu výdělečné činnosti vykonávané po vzniku nároku na starobní důchod při souběžném pobírání starobního důchodu v plné výši nebo ve výši poloviny.

Výdělečná činnost nebo výše příjmů nemá za důsledek krácení žádného druhu důchodu ze základního důchodového pojištění.

Opatření je dále částečně realizováno v rámci následujících projektů, které má v působnosti MŠMT:

- *IPn UNIV 2 Kraje* tvorbou sítě Center celoživotního učení, dále jsou připravovány návazné projekty *UNIV 3* a *UNIV 4*.
- V projektu *KONCEPT* je realizována aktivita „Zajištění koncepčního řešení v oblasti podpory vzdělávání zaměstnanců malých a středních podniků“. V rámci této aktivity budou vypracována terénní šetření pro zmapování poptávky po

dalším vzdělávání zaměstnanců v MSP, šetření pro zmapování preferencí ohledně jejich obsahu, bariér realizace preferovaného vzdělávání, vlastních představ a návrhů malých a středních podniků ohledně dalšího vzdělávání a terénní šetření pro zmapování možnosti a připravenosti dalších účastníků z ČR rozvíjet dlouhodobě udržitelný systém dalšího vzdělávání zaměstnanců malých a středních podniků. Na základě těchto šetření dojde k pilotnímu ověření a realizaci vybraných návrhů podpory dalšího vzdělávání zaměstnanců malých a středních podniků a návrhu a expertnímu ověření systému řízení kvality vzdělávání zaměstnanců malých a středních podniků.

MPO zaměřuje na zvýšení nabídky a dostupnosti vzdělávání v podnikatelské sféře programy jakými jsou např. školicí střediska, poradenství, ICT v podnicích a marketing. V rámci OP LZZ MPO realizuje program *EDUCA*, jehož cílem je zvýšení profesních dovedností a znalostí zaměstnanců a zaměstnavatelů, zvýšení jejich kvalifikačních úrovně, a tím i přispění ke zvýšení konkurenceschopnosti podnikatelských subjektů. V roce 2010 byla vyhlášena druhá výzva k podávání žádostí o podporu v rámci tohoto projektu. Mezi podporované aktivity patří:

- Další profesní vzdělávání zaměstnanců podporované zaměstnavateli
- Aplikování všech forem vzdělávání zaměstnanců dle specifických potřeb zaměstnavatelů s důrazem na přípravu na konkrétní práci/pracovní pozici
- Tvorba podnikových vzdělávacích programů pro zaměstnance
- Příprava podnikových lektorů

4. B. *Zpracovat koncepci rozvoje systému dalšího vzdělávání a jeho financování.*

Gesce: MPSV, MŠMT, MPO

Spolupráce: MF, sociální partneři, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace

Termín: 2009

Plnění:

Toto opatření je řešeno v rámci projektu KONCEPT, který byl spuštěn 1. 7. 2009. Problematika financování pak konkrétně v rámci analyticko-koncepční studie „Systémový rozvoj dalšího vzdělávání“ projektu KONCEPT. Předpokládané ukončení projektu je plánováno na 30. 11. 2012.

4. C. *V rámci programů zaměstnanosti nabízet starším osobám speciální programy rekvalifikace a poradenství. Nezaměstnaným osobám starším 50 let povinně nabízet individuální akční plány (IAP) s komplexním řešením situace.*

Gesce: MPSV

Spolupráce: sociální partneři, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace

Termín: průběžně

Plnění:

Starším osobám jsou v rámci prostředků ESF v působnosti MPSV realizovány ve vztahu k zaměstnanosti výzvy v následujících oblastech podpory, ve kterých jsou

realizovány projekty přímo zaměřené na cílovou skupinu osob nad 50 let, resp. jsou jednou z cílových skupin realizovaného projektu.

V rámci realizovaných výzev je vždy kladen důraz na vybrané cílové skupiny a mezi skupinami, kterým je věnována pozornost, je i cílová skupina osob starších 50 let. Při hodnocení projektů, a jejich následném schvalování výběrovou komisí se dbá na to, aby byly vybírány projekty zahrnující komplexní soubor vhodných aktivit pro danou cílovou skupinu, včetně poradenství, motivačních aktivit, vzdělávání, rekvalifikací, zprostředkování zaměstnání a umístění na pracovní místo. Důraz je kladen na individuální přístup ke klientům projektu s ohledem na jejich specifické potřeby a specifika daného regionálního trhu práce.

Mezi oblasti podpory s přehledem příkladů projektů realizovaných pro osoby nad 50 let patří následující:

- **Oblast podpory 1.2 Zvýšení adaptability zaměstnanců restrukturalizovaných podniků**

Jedná se o oblast podpory, která je zaměřena na pomoc zaměstnancům ohroženým nezaměstnaností z důvodu restrukturalizace odvětví či reorganizace podniku, a to ještě v době trvání původního pracovního poměru. Cílem oblasti podpory je připravit zaměstnance ohrožené nezaměstnaností na nové uplatnění na trhu práce u nového zaměstnavatele či pro zahájení SVČ. Důraz je kladen i na vybrané podskupiny cílové skupiny a mezi nimi jsou i zaměstnanci starší 50 let.

Forma realizace:

Regionální individuální projekty – žadatelem a příjemcem je Úřad práce ČR

Grantové projekty – žadatelem a příjemcem jsou profesní a podnikatelská sdružení a sociální partneři. V rámci výzvy nebylo umožněno předkládat projekty poradenských a vzdělávacích institucím na základě jednání s ÚOHS.

V rámci předložených projektů je věnována skupině osob starších 50 let zvláštní pozornost jako skupině ohrožené na trhu práce, která má ztížené podmínky pro nalezení nového pracovního uplatnění.

Příklady projektu:

Úřad práce ČR – krajská pobočka v Jihlavě počítá se zapojením osob nad padesát let v projektu *Restart – Vysočina* reg. č. CZ.1.04/1.2.00/37.00004. V rámci tohoto projektu bude realizován ucelený mix rekvalifikace až po případné získání nového pracovního uplatnění ještě v rámci projektových aktivit. Zaměstnancům se tak dostane možnosti účastnit se dalšího vzdělávání, zdokonalit si své odborné znalosti, dovednosti a kompetence ještě před ukončením pracovního poměru. Součástí projektu je rovněž rozsáhlý soubor doprovodných opatření, který přispěje k účinné pomoci cílové skupiny.

Dalším příkladem je realizovaný grantový projekt č. CZ.1.04/1.2.05/36.00005 „*Vzděláváním k vyšší adaptabilitě zaměstnanců ohrožených restrukturalizací v Libereckém kraji*“ příjemce Okresní hospodářské komory Liberec. Projekt se zaměřuje na zvýšení adaptability zaměstnanců, kterým hrozí nezaměstnanost z důvodu strukturálních změn v oborech a odvětvích, v nichž pracují. Aktivity projektu jsou zaměřeny na Liberecký kraj, který je hospodářskou krizí značně postižen. Těmto zaměstnancům je formou poradenských a vzdělávacích programů poskytnuta

požadovaná kvalifikace pro jejich pracovní mobilitu. Zvýšená pozornost bude věnována zaměstnancům, kteří jsou kvůli své věkové kategorii na trhu práce znevýhodněni. Ohrožení zaměstnanci jsou připravováni na nová pracovní místa a nová pracovní uplatnění zvýšením kompetencí, které jsou pro současný pracovní trh považovány za klíčové. Cílovou skupinou jsou jednak zaměstnanci ve výpovědi, tak i specifické skupiny zaměstnanců (ve výpovědi, či zaměstnanců, kteří obdrží výpověď až po vstupu do projektu) nad 50 a mladí do 25 let.

Do specifické skupiny zaměstnanců, kterým již bylo 50 let, patří lidé, kteří mají ve své profesi velké zkušenosti a mnoho let praxe, bohužel již nejsou pro své zaměstnavatele pracovní atraktivní. Nemají již požadovanou flexibilitu, pracovní tempo a jejich produktivita práce s přibývajícím věkem klesá. Tito lidé mnohdy neznají svou cenu, jsou apatičtí, bojí se soupeřit s mladšími kolegy a mnohdy zapomínají dávat najevo své silné stránky. Po propuštění ze zaměstnání si připadají v životě zbyteční a přestávají doufat v nalezení nového pracovního uplatnění, protože jejich věk hraje velkou roli při rozhodování o jejich přijetí k novému zaměstnavateli.

Klíčovými aktivitami projektu jsou: příprava zaměstnanců na další profesní vzdělávání, kariérové poradenství, vzdělávání účastníků - Soft skills, IT kurzy, odborné jazykové kurzy, profesní vzdělávání a rekvalifikace a zprostředkování pracovního uplatnění a jeho podpora.

- **Oblast podpory 2.1 Posílení aktivních politik zaměstnanosti**

Oblast podpory je zaměřena na cílové skupiny zájemci o zaměstnání a uchazeči o zaměstnání s tím, že v případě zájemců o zaměstnání se nemusí jednat o zájemce o zaměstnání evidované úřadem práce. Cílem oblasti podpory je zvýšení zaměstnatelnosti nezaměstnaných osob nebo osob ohrožených na trhu práce prostřednictvím efektivního a cíleného využití nástrojů a opatření aktivní politiky zaměstnanosti.

V rámci výše uvedených cílových skupin je důraz kladen zejména na osoby, kterým se věnuje zvýšená péče při zprostředkování, a jsou ohroženy dlouhodobou nezaměstnaností nebo jsou již dlouhodobě nezaměstnané a k nim náleží mimo jiné skupiny i fyzické osoby starší 50 let věku.

Forma realizace:

Regionální individuální projekty – žadatelem a příjemcem je Úřad práce ČR

Grantové projekty – žadatelem a příjemcem jsou vzdělávací a poradenské organizace, organizace sociálních partnerů, nestátní neziskové organizace.

Sledovaná skupina osob se v projektech objevuje v kombinaci s dalšími cílovými skupinami, část projektů je také zaměřena pouze na tuto cílovou skupinu.

Příklad projektu:

Euroface Consulting(CZ.1.04/2.1.01/44.00016)

Hlavním cílem předkládaného projektu je realizací cílených opatření na trhu práce ve Zlínském kraji přispět ke zmírnění dopadů ekonomické krize. Pomoc se zaměří na minimálně 50 zájemců o zaměstnání s důrazem na skupiny osob znevýhodněných

na trhu práce: fyzické osoby do 25 let, fyzické osoby pečující o dítě do 15 let, fyzické osoby starší 50 let.

Zúčastněné osoby vstoupí do poradenského programu, který jim nabídne bilanční a pracovní diagnostiku a individuální a skupinové motivačně zaměřené poradenství. Až 17 osob se zúčastní rekvalifikačního vzdělávání. V rámci projektu bude vytvořeno 38 nových pracovních míst v malých a středních podnicích Zlínského kraje.

Inovativními prvky projektu jsou: komplexní přístup k řešení obtížné situace zájemců o zaměstnání, vytváření nových pracovních míst v malých a středních podnicích, které se zúčastnily výchozích analýz při přípravě projektu a snaha o dlouhodobou udržitelnost nově vytvořených pracovních míst stejně jako obecné zvýšení uplatnitelnosti zájemců na trhu práce. Projekt bude podporovat vzdělávání s velkými možnostmi uplatnění na trhu práce. Půjde např. o obecně využitelné účetnictví či obsluhu PC nebo zaměstnavateli poptávané řízení motorových vozidel C nebo přípravu na vznik nových pracovních míst ve stavebnictví díky programu ministerstva životního prostředí. Projekt počítá s poskytnutím mzdových příspěvků na nově vytvořená pracovní místa.

V rámci regionálních individuálních projektů Úřadu práce ČR jsou realizovány projekty:

Příležitost pro zkušené (CZ.1.04/2.1.00/13.00070):

Projekt Příležitost pro zkušené je určen pro uchazeče o zaměstnání ve věku nad 50 let, evidované na ÚP ČR ve Zlínském kraji.

Hlavním záměrem projektu je umožnit těmto osobám doplnit, rozšířit či získat nové potřebné znalosti a dovednosti, které jim pomohou uplatnit se na trhu práce a pomoci jim nalézt zaměstnání.

Aktivity projektu budou zahájeny Motivační částí (povinná aktivita) v délce 3 týdny, jejíž součástí je individuální i skupinové poradenství včetně pracovní diagnostiky. Další povinnou aktivitou bude Job club v délce 2 týdny zahrnující techniky, které účastníkovi pomohou zorientovat se na trhu práce, vytvořit osobní portfolio a připravit se na přijímací pohovor. Modulová část projektu zahrnuje následující aktivity: bilanční diagnostika, odborná jazyková, specifická rekvalifikace s možností volby ze široké škály rekvalifikací z oblasti dělnických profesí, služeb, profesí technicko-administrativních (vč. kurzu obsluhy osobního počítače) apod., dílčí kvalifikace - zkouška u autorizované osoby pro příslušný obor činnosti a získání celostátně platného osvědčení.

V rámci aktivity Zaměstnání mohou účastníci získat rovněž zaměstnání s využitím nástrojů SÚPM v souladu s metodikou APZ nebo s příspěvkem na mzdové náklady na zřízení pracovních míst dle podmínek stanovených metodikou OP LZZ. Předpokladem je, že zaměstnání získá min. 100 osob, z toho min. 40 osob na dotovaných pracovních místech.

Do projektu vstoupí celkem 480 osob, vždy 120 osob v každém okrese Zlínského kraje.

Aktivní padesátka v Jihomoravském kraji CZ.1.04/2.1.00/13.00010:

Projekt Aktivní padesátka v JmK se zaměřuje na začlenění skupiny uchazečů a zájemců o zaměstnání, kteří jsou starší 50 let, zpět na trh práce. Jedinou podmínkou pro vstup do projektu je dosažení věku 50 let v roce, ve kterém budou zařazeni do projektu. Z důvodu prevence vzniku nezaměstnanosti jsou do této cílové skupiny zahrnuti i zájemci o zaměstnání. Z projektu nejsou vyloučeny ani skupiny osob se zdravotním postižením, osoby společensky nepřizpůsobivé a osoby s nízkou úrovní kvalifikace.

Hlavním záměrem projektu je zvýšení zaměstnanosti a zaměstnatelnosti této cílové skupiny z řad uchazečů a zájemců o zaměstnání prostřednictvím zvýšení a rozšíření, či změny jejich kvalifikace a následným zaměstnáním. Hlavní přínos je ve zkvalitňování a zvyšování znalostí a dovedností cílové skupiny a její následné snazší umístění na trhu práce.

Klienti mohou absolvovat na základě poznání svých předpokladů a konzultací s odbornými pracovníky motivačně poradenský modul, kurz základů PC a rekvalifikační kurz/y, jejichž skladba je přizpůsobena požadavkům trhu práce. Po dobu realizace bude klientům v rámci individuálního poradenství k dispozici kvalifikovaný psycholog. Při hledání vhodného pracovního místa, přípravě na pohovor, vlastních pohovorech splní svou funkci osobní asistenti. Na základě absolvování aktivit projektu bude zaměstnáno 100 osob.

Do projektu bude zařazeno celkem 500 osob.

- **Oblast podpory 3.3 Integrace sociálně vyloučených skupin na trhu práce**

Jedná se o oblast podpory zaměřenou na pomoc a posílení pracovní integrace osob sociálně vyloučených nebo ohrožených sociálním vyloučením s cílem odstranit bariéry, které jim brání nalézt uplatnění na trhu práce. Mezi cílovými skupinami pro přímou intervenci jsou opět i zde uvedeny osoby starší 50 let. Oproti oblasti podpory 1.2 se však jedná o osoby, které mají ztíženou svou situaci nejen věkem, ale i dalšími handicapy jako zdravotní stav, nízká či neodpovídající kvalifikace, což vedlo k jejich dlouhodobé nezaměstnanosti způsobující jejich ohrožení sociálním vyloučením či sociálně vyloučené jsou. Oproti oblasti podpory 2.1 je zde proto věnována pozornost i aktivitám zaměřeným na podporu nástrojů a činností vedoucích k motivaci a aktivizaci cílové skupiny k zaměstnání a jeho udržení a k dalšímu profesnímu vzdělávání, dále pak na podpůrné služby (zejména poradenské služby, včetně bilanční diagnostiky) k usnadnění přístupu k zaměstnání a k jeho udržení a přispění k průběhu a úspěšného dokončení dalšího profesního vzdělávání.

Forma realizace:

Grantové projekty – jedná se o hlavní formu realizace a žadateli a příjemci mohou být města, obce, místní a občanské iniciativy, NNO a vzdělávací a poradenské organizace.

Individuální projekty – výzva pro individuální projekty byla určena pro MV, MO a PMS a žádný z projektů těchto tří subjektů není zaměřen přímo na cílovou skupinu osob starších 50 let. V rámci cílové skupiny těchto projektů se však mohou vyskytnout také osoby starší 50 let.

Příklad projektu:

V rámci výzvy č. 31 je na výše uvedené cílové skupině zaměřeno 21 projektů z 61 realizovaných (tj. 34,4 %), z toho:

7 projektů je zaměřeno pouze na tuto cílovou skupinu;

14 projektů je zaměřeno na tuto cílovou skupinu v kombinaci s dalšími oprávněnými cílovými skupinami.

Cílem projektu "*Pracovní aktivizace*" je posílit sociální a profesní dovednosti osob sociálně vyloučených starší 50 let při hledání zaměstnání a jeho následném udržení, zvyšovat zaměstnatelnost osob v regionu. Předkladatelem projektu je Charita sv. Anežky Otrokovice poskytující sociální služby potřebným lidem na Otrokovicích. Základním posláním předkladatele je milosrdná pomoc potřebným lidem, jejich podpora a doprovázení. Partnerem projektu je město Otrokovice, s nímž Charita sv. Anežky Otrokovice spolupracuje již od svého vzniku a společně se podílí na plánování a poskytování sociálních služeb prostřednictvím metody komunitního plánování tak, aby služby odpovídaly místním specifikům a potřebám regionu.

Projekt je primárně zaměřen na obyvatele Azylového domu Samaritán starší 50 let, kteří se díky mnohavrstevnému problému jako jsou destabilizace rodinného zázemí, obtíže se zaměstnáním, nízkými sociálními kompetencemi vůči společnosti, problémy se závislostí na návykových látkách, předluženosti, nízké dovednosti v péči o vlastní osobu a špatnému zdravotnímu stavu ocitli bez domova. Projekt reaguje na důležitý proces integrace cílové skupiny, který formou sociální intervence posílí její návrat zpět do běžného života a na trh práce. Základním nástrojem pro dosažení cíle integrace je Komplexní program zaměstnanosti odstraňující bariéry znesnadňující rovnocenný vstup na trh práce. Navrhovaný program obsahuje komplex poradenských a motivačních programů, specifické profesní vzdělávání doplněné o kurz informačních a komunikačních technologií. Celý program doprovází individuální a skupinová podpora, specifická pracovní-terapeutická činnost tzv. Kreativní dílna a pracovní aktivizace klientů v rámci odborné praxe. V souvislosti s projektem bude pro jednoho klienta vytvořeno nové pracovní místo.

Projekt bude realizován na území Otrokovic v celkové délce 15 měsíců. V rámci projektu bude podpořeno celkem 24 klientů cílové skupiny ve dvou etapách.

V rámci výzvy č. 56 je na výše uvedené cílové skupině zaměřeno 11 projektů ze 47 realizovaných (tj. 23,4 %), z toho:

2 projekty jsou zaměřeny pouze na tuto cílovou skupinu;

9 projektů je zaměřeno na tuto cílovou skupinu v kombinaci s dalšími oprávněnými cílovými skupinami.

Vzorový projekt (stručný obsah):

Projekt je zaměřen na podporu začlenění žen starších 50 let zpět na pracovní trh formou tzv. sebezaměstnání. Cílová skupina: ženy starší 50 let. Cíl projektu: Primárním cílem projektu je usnadnit přístup na trh práce pro ženy starší 50 let resp. pomoci ženám 50+ zahájit samostatné podnikání a tím je dovést k tzv. sebezaměstnání a pomoci jim získat vlastní ekonomickou nezávislost.

Nástroji pro dosažení cíle budou získání cílové skupiny formou náborových letáků resp. kampaně zaměřené na získání žen z cílové skupiny, poradenská činnost, školicí program "Start podnikání pro ženy 50+ " a předání zkušeností od místních

žen podnikatelek formou semináře. Sekundárním cílem projektu je přispět k posílení zaměstnanosti v regionu Příbramsko a snížit nezaměstnanost u ohrožené skupiny žen 50+, posílit jejich sebevědomí a rozvinout možnosti a schopnosti.

Projekt je rozdělen do 4 částí:

1. kampaň formou náborových letáků zaměřená na získání žen z cílové skupiny.
2. poradenské centrum pro začínající podnikatelky "Start 50+" po dobu celého projektu určené nejen začínajícím podnikatelkám v rámci projektu, ale i pro ženy 50+ "zvenku", které již začaly a potřebují poskytnout poradenství. Součástí poradenství bude také online poradna.
3. školení "Start podnikání pro ženy 50+ "- jak na podnikání a možnosti financování, základy PC - celkem v rozsahu 8 týdnů / 160 hodin
4. interaktivní setkání s místními podnikatelkami či živnostnicemi (přednáška, předání zkušeností, úskalí podnikání, jak je překonat) v rozsahu 5 hodinového interaktivního workshopu.

Výstupem projektu bude příprava a tisk brožury s praktickými informacemi týkajícími se začínajícího podnikání a kontakty na poradenské instituce. Předpokládá se vytvoření 3 pracovních míst formou tzv. sebezaměstnání - tedy z vyškolených 24 žen předpokládáme, že 3 ženy si založí živnostenský list před ukončením projektu, z hlediska dlouhodobého předpokládáme větší počet vytvořeným míst formou tzv. sebezaměstnání u těchto žen.

Výzva č. 68 je ve fázi přípravy právních aktů. Zahájení realizace vybraných projektů je plánováno zejména na září – listopad 2011.

4. D. *Ve spolupráci se sociálními partnery a příslušnými ministerstvy vyhodnotit možnost a účelnost zavedení jednotlivých druhů finančních motivací a podpory zaměstnavatelů a zaměstnanců k dalšímu vzdělávání a vzdělávání a zaměstnávání starších osob.*

Gesce: MPSV

Spolupráce: MŠMT, MF, sociální partneři, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace

Termín: 2008

Plnění:

Z pohledu daní se nepředpokládá zavedení dalších výjimek v oblasti daňového zvýhodnění, jelikož by tento postup byl v rozporu se záměry vlády. Zákon o daních z příjmů č. 586/1992 Sb. v §35 již v současné době umožňuje fyzickým osobám uplatnit následující slevy na dani:

- **Na vyživovanou manželku (manžela)**

Na vyživovanou manželku (manžela) žijící s poplatníkem v domácnosti lze snížit daň o částku 24 840 Kč (popř. o její poměrnou výši), pokud nemá tato (tento) vlastní příjem přesahující za zdaňovací období 68 000 Kč; je-li manželka (manžel) držitelkou (držitelem) průkazu mimořádných výhod III. stupně (zvláště těžké postižení s potřebou průvodce) - průkaz ZTP/P, zvyšuje se částka na dvojnásobek.

- **Invalidita prvního nebo druhého stupně**

Na roční slevu ve výši 2 520 Kč (popř. na její poměrnou výši) má nárok poplatník, který pobírá invalidní důchod pro invaliditu prvního nebo druhého stupně důchodového pojištění dle zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, popř. ten, kterému zanikl nárok na invalidní důchod prvního nebo druhého stupně z důvodu souběhu nároku na výplatu tohoto invalidního důchodu a starobního důchodu.

- **Invalidita třetího stupně**

Na roční slevu ve výši 5 040 Kč (popř. na její poměrnou výši) na rok má nárok poplatník, pobírá-li invalidní důchod pro invaliditu třetího stupně nebo jiný důchod z důchodového pojištění podle zákona o důchodovém pojištění, u něhož jednou z podmínek přiznání je, že je invalidní ve třetím stupni, popř. zanikl-li nárok na tento typ invalidního důchodu z důvodu souběhu nároku na výplatu invalidního důchodu a starobního důchodu nebo je poplatník podle zvláštních předpisů invalidní ve třetím stupni, avšak jeho žádost o plný invalidní důchod byla zamítnuta z jiných důvodů než proto, že není invalidní ve třetím stupni. Za jiný důchod, u něhož jednou z podmínek přiznání je invalidita ve třetím stupni poplatníka, se považuje podle § 50 odst. 2 písm. d) zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, vdovský (vdovecký) důchod, na který má plně invalidní vdova (vdovec) nárok po uplynutí jednoho roku od smrti manžela (manželky).

- **Pro držitele průkazu ZTP/P**

Roční slevu ve výši 16 140 Kč (popř. a její poměrnou výši) může uplatnit poplatník, který je držitelem průkazu ZTP/P (tj. občan se zvlášť těžkým zdravotním postižením a potřebou průvodce).

Slevy na dani u zaměstnavatelů (fyzických i právnických osob), kteří zaměstnávají pracovníky se zdravotním postižením, pak upravuje § 35 výše citovaného zákona o daních z příjmů.

- **Další možnosti slevy na dani**

Vedle výše uvedených slev na dani je dále možno od základu daně ve zdaňovacím období odečíst příspěvek zaplacený poplatníkem na jeho penzijní připojištění se státním příspěvkem podle smlouvy o penzijním připojištění se státním příspěvkem uzavřené mezi poplatníkem a penzijním fondem, na jeho penzijní pojištění podle smlouvy o penzijním pojištění uzavřené mezi poplatníkem a institucí penzijního pojištění nebo na základě jinak sjednané účasti poplatníka na penzijním pojištění u instituce penzijního pojištění, poplatníkem zaplacené pojistné ve zdaňovacím období na jeho soukromé životní pojištění podle pojistné smlouvy uzavřené mezi poplatníkem jako pojistníkem a pojištěným v jedné osobě a pojišťovnou, jakož i úhrady za zkoušky ověřující výsledky dalšího vzdělávání podle zákona o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání, pokud nebyly hrazeny zaměstnavatelem ani nebyly uplatněny jako výdaj podle § 24 poplatníkem s příjmy z podnikání a z jiné samostatné výdělečné činnosti. Bližší podmínky pro uplatnění těchto odpočtů stanoví § 15 zákona o daních z příjmů.

Na straně zaměstnavatele zákon o daních z příjmů nijak neomezuje příspěvky zaměstnavatele zaměstnancům na penzijní připojištění, resp. jejich zahrnutí do daňových výdajů (nákladů), je-li poskytování příspěvku zakotveno v kolektivní smlouvě, vnitřním předpisu zaměstnavatele, pracovní nebo jiné smlouvě.

Problematika financování dalšího vzdělávání, stimulace a zvyšování motivace participovat na dalším vzdělávání je také řešena v projektu KONCEPT - v rámci analyticko-koncepční studie z roku 2010 „Systémový rozvoj dalšího vzdělávání“⁴ projektu KONCEPT. Předpokládané ukončení projektu je plánováno na 30. 11. 2012. Předmětem analýzy, která se zabývá oficiálním uznáváním dalšího vzdělávání, je identifikace problémů v nastavených souborech pravidel: CO je předmětem uznávání?; KDO je oprávněný provádět uznávání?; JAK bude probíhat uznávání?; dále pak v procesech, dopadech a souvislostech realizace těchto pravidel. Aby analýza zachytila i problémy z oblasti sociálního uznávání, tedy problémy spojené s uvedením celého systému uznávání do praxe, zabývá se kromě uvedených problematik CO, KDO, JAK také problematika „ČÍM TO KOMU PROSPĚJE“.

MPSV řeší toto opatření v rámci aktivní politiky zaměstnanosti, která je zabezpečované úřady práce.

Kromě toho MPSV realizuje investiční pobídky do zpracovatelského průmyslu ve spolupráci s MPO a Agenturou pro podporu podnikání a investic CzechInvest. MPSV má v gesci dvě z pěti investičních pobídek – podporu tvorby nových pracovních míst a podporu školení a rekvalifikace zaměstnanců. Dne 27. dubna 2010 nabylo účinnosti nové nařízení vlády č. 97/2010 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 515/2004 Sb., o hmotné podpoře na vytváření nových pracovních míst a hmotné podpoře rekvalifikace nebo školení zaměstnanců v rámci investičních pobídek, ve znění předchozích novel. Podpora rekvalifikace a školení zaměstnanců je dle zmíněného nařízení poskytována:

- pouze na území okresů s mírou nezaměstnanosti nejméně o 50% vyšší než je průměrná míra nezaměstnanosti v ČR,
- ve výši 25 % z nákladů vynaložených na rekvalifikace a školení.
- jestliže v době podání žádosti je žadatelem malý podnik, činí její výše 45 % a v případě středního podniku pak 35 % z nákladů vynaložených na rekvalifikace a školení zaměstnanců,
- v případě rekvalifikace nebo školení zaměstnanců se zdravotním postižením nebo znevýhodněných zaměstnanců, a to v souladu s nařízením Komise (ES) č. 800/2008 ze dne 6. srpna 2008, činí výše hmotné podpory u velkých podniků 35 %, u středních podniků 45 % a u malých podniků 55 % z nákladů na rekvalifikaci nebo školení těchto zaměstnanců.

Dle dostupných statistik z Integrovaného portálu MPSV⁵, v roce 2010 bylo uchazečů o zaměstnání v rekvalifikaci celkem 84 661 osob, z toho 18 185 osob bylo starších 50 let.

4. E. Připravit změny v rámci důchodového systému, které umožní souběh pobírání důchodové dávky a pracovního poměru na dobu neurčitou po dosažení důchodového věku. Navrhnout opatření na podporu postupného odchodu do důchodu.

⁴ http://www.nuov.cz/uploads/koncept/k_diskusi/Koncept_analyticko_koncepni_studie_Uznvani_final.pdf

⁵ <http://portal.mpsv.cz/sz/stat/rek>

Gesce: MPSV
Spolupráce: MF, sociální partneři
Termín: 2008

Plnění:

Již v minulé hodnotící zprávě bylo uvedeno, že tyto úkoly v gesci MPSV byly splněny v rámci novelizace zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, s účinností od 1. 1. 2010.

Podle zákona č. 306/2008 Sb., kterým se mění zákon č.155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, došlo s účinností od 1. 1. 2010 ke změně právní úpravy, kdy výplata starobního důchodu při výdělečné činnosti náleží, i když pracovněprávní vztah je sjednán na dobu neurčitou nebo na dobu určitou, avšak delší než jeden rok. S účinností od 1. 1. 2010 je podle tohoto zákona také zavedena možnost pobírat při výdělečné činnosti polovinu starobního důchodu a současně zvyšovat procentní výměru důchodu o 1,5% za 180 dnů této výdělečné činnosti.

Dále bylo schváleno postupné prodloužení období pro možnosti předčasného odchodu do starobního důchodu ze tří na pět roků.

Z důvodu splnění, navrhujeme toto opatření již vypustit, popř. přeformulovat.

4. F. Sledovat a analyzovat příčiny a vývoj dlouhodobé pracovní neschopnosti (déle než 6 měsíců) a invalidizace v populaci 50+.

Gesce: MPSV
Spolupráce: ČSSZ
Termín: průběžně

Plnění:

Dlouhodobé statistiky ukazují, že tato oblast není tak významná z hlediska rozdílů v kategorii 50+ oproti mladším ročníkům. Odbor 72 MPSV oba ukazatele sleduje a vyhodnocuje.

V průměrném roce 2010 nelze sledovat významné navýšení počtu dočasně práce neschopných v kategorii 50+, pouze lze zaznamenat mírné navýšení počtu prostonaných dnů a tím i mírné navýšení průměrného počtu dnů připadajících na jednu dočasnou pracovní neschopnost.

V případě uvedené dlouhodobé pracovní neschopnosti (nad 6 měsíců) jsou rozdíly u kategorie 50+ ještě méně významné, vzhledem k tomu, že dlouhodobá pracovní neschopnost tvoří cca 5 – 6% všech pracovních neschopností.

V případě invalidizace lze sledovat určitý nárůst počtu invalidních až v kategorii 55-59 let a 60-64 let.

4. G. Přizpůsobovat důchodový systém demografickému vývoji, zejména úpravou důchodového věku.

Gesce: MPSV

Spolupráce: sociální partneři
Termín: průběžně

Plnění:

MPSV průběžně se analyzuje stav celého důchodového systému a připravují se možné úpravy, které by přispěly ke zlepšení jeho fungování, finanční udržitelnosti a k přiměřenému zabezpečení nejen ve stáří, ale i při invaliditě či úmrtí živitele. Nejvýznamnějším opatřením je pokračování ve zvyšování důchodového věku, které bylo schváleno v rámci parametrických změn základního důchodového pojištění (zákon č. 306/2008 Sb., s účinností od 1. 1. 2010), a to pro muže, bezdětné ženy a ženy, které vychovaly jedno dítě na 65 let a pro ostatní ženy na 62 až 64 let podle počtu vychovaných dětí. V červnu 2011 byla schválena novela zákona o důchodovém pojištění, podle které bude postupné zvyšování důchodového věku pokračovat i po dosažení důchodového věku 65 s cílem sjednocení důchodového věku mužů a žen, k němuž dojde v roce 2041 pro osoby narozené v roce 1975 při dosažení důchodového věku 66 let a 8 měsíců; poté se bude zvyšovat důchodový věk pro muže a ženy shodně o 2 měsíce ročně.

4. H. *V rámci monitorování příjmové situace a rizika chudoby sledovat riziko chudoby jednotlivých skupin starobních důchodců (podle věku, pohlaví a dalších kategorií).*

Gesce: MPSV

Spolupráce: sociální partneři, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace

Termín: průběžně

Plnění:

Monitorování příjmové situace domácností a rizika ohrožení chudobou příslušných skupin obyvatelstva se uskutečňuje prostřednictvím šetření „Příjmy a životní podmínky domácností“ (EU – SILC), které každoročně zabezpečuje Český statistický úřad. Na základě výsledků šetření jsou pravidelně analyzovány údaje o riziku chudoby u osob nad 65 let celkem a také v členění na muže a ženy. Sledováno je také riziko chudoby jednotlivců ve věku nad 65 let a u domácností se 2 dospělými členy, kde alespoň jeden z nich je starší než 65 let. Tato data jsou však zveřejňována s určitým časovým zpožděním a nejsou proto pro analýzu rizika chudoby starobních důchodců vždy dostatečně aktuální. Dle výsledků ze šetření EU – SILC 2009 míra ohrožení chudobou u osob nad 65 let v České republice činila celkem 7,2 % (EU-27 17,8 %), u mužů nad 65 let 3% (EU-27 14,9 %), u žen nad 65 let 10,3 % (EU-27 20,1%), u domácností jednotlivců nad 65 let 19,7 % (EU-27 26,8 %) a u domácností se 2 dospělými členy, kde alespoň jeden z nich je starší než 65 let 2,2 % (EU-27 13,8 %). Ze šetření Českého statistického úřadu z roku 2009 jsou k dispozici také podrobnější údaje o míře ohrožení chudobou u osob starších než 75 let. Podle předběžných údajů ze šetření Českého statistického úřadu „Životní podmínky 2010“ (národní modifikace celoevropského šetření EU-SILC) míra ohrožení chudobou u osob nad 65 let v České republice představovala celkem

6,8 %, u domácností jednotlivců nad 65 let činila 18,7 % a u domácností se 2 dospělými členy, kde alespoň jeden z nich je starší než 65 let dosahovala úrovně 1,9 %.

Z výše uvedených údajů vyplývá, že v roce 2009 byla míra ohrožení chudobou u osob nad 65 let v ČR výrazně nižší, než tomu bylo v průměru v EU-27. Dle členění na muže a ženy jsou výrazněji ohroženy chudobou právě ženy, a to jak v ČR, tak i v průměru EU-27.

Monitorováním příjmové situace a rizika chudoby se zabývají i některé další nestátní organizace. Jednou z nich je Rada seniorů ČR, která realizovala v roce 2009 výzkum a zpracovala studii „O spotřebě domácností“. Studie byla v roce 2010 předána členům Rady vlády pro seniory a stárnutí populace a také prezidentovi ČR. Na časovém vzorku pěti let 2004 až 2008 byly prokázány rozdíly v dynamice a orientaci spotřeby v 7 věkových kohortách, a to od 35 let věku až do seniorského věku. V této souvislosti bylo prokázáno, že na uspokojení základních životních potřeb vynakládají důchodci ve věku 56 až 65 let 67 % spotřebních výdajů, důchodci ve věku 66 až 70 let 68 % spotřebních výdajů, důchodci ve věku 71 až 75 let 70 % spotřebních výdajů a důchodci nad 75 let věku 74 % spotřebních výdajů. Nejvíce ohroženi chudobou jsou tedy nejstarší senioři. Problematikou chudoby seniorské populace se zabýval také výzkum „O dostupnosti přiměřeného nájemního bydlení seniorů v hl. m. Praze“, ve kterém bylo prokázáno, že nejvíce ohroženi chudobou jsou osamělé seniorky bydlící v nájemních bytech osamoceně. Po zaplacení nákladů na bydlení jim na uspokojení ostatních základních životních potřeb zbývá cca 15 až 10 % celkových příjmů. Existují ale i takové případy, kdy náklady na bydlení v Praze převyšují výši dávky z důchodového systému. Riziko chudoby vyhodnocuje Rada seniorů též při každoročním vyhodnocování struktury výše starobních a kombinovaných důchodů.

4. 1. Prohloubit možnosti poskytování příspěvku zaměstnavatele na penzijní připojištění zájemcům o penzijní připojištění.

Gesce: MF

Spolupráce: MPSV, MPO, sociální partneři, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace

Termín: 2009

Plnění:

V současné době probíhá příprava návrhů zákonů podle usnesení vlády č. 235 ze dne 6. dubna 2011 k hlavním principům pokračování důchodové reformy. Co se týká penzijního připojištění dojde v případě schválení návrhů nové právní úpravy ke změně v systému, ovšem žádná z navrhovaných změn se nedotkne možnosti zaměstnavatele přispívat svému zaměstnanci a daňové výhody budou zachovány jako doposud. Daňová podpora je poskytována v podobě daňové uznatelnosti příspěvku zaměstnavatele na penzijní připojištění se státním příspěvkem poukázaného na účet zaměstnance u penzijního fondu ve výši sjednané např. v kolektivní smlouvě, vnitřním předpisu nebo pracovní smlouvě. U zaměstnance je

tento příspěvek do limitované výše osvobozen od daně z příjmů. Tento systém bude zachován.

Vzhledem k tomu, že návrhy zákonů přispívání zaměstnavatelů nijak neomezují a daňová uznatelnost rovněž není kromě podmínky zakotvení poskytování příspěvku v kolektivní smlouvě, vnitřním předpisu nebo pracovní smlouvě omezena, MF v současné době nevidí prostor pro další prohlubování možností poskytování tohoto příspěvku podle bodu 4. I. a navrhuje tento bod z programu vypustit.

4. J. *Zvyšovat povědomí o přínosu věkové různorodosti na pracovišti, o dobré praxi v oblasti „age managementu“ a řízení lidských zdrojů, o věkové diskriminaci a ochraně proti diskriminaci.*

Gesce: MPSV, MPO

Spolupráce: sociální partneři, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Plnění:

MPSV zdůrazňuje pozitivní aspekty zaměstnání starších osob v rámci různorodých aktivit. K plnění tohoto opatření významným způsobem přispívají i nestátní organizace. V roce 2010 se například zástupce za MPSV zúčastnil projektu realizovaném Respekt Institutem, o.p.s. „Podpora zaměstnanosti a využití volného času seniorů – lidí v předdůchodovém věku, ve věku 50+ (zkráceně 50+ Aktivně)“, jehož cílem bylo přispět prostřednictvím přenosu nejlepší praxe a výměnou zahraniční zkušenosti k prodloužení ekonomické aktivity a sociální integrace obyvatel a podpořit tak soulad pracovního a soukromého života v předdůchodovém a důchodovém věku.

Dalším příkladem mezinárodního projektu, ke kterému se MPSV v roce 2010 připojilo jako strategický partner projektu je „CE – Knowledge Platform for an Ageing Society“, jehož záměrem je snížení negativních efektů demografického stárnutí obyvatelstva ve střední Evropě. Jednou aktivit projektu je i zaměření se na rozvoj lidských zdrojů a diverzity managementu v malých a středních podnicích.

4. K. *Motivovat a podporovat zaměstnavatele při vytváření zdravých pracovních podmínek a podpoře zdraví na pracovišti.*

Gesce: MPSV, MZ

Spolupráce: sociální partneři, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Plnění:

Z pohledu MZ je podpora zdraví při práci u zaměstnanců starších 55 let tradičně směřována do oblasti preventivní péče, zejména pak preventivních prohlídek, které jsou stanoveny v kratších termínech, čímž se vytváří předpoklad včasného zjištění možných změn v jejich zdravotním stavu včetně zjištění obecných nemocí nesouvisejících s pracovní anamnézou. S cílem trvale zlepšovat případně udržovat zdravotní stav zaměstnanců a přispívat k jejich dobré fyzické a psychické kondici i ve

vyšším věku, i vzhledem k prodlužování aktivního pracovního života. MZ ve spolupráci se Státním zdravotním ústavem realizuje aktivity zaměřené na podporu zdraví na pracovišti a zapojuje se také do aktivit Evropské sítě podpory zdraví na pracovišti (ENWHP). Od roku 2005 je každoročně vyhlašována pro zaměstnavatele soutěž „Podnik podporující zdraví“, které se účastní velké organizace. Od roku 2007 byla soutěž rozšířena i na malé a střední podniky. ČR se prostřednictvím MZ v rámci evropských projektů zapojila do projektu „Move Europe“, v současné době pak do projektu „Mental health at Workplace“.

V rámci dotačního programu MZ „Národní program zdraví – projekty podpory zdraví“ byl v roce 2010 finančně podpořen projekt s názvem „Duševní zdraví a podpora zdraví na pracovišti“ cíleně zaměřený na tvorbu zdravých pracovních podmínek a podporu zdraví na pracovišti v celkové výši 65 000 Kč.

MPSV ve spolupráci s VÚBP, v.v.i. vydává MPSV brožury a DVD k aktuální problematice v oblasti BOZP. Všechny tyto materiály jsou k dispozici zaměstnavatelům i zaměstnancům na vyžádání zdarma v oddělení bezpečnosti práce MPSV a ve Výzkumném ústavu bezpečnosti práce, v.v.i.

MPSV dále organizuje semináře a porady zaměřené k určité problematice v oblasti BOZP (např. kulatý stůl k problematice koordinátora BOZP na staveništi, semináře k výsledkům výzkumu a vývoje v oblasti BOZP) a na tyto akce zve i odborníky z podnikové sféry.

V souladu se zákonem 251/2005 Sb., o inspekci práce, MPSV schvaluje každoročně Roční program kontrolních akcí Státního úřadu inspekce práce. Návrh tohoto programu je projednáván i v Radě vlády pro BOZP, která má tripartitní složení. MPSV tak zprostředkovaně motivuje zaměstnavatele při vytváření zdravých pracovních podmínek.

Další aktivitou MPSV a VÚBP, v.v.i je i provozování webových stránek: <http://osha.europa.eu/fop/czech-republic/cs/> a <http://www.bozpinfo.cz/>, které jsou zaměřené na BOZP, a které přináší aktuální informace pro zaměstnance a zaměstnavatele z oblasti legislativy BOZP, o kampaních, publikační činnosti, výzkumu, vzdělávání, přináší odpovědi na dotazy z oblasti BOZP a pracovního práva apod.

Ministr práce a sociálních věcí každoročně vyhlašuje program „Bezpečný podnik“, který má za cíl zvýšit úroveň bezpečnosti a ochrany zdraví při práci včetně ochrany životního prostředí u právnických a podnikajících fyzických osob (dále jen organizace), vytvořit podmínky pro zavedení efektivního systému řízení a napomoci jim tak snáze splnit ustanovení české legislativy, vycházející z požadavků směrnic EU.

MPSV se dále účastní Mezinárodního veletrhu bezpečnosti práce a osobních ochranných prostředků INTERPROTECT v Brně, Mezinárodního strojírenského veletrhu v Brně a dalších, kde jsou poskytovány zájemcům publikace a podávány informace z oblasti BOZP.

V neposlední řadě MPSV zajišťuje činnost Rady vlády pro BOZP a jejich čtyř stálých výborů pro technickou bezpečnost, pro vzdělávání a výzkum, pro legislativu a pro sociální a zdravotní problematiku, které na tripartitní úrovni projednávají problematiku BOZP a usměrňují činnost v této oblasti.

4. L. V rámci výběrového šetření pracovních sil a dalších statistických šetření na trhu práce se zaměřovat také na situaci starších osob a důchodců.

Gesce: ČSÚ

Spolupráce: MPSV, sociální partneři, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace, výzkumné a vzdělávací instituce

Termín: průběžně

Plnění:

ČSÚ v rámci VŠPS standardně poskytuje čtvrtletně výstupy z šetření za oblast zaměstnanosti a trhu práce v třídění podle věku. V roce 2010 prezentovalo v rámci Rychlých informací analýzu „Zaměstnanost osob předdůchodového a důchodového věku“⁶, ze které mimo jiné vyplývá, že ČR eviduje mírně nadprůměrnou zaměstnanost lidí ve skupině 20 až 64 let (70,7 % proti průměru EU 68,8 %). U nejstarší pětileté skupiny 60-64 let je tomu naopak; ČR vykazuje 25% zaměstnanost těchto osob, zatímco průměr EU přesahuje 30 %. Toto srovnání do jisté míry rozvrací zažitý stereotyp, že důchodce ve vyspělé západoevropské zemi si užívá svůj zasloužený důchod, zatímco jeho vrstevník „u nás“ si musí přivydělávat. Nedostatkem pracovních příležitostí jsou postiženy převážně ženy nad 55 let. Míra zaměstnanosti žen v této věkové kategorii je v ČR hluboce pod průměrem zemí EU. Z šetření dále vyplývá, že u nejstarší pětileté skupiny 60 až 64 let činí míra zaměstnanosti žen v ČR 14,6 %, průměr EU dosahuje 22,5 %.

Druhým šetřením, které bylo vydáno ČSÚ v rámci Rychlých informací je analýza „Důchodci a jejich aktivita na trhu práce“⁷, která poskytuje informace o pracujících důchodcích podle následujících ukazatelů:

- Druh pobíraného důchodu a věkových skupin
- Pohlaví
- Stupeň dosaženého vzdělání
- Vybrané sekce odvětví
- Klasifikace zaměstnání
- Vybrané skupiny ekonomického postavení
- Průměrný týdenní počet odpracovaných hodin v hlavním zaměstnání

Analýza je provedena v rámci prvních třech čtvrtletí roku 2010. Dle jejích výsledků pracující důchodci představovali téměř 5 % všech pracujících osob ve sledovaném období, čímž se stávají nezanedbatelnou částí aktivních pracovních zdrojů.

4. M. Monitorovat zkušenosti zaměstnavatelů se staršími pracovníky, využívání krátkodobých pracovních smluv a snížených pracovních úvazků a zkušenosti s diskriminací v jednotlivých sektorech a regionech. Podporovat výzkum v této oblasti.

Gesce: MPSV

Spolupráce: sociální partneři, výzkumné a vzdělávací instituce, ČSÚ, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

⁶ <http://czso.cz/csu/csu.nsf/informace/ckta28062010.doc>

⁷ <http://czso.cz/csu/csu.nsf/informace/czam110810analiza10.doc>

Plnění:

V období od září 2008 do dubna 2009 byl VÚBP, v.v.i. , na základě výzvy MPSV, řešen úkol „BOZP a rizikové faktory pracovníků nad 50 let – uplatnění starších osob v pracovním procesu s návrhy na opatření na úrovni odvětví a podniku“.

Výsledkem bylo vymezení a identifikace problémů cílové skupiny zaměstnanců ve věku 50+ zejména z pohledu kvality pracovního života, pracovních podmínek, BOZP včetně identifikace rizik. Byly zmapovány a analyzovány stávající bariéry a možnosti při podpoře setrvání starších osob na trhu práce a vytipovány možné způsoby řešení. S výsledky byla seznámena Rada vlády pro BOZP a dne 15. 4. 2010 i Rada vlády pro seniory a stárnutí populace. Výsledky byly v rozsahu závěrečné zprávy zveřejněny na internetových stránkách MPSV.

4. N. *Zvyšovat finanční gramotnost a podporovat výchovu ke zdraví žáků v základním vzdělávání s důrazem na vysvětlování měnících se potřeb a ekonomické situace v průběhu života a ve stáří.*

Gesce: MŠMT

Spolupráce: MZ, MPSV, MF, sociální partneři, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Plnění:

Usnesení vlády z roku 2005 uložilo ministru financí, ministryni školství, mládeže a tělovýchovy a ministru průmyslu a obchodu připravit systém finanční gramotnosti na základních a středních školách, který má zlepšit finanční gramotnost obyvatel ČR. Na základě tohoto usnesení vznikla strategie finančního vzdělávání v ČR a začala práce na standardech finanční gramotnosti. V roce 2007 byl vytvořen materiál Systém budování finanční gramotnosti s konkrétním harmonogramem jednotlivých kroků nutných pro zavedení finanční gramotnosti do počátečního vzdělávání. V současné době rámcové vzdělávací programy pro základní školy a víceletá gymnázia již moduly finanční gramotnosti obsahují. Žáci se učí dodržovat zásady hospodárnosti, popsat a objasnit vlastní způsoby zacházení s penězi a se svým i svěřeným majetkem, umět vyhýbat se rizikům v hospodaření s penězi, vysvětlit jakou funkci plní banky a jaké služby občanům nabízejí apod. Finanční gramotnost bylo možné zařadit také do rámcových vzdělávacích programů pro střední odborné vzdělávání i gymnázia. Finanční gramotnost je začleněna do ekonomického a společenskovedního vzdělávání a je chápána jako součást klíčových kompetencí, které mají absolventi mít, aby se dokázali plnohodnotně uplatnit v současné společnosti.

Rok 2010 byl Evropskou unií vyhlášen Evropským rokem boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR a nezisková společnost FINANČNÍ GRAMOTNOST, o. p. s. vyhlásili 1. ročník celostátní soutěže s názvem „Finanční gramotnost“ (Věstník sešit 8/2009 pod číslem B/59, č. j. 12 702/2009-51). Posláním soutěže " Finanční gramotnost" bylo posouzení úrovně

znalostí žáků druhého stupně základních a středních škol ve finanční gramotnosti. Hlavním cílem soutěže bylo umožnit žákům zorientovat se v ekonomické a finanční oblasti - jak sestavit domácí rozpočet, jak se orientovat v množství nabízených finančních produktů, jak se bránit předlužení, jak rozvíjet ekonomické myšlení, apod.

Aktivity resortu MŠMT ve prospěch zdraví jsou plněny v rámci řady vládních usnesení, jedná se především o Dlouhodobý program zlepšování zdravotního stavu obyvatelstva České republiky Zdraví pro všechny v 21. století (Zdraví 21) nebo Národní akční plán prevence dětských úrazů.

Problematika zdraví obsahuje řadu témat, kterým je zapotřebí věnovat pozornost, ať se již jedná o prevenci obezity a podporu pohybu a výživy, poruchy příjmu potravy, narůstající počet dětí ohrožených astmatem a alergiemi, atp. Na www.msmt.cz/vzdelavani/vychova-ke-zdravi jsou umístěny materiály a příručky pro učitele (poruchy příjmu potravy, výchova ke zdraví, sexuální výchova – prevence dětské pornografie).

Koncepce rozvoje školy, která je založena na programu podpory zdraví, podporuje aktivní spolupráci mezi dětmi, učiteli a rodiči a vede k vytváření pozitivního sociálního klimatu školy. Vytváří vhodné podmínky pro veškerou výuku a učení, vede děti ke zdravému způsobu života i k odpovědnosti za své zdraví. Školy zařazené do sítě projektu Světové zdravotnické organizace Škola podporující zdraví (ŠPZ) v ČR mají vypracovanou dlouhodobou koncepci rozvoje své školy. Další informace a zajímavosti jsou na www.program-spz.cz/cs.

MŠMT doporučuje projekt Zdravé zuby, komplexní výukový program péče o zubní zdraví, k realizaci ve všech vzdělávacích programech 1. stupně základního vzdělávání (www.zdravezuby.cz).

V rámci vzdělávacích programů škol a při realizaci ŠVP je třeba věnovat pozornost tématům dopravní výchovy a úkolům, které vyplývají z Národní strategie bezpečnosti silničního provozu, je potřeba klást důraz na výuku první pomoci. Trvalou pozornost je třeba věnovat vzdělávání učitelů v této oblasti. MŠMT zřizuje na svých webových stránkách odkaz na webové stránky Ministerstva dopravy a BESIP, příklady dobré praxe z oblasti dopravní výchovy jsou zveřejňovány na www.rvp.cz.

V posledních letech se vadné držení těla objevuje u stále vyššího počtu dětí. Doporučujeme proto jednak věnovat zvýšenou pozornost výběru vhodného nábytku podle vydaného „Doporučení Státního zdravotního ústavu v Praze a Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy pro školy při nákupu školního nábytku“, jednak zlepšit pohybový režim žáků, který by kompenzoval statickou zátěž ve školních lavicích, ale i v množství hodin strávených u počítače a televize. Více o možnostech prevence vadného držení těla je možné nalézt na webových stránkách MŠMT věnovaných semináři z roku 2009, který proběhl s přispěním Státního zdravotního ústavu a Světové zdravotnické organizace.

Informace o uskutečněných i připravovaných seminářích i další důležité informace jsou k dispozici na webových stránkách MŠMT » Sociální programy » Zdraví a zdravý životní styl.

4. O. *Podporovat vzdělávání dospělých v síti škol, a to i prostřednictvím systémových projektů Evropského sociálního fondu. Zakládat Centra celoživotního učení, která budou podporovat jak nabídku, tak poptávku po celoživotním učení.*

Gesce: MŠMT

Spolupráce: MPSV, sociální partneři, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace, vzdělávací instituce

Termín: průběžně

Plnění:

Podpora vzdělávání dospělých v síti škol, a to i prostřednictvím systémových projektů ESF je prioritou projektu IPn UNIV 2 Kraje. V rámci tohoto projektu je ve všech krajích (s výjimkou hl. města Prahy) budována síť škol - center celoživotního učení. Tato síť by měla být dále rozvíjena v rámci navazujícího projektu UNIV 4.

MPSV podporuje vzdělávací aktivity prostřednictvím akreditace vzdělávacích zařízení a jejich vzdělávacích programů podle §117a až 117e zákona č 108/2006 Sb., o sociálních službách, v platném znění. Akreditované vzdělávací programy jsou určeny pro cílové skupiny okruhu pracovníků vykonávajících odbornou činnost v sociální oblasti, a to pro pracovníky v sociálních službách, sociální pracovníky, vedoucí pracovníky zaměstnanců zařízení sociálních služeb a pro fyzické osoby, které poskytují pomoc příjemcům příspěvku na péči. V období 2007 až červen 2011 bylo akreditováno 518 vzdělávacích zařízení a 3 408 jejich vzdělávacích programů.

4. P. *Realizovat projekt „Podpora individuálního dalšího vzdělávání“, který bude zaměřen na rozvoj schopností ve využívání informačních technologií, jazykových a dalších dovedností.*

Gesce: MŠMT

Spolupráce: MPSV, sociální partneři, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Plnění:

MŠMT se rozhodlo projekt PIVO (Podpora individuálního vzdělávání občanů) II. nerealizovat. V rámci prioritní osy 3, oblasti podpory 3.1 je ale plánována nová výzva, v rámci které bude podpořeno individuální vzdělávání občanů ČR.

4. Q. *Zvýšit informovanost důchodců o možnostech pracovního uplatnění. Podpořit vznik informačních zdrojů, které budou seniorům poskytovat informace o možnosti profesního i mimoprofesionálního uplatnění.*

Gesce: MPSV

Spolupráce: MV, sociální partneři, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Plnění:

Informovanost důchodců o možnostech pracovního uplatnění je zajišťována v rámci plnění běžné agendy příslušného odboru MPSV, konzultačních dnů, přednáškové,

školící a publikační činnosti, včetně průběžné aktualizace příslušných internetových stránek MPSV (viz také bod 2. D.).

K tomuto opatření nemá MV za rok 2010 žádnou aktivitu.

Významnou roli v této oblasti hraje činnost nestátních organizací, která informuje seniory o možnostech pracovního uplatnění na trhu práce prostřednictvím poradenských a informačních center, webových stránek či časopisů, které vydávají. Mezi takové seniorské a proseniorské organizace patří například Život 90, Rada seniorů ČR, apod.

4. R. *V rámci podpory podnikání přijímat taková opatření, která zohledňují specifika a znevýhodnění starších osob a zvyšují jejich motivaci k podnikání.*

Gesce: MPO, MPSV

Spolupráce: sociální partneři, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Plnění:

Hlavním cílem Operačního programu Podnikání a inovace 2007 – 2013 je podpora podnikání, udržení přitažlivosti ČR a jejích regionů pro investory, podpora inovací a urychlené zavádění výsledků výzkumu a vývoje do výrobní sféry. Program je založen na principu rovných příležitostí z hlediska pohlaví, věku, rasy, zdravotního stavu nebo náboženství.

Část 5 Prostředí a komunita vstřícná ke stáří

5. A. *Zvyšovat povědomí místních samospráv o projektu Světové zdravotnické organizace „Města přátelská stáří“ (Age-friendly cities). Podpořit metodické rozpracování a uplatnění principů tohoto projektu v praxi.*

Gesce: MPSV, MZ, MMR

Spolupráce: MV, ČGGS, sociální partneři, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Plnění:

MPSV již v předchozích letech zajistilo překlad publikace WHO „Města přátelská seniorům: Průvodce“ a vydalo uvedenou publikaci jak v tištěné verzi, tak ji zpřístupnilo na stránkách Rady vlády pro seniory a stárnutí populace v sekci „Dokumenty“ (viz <http://www.mpsv.cz/cs/2857>). MPSV dále vyhlašuje soutěž „Obec přátelská rodině“, která hodnotí, jak se v různých místech ČR vychází vstříc nejen dětem a jejich rodičům, ale také prarodičům. Její vítězové získávají dotace na aktivity podporující rodinu.

Odbor veřejné správy MV připravil informační bulletin pro veřejnost a úřady územní samosprávy, který bude k dispozici na webových stránkách k vyvěšení Ministerstva vnitra k projektu „Města přátelská stáří“ tak, aby byly ve službách pro seniory uplatňovány následující principy: nezávislost, zařazení do společnosti, péče, seberealizace, důstojnost. Cílem informačního projektu je podpora aktivního zdravého stárnutí ve všech jeho složkách, které jsou ovlivnitelné samotnými seniory, tzn. zejména pohyb, výživa, psychické zdraví, životní styl, předcházení úrazům, zvládnutí nadměrného stresu, jak se správně stravovat, jak zůstat duševně fit, jak dosáhnout kvalitního spánku, jak nestárnout, jak se hýbat a neublížit si apod.

Principy projektu Města přátelská stáří MMR uplatňuje stále v rámci svých strategických dokumentů.

5. B. *Podporovat rozvoj služby tísňové péče a její návaznost na služby krizové intervence. Podporovat využití moderních technologií, včetně gerontotechnologie, při podpoře života v přirozeném sociálním prostředí a při zvyšování dostupnosti služeb a zboží.*

Gesce: MPSV

Spolupráce: MZ, ČGGS, sociální partneři, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Plnění:

MPSV má v rámci neinvestičních dotací na sociální služby dle zákona č. 108/2006 Sb. ve znění pozdějších předpisů, povinnost podporovat všechny druhy a typy sociálních služeb včetně služeb tísňové péče a krizové intervence. Služba tísňové péče je stejně jako v minulých letech finančně podporována prostřednictvím dotací na podporu sociálních služeb ze státního rozpočtu. V roce 2011 byla služba tísňové

péče podpořena částkou ve výši 8 899 000 Kč, přičemž podpořeno bylo celkem 12 sociálních služeb.

Služby krizové pomoci byly v roce 2011 podpořeny částkou ve výši 3 671 000 Kč.

5. C. Podporovat uplatňování standardů univerzálního designu (*design for all*) a rozvoj designérství zaměřeného na potřeby starých lidí. Podporovat vzdělávání v této oblasti.

Gesce: MPO

Spolupráce: MZ, MPSV, MŠMT, MV, MMR, ČGGS, sociální partneři, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Plnění:

MMR zajišťuje metodickou podporu uplatňování soudobých poznatků urbanismu a architektury a podporu veřejným zájmům ve výstavbě, zejména při ochraně životů a zdraví a při péči o životní prostředí.

Vysokoškolské vzdělávání v oblasti designérství zaměřeného na potřeby starých a jinak znevýhodněných lidí se uskutečňuje zejména na následujících vysokých školách a v rámci následujících studijních programů - oborů:

- Fakulta architektury Českého vysokého učení technického v Praze (Architektura a urbanismus – Architektura, Architektura a pozemní stavitelství)
- Fakulta stavební Českého vysokého učení technického v Praze (Architektura a stavitelství - Architektura a stavitelství, Budovy a prostředí - Budovy a prostředí, Pozemní stavby a architektura - Pozemní stavby a architektura)
- Fakulta architektury Vysokého učení technického v Brně (Architektura a urbanismus – Architektura, Urbanismus)
- Fakulta stavební Vysokého učení technického v Brně (Architektura pozemních staveb - Architektura pozemních staveb, Stavební inženýrství – Pozemní stavby, Stavebně materiálové inženýrství)
- Fakulta výtvarných umění Vysokého učení technického v Brně (Výtvarná umění – Průmyslový design, Výtvarné umění - grafický design)
- Vysoká škola uměleckoprůmyslová v Praze (Výtvarná umění – Architektura, Architektura a design, Design, Dějiny a teorie designu a nových médií, Design výrobků, Design obuvi a oděvních doplňků)
- Fakulta multimediálních komunikací Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně (Výtvarná umění – Multimedia a design)
- Fakulta technologická Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně (Chemie a technologie materiálů – Materiálové inženýrství, Obuvnická a galanterní technologie, Inženýrství a hygiena obouvání, Technologie kůže, plastů a pryže)
- Fakulta umění a designu Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem (Výtvarná umění – Design, Užité umění)

Vzdělávání v oblasti designérství zaměřeného na potřeby starých a jinak znevýhodněných lidí se uskutečňuje také na vyšších odborných školách. Jsou jimi zejména následující vyšší odborné školy a následující obory vzdělání:

- Vyšší odborná škola oděvního designu a managementu a Střední uměleckoprůmyslová škola textilní Brno (3141N01 Textilnictví a oděvnictví)
- Vyšší odborná škola uměleckoprůmyslová a Střední uměleckoprůmyslová škola Praha 3 (8241N01 Design herních předmětů)
- Vyšší odborná škola stavební a Střední škola stavební Vysoké Mýto (3642N003 Inženýrské stavitelství)
- Vyšší odborná škola stavební a Střední průmyslová škola stavební arch. Jana Letzela Náchod (3641N02 Pozemní stavby)
- Střední škola obchodu, služeb a podnikání a Vyšší odborná škola České Budějovice (3641N005 Stavby pozemní a 3641N003 Stavby inženýrské)

5. D. Navrhovat a podporovat sociální programy k udržení nezávislého života starších osob a ke zvýšení kvality života seniorů ve venkovských oblastech.

Gesce: MZe

Spolupráce: MPSV, MMR, regionální a místní samospráva, seniorské a proseniorské organizace

Termín: průběžně

Plnění:

MZe realizuje v rámci plnění toho opatření níže uvedené činnosti.

- Příprava projektu domů KLAS

DOMY KLAS - venkovské domy klidného aktivního stáří navazují na zkušenosti francouzské koncepce MARPA.

Cílem projektu je umožnit venkovským seniorům prožít své stáří důstojně a kvalitně v jim známém a blízkém venkovském prostředí a zabezpečit tak těmto starým lidem odpovídající kvalitu a dostupnost zdravotně sociálních služeb.

Domy KLAS představují bezbariérový komplex garsoniér s malou předzahrádkou pro jednotlivce nebo pár, které zabezpečí soukromí a intimitu každého obyvatele domu. V rámci domu KLAS jsou i společné prostory (společenská místnost, jídelna) a 1 bytová jednotka pro personál.

Dům KLAS je umístěn v obci v dostupné blízkosti venkovského života a návazných služeb – obchody, hospůdky, kadeřnictví, ordinace lékaře, obecní úřad, kulturní středisko, ale i podpora otevřenosti domu k vnějšímu světu – rozhovory, setkání s obyvateli obce, pomoc dětem při školních úlohách, pozvání ke společnému jídlu s obyvateli apod.

V domě KLAS žije okolo 15 seniorů, jednotlivců či dvojic, v cca deseti garsoniérách sestávajících se z kuchyňky, pokoje a sociálního zařízení.

Nemovitost je obvykle majetkem obce, popř. neziskové organizace. Domy KLAS je možno pořídit rekonstrukcí stávajícího vhodného objektu, nebo výstavbou na obecním pozemku.

V současné době se připravují projekty v mikroregionu Vltavotýnska a Rokytnicka (Orlické hory). Ministerstvo bude koordinovat realizaci projektu, zajišťovat potřebnou součinnost s Ministerstvem pro místní rozvoj ČR a Ministerstvem práce a sociálních věcí ČR. Bude využívat zkušeností ze spolupráce s francouzskou Vzájemnou

zemědělskou pojišťovnou (MSA), které získalo v minulosti při zavádění sociálních programů na venkově.

V roce 2009 byly zahájeny práce na rekonstrukci objektu v obci Temelín a v roce 2010 byla zprovozněna jeho první část. Pro seniory zde bude k dispozici 11 bezbariérových bytů. Součástí bydlení bude i vhodná nabídka pracovních a volnočasových aktivit.

- Poskytování dotace v souvislosti s předčasným ukončením provozování zemědělské činnosti z důvodu pokročilejšího věku.

V roce 2005 vešlo v platnost nařízení vlády č. 69/2005, o stanovení podmínek pro poskytování dotace v souvislosti s předčasným ukončením provozování zemědělské činnosti zemědělského podnikatele. Cílem tohoto opatření, které vycházelo z programu Horizontální plán rozvoje venkova (HRDP), bylo ekonomické zajištění farmářů ve stáří, vytvoření podmínek pro začínající zemědělské podnikatele a udržení lidí na venkově.

Bylo umožněno farmářům, kteří dosáhli 55 let věku, vstoupit do tohoto opatření a požádat o podporu na předčasné ukončení činnosti. V praxi to znamená, že zmíněný zemědělec předá hospodářství svému následníkovi a začne pobírat dávku, vypočtenou na základě paušální sazby a zvýšenou o sazbu za počet předaných hektarů.

Alokované finanční prostředky na toto opatření se skládají z 80 % z finančních zdrojů EU a z 20 % národních zdrojů. V období 2005-2006 bylo podáno celkem 372 žádostí o zařazení do tohoto opatření. Od roku 2007 se již nebylo možné do tohoto opatření v rámci programu HRDP zařadit. Žadatelé, kteří byli zařazení do roku 2006, však mohou do ukončení svých závazků podávat žádosti o dotaci. V roce 2010 bylo na základě předchozích závazků z HRDP proplaceno 703 žádostí v částce cca 53 mil. Kč. V rámci nového programového období 2007-2013 byl spuštěn Program rozvoje venkova ČR, v rámci něhož je opět zařazeno opatření Předčasné ukončení zemědělské činnosti, na které mohou noví žadatelé podávat žádosti od 1. 1. 2008. Náplň opatření je podobná předchozímu programu HRDP, je však prováděno Pravidly, kterými se stanovují podmínky pro poskytování podpor na projekty Programu rozvoje venkova. Alokované finanční prostředky na toto opatření se skládají z 75 % z finančních zdrojů EU a z 25 % národních zdrojů. V roce 2010 bylo proplaceno celkem 354 žádostí v částce cca 59 mil. Kč.

Prostřednictvím národních programů regionálního rozvoje MMR podporuje obecně rozvoj venkovských obcí a jejich sdružení.

5. E. Zapracovat stavebně technické parametry upravitelného bytu do vyhlášky Ministerstva pro místní rozvoj o obecných technických požadavcích zabezpečujících bezbariérové užívání staveb tak, aby byla v těchto bytech zajištěna základní bezbariérovost (bez nutnosti dalších stavebních úprav), která by umožňovala široké využití upravitelných bytů osobami s různým typem zdravotního postižení nebo omezení.

Gesce: MMR

Spolupráce: ČGGS, sociální partneři, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: 2009

Plnění:

Toto opatření bylo splněno již v roce 2009, kdy byla vyhlášena vyhláška č. 398/2009 Sb., o obecných technických požadavcích zabezpečujících bezbariérové užívání staveb. Tato vyhláška je účinná od 18. listopadu 2009.

Podle § 2 odst. 1 písm. c) se tato vyhláška vztahuje také na upravitelné byty. Konkrétní požadavky na tyto byty pak stanoví § 11 odst. 3 této vyhlášky a následně příslušné body přílohy č. 3 k této vyhlášce.

V roce 2010 MMR připravilo pro ÚNMZ podklady k návrhu TNI 33 2130 Elektrické rozvody v bytech pro osoby se zdravotním postižením. Do této kategorie staveb patří také upravitelné byty. Tento technický předpis obsahuje konkrétní detaily ke správné aplikaci vyhlášky.

5. F. *S využitím konceptu celoživotního bydlení (lifetime homes) navrhnout minimální standardy bezbariérovosti a upravitelnosti bydlení. Podpořit informovanost o možnostech přiměřených úprav domácího prostředí a bydlení a rozvoj poradenství při úpravě bytu.*

Gesce: MMR

Spolupráce: MPSV, odborná veřejnost, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: 2012

Plnění:

Poskytnutí státních dotací na výstavbu bytů určených pro osoby se zdravotními problémy a seniory v rámci Programu výstavby podporovaných bytů (dotační titul Pečovatelství byt) je podmíněno skutečností, že všechny byty musejí být upravitelné, tj. bez dalších stavebních úprav splňující základní požadavky bezbariérovosti. Tyto byty jsou připraveny pro další doplnění zařízovacími předměty či kompenzačními pomůckami podle konkrétního postižení a individuálních potřeb.

Budova, ve které se byty nacházejí, musí splňovat obecné technické požadavky zabezpečující užívání staveb osobami se sníženou schopností pohybu a orientace.

5. G. *Podpořit výzkum zaměřený na oblast využívání dopravy staršími osobami, zabezpečení dopravních potřeb a zvýšení dopravní obslužnosti a bezpečnosti dopravy s ohledem na specifika starších osob.*

Gesce: MD

Spolupráce: MPSV, MV, MMR, ČGGS, výzkumné a vzdělávací instituce, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Plnění:

S ohledem na nastupující objektivní proces stárnutí společnosti v České republice je problematika výzkumu a vývoje, zaměřená na budoucí potřeby starších osob při používání přepravních řetězců jednou z důležitých oblastí podpory. Problematika Národního programu přípravy na stárnutí na období let 2008 až 2012 je obsažena v

základních strategických dokumentech MD. V dopravní politice tato oblast patří k horizontálním cílům a je tedy průřezově zahrnuta v odpovídající míře ve všech věcných prioritách.

Ministerstvo dopravy v rámci projektu výzkumu a vývoje podpořilo řadu projektů, které se uvedenou oblastí zabývaly. Rámcově lze uvést např. projekt č. 1F51E/043/520, který se zabýval informační podporou pro nevidomé a slabozraké občany v oblasti dopravy, projekt č. 1F54E/039/520, věnující se systémovým prostředkům, opatřením a mechanismům pro správné navrhování a realizaci bezbariérového prostředí v dopravních řetězcích veřejné dopravy. Dále s uvedenou oblastí souvisí projekt č. 1F54E/044/110, jehož obsahem je porovnání dopravní obslužnosti obcí v ČR a stanovení základních kritérií standardu dopravní obslužnosti obcí. Obecné zákonitosti vývoje sektoru veřejné dopravy s ohledem na požadavky uživatelů dopravního procesu byly podrobně zkoumány v projektu č. 1F41B/056/210, konkretizaci záměru dopravní politiky v oblasti dopravní obsluhy území s důrazem na integrované dopravní systémy, a v projektu č. 1F81C/073/190, věnujícímu se metodice pro stanovení kvality městské hromadné dopravy.

V současnosti probíhá strategický výzkum a vývoj v dopravě se zaměřením na udržitelný rozvoj dopravy v rámci programu výzkumu, vývoje a inovací pod názvem „*Podpora udržitelného rozvoje dopravy*“. Výsledky tohoto programu bude resort dopravy uplatňovat ve svých koncepčních materiálech a dále je bude prosazovat do opatření, které mají značný vliv na výstavbu infrastruktury a souvisejících staveb. Možná opatření se nalézají v oblastech bezpečnostních prostředků, podpůrných technických systémů a přizpůsobení infrastruktury.

V rámci tohoto výzkumného programu bylo v minulém roce a v letech předcházejících ukončeno několik významných výzkumných projektu zabývajících se touto problematikou a jejichž výsledky jsou v praxi uplatňovány do konkrétních strategických materiálů k naplnění výše zmíněného opatření.

Jsou to tyto projekty:

- 1F44I/091/050 - Pasivní bezpečnost chodce při kolizi s vozidlem, biomechanika a vliv informačních technologií.
- 1F44K/055/050 - Informační zátěž dopravního systému a mentální kapacita řidiče
- 1F54L/091/160 - Rizikové chování účastníků silničního provozu a možnosti jeho cílené nápravy
- 1F54L/093/050 - Česká observatoř bezpečnosti silničního provozu - informační systém pro podporu přijímání vhodných opatření ke zvýšení bezpečnosti provozu na pozemních komunikacích
- 1F84B/042/520 - "Prostředky pro detekci a prevenci poklesu pozornosti řidičů" jako součást společného projektu MESPIN "Metody zvýšení spolehlivosti interakce řidiče s vozidlem"
- CG711-078-160 - Vývoj metodiky hodnocení účinnosti opatření ke zvýšení bezpečnosti provozu na pozemních komunikacích

- CG711-014-160 - Metody a nástroje zvyšování spolehlivosti lidského faktoru v bezpečnosti silničního provozu ČR.
- CG911-044-150 - Zvyšování pasivní bezpečnosti zranitelných účastníků dopravy
- CG911-069-520 - Výzkum nových přístupů k řešení přecházení chodců přes pozemní komunikaci
- CG911-106-170 - Aktualizace "METODIKY 9202" - metodiky k vyšetřování a posuzování řidičů motorových vozidel dopravními psychology

Závěry a doporučení z těchto projektu byly využity například při koncipování prováděcích předpisů k zákonu o veřejných službách, z nichž se uvedené oblasti týká zejména nařízení vlády č. 63/2011 Sb., jehož obsahem je stanovení minimálních hodnot, které musí splňovat standardy kvality ve veřejných službách v přepravě cestujících. V tomto předpise se například stanovují minimální požadavky na nasazení nízkopodlažních vozidel ve veřejné dopravě, což má význam zejména při přepravě starších občanů a občanů se sníženou schopností pohybu a orientace.

V roce 2011 byl zahájen nový výzkumný program „Alfa“ jehož poskytovatelem je Technologická agentura ČR (TA ČR). V rámci tohoto programu výzkumu, experimentálního vývoje a inovací bude řešena problematika dotýkající se dopravní problematiky a výsledky se budou uplatňovat do praxe prostřednictvím TA ČR. TA ČR bude gestorem dopravního výzkumu a tedy i institucí, která bude aplikovat výsledky do praxe k naplnění „Národního programu přípravy na stárnutí 2008 - 2012“.

Odbor bezpečnostního výzkumu MV, vývoje a inovací (dále jen „OBVVI“) jako útvar MV odpovědný za výzkum a vývoj a gestor národního bezpečnostního výzkumu v České republice poskytuje státní podporu pro dva programy: „*Bezpečnostní výzkum pro potřeby státu v letech 2010 až 2015*“ (BV II/1 – VZ) a „*Program bezpečnostního výzkumu České republiky 2010-2015*“ (BV II/2 – VS). Jednou z priorit, které oba programy naplňují, je „*Bezpečnost občanů - detekce anomálií v dopravě a tocích cestujících a návazná opatření*“ a „*Bezpečnost kritických infrastruktur - doprava silniční, železniční, letecká, vnitrozemská vodní.*“

V rámci programu BV II/1-VZ realizovaného zadáváním veřejných zakázek byly schváleny tři projekty Ministerstva dopravy, gestora za výše uvedený úkol:

- Využití návazných aplikací GNSS se zárukou bezpečnosti pro eliminaci bezpečnostních rizik při přepravě speciálních zásilek na různých částech a druzích dopravní infrastruktury a pro snížení ohrožení zdraví obyvatelstva – probíhá zadávací řízení
- Standardy zajištění bezpečnosti vybraných objektů silniční dopravní kritické infrastruktury ČR – na základě žádosti odborného gestora byl projekt stažen a zrušeno zadávací řízení
- Pilotní projekt veřejně regulované služby (služby PRS) evropského globálního družicového navigačního systému GALILEO – projekt je realizován od 1. 4. 2011

Program BV II/2-VS je realizován vyhlášením veřejné soutěže ve výzkumu, vývoji a inovacích. V rámci 1. kola veřejné soutěže byly schváleny celkem tři projekty k realizaci:

- Identifikace a řešení kritických míst a úseků v síti pozemních komunikací, které svým uspořádáním stimulují nezákonné a nepřiměřené chování účastníků silničního provozu
- Snižování recidivy u pachatelů trestných činů a přestupků v dopravě
- Systém pro komplexní posouzení kritických míst a řízení rizik na pozemních komunikacích z hlediska bezpečnosti a plynulosti provozu pro potřeby dopravní Policie ČR

Během soutěžní lhůty 2. kola veřejné soutěže bylo podáno celkem šest žádostí uchazečů o poskytnutí účelové podpory na řešení projektů týkajících se bezpečnosti dopravy v rámci tohoto programu. V současné době probíhá hodnotící lhůta.

MMR se dle možností v regionálních programech zaměřuje na spolupráci při řešení této problematiky.

5. H. Transformovat zařízení residenčních sociálních služeb pro seniory tak, aby tato zařízení poskytovala chráněné bydlení a individualizované služby a aby jeho uživatelům byla dostupná jak primární, tak specializovaná (geriatrická, gerontopsychiatrická atd.) zdravotní péče.

Gesce: MPSV

Spolupráce: MMR, ČGGS, sociální partneři, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Plnění:

Usnesením ze dne 21. února 2007 přijala vláda ČR pod č. 127 Koncepti podpory transformace pobytových sociálních služeb v jiné typy sociálních služeb, poskytovaných v přirozené komunitě uživatele a podporující sociální začlenění uživatele do společnosti, jehož hlavním cílem je podpořit a usnadnit cestu poskytovatelům i zřizovatelům pobytových služeb v přirozeném procesu humanizace sociálních služeb. Materiál reaguje na vývoj v oblasti sociálních služeb a je jedním z nástrojů implementace zákona o sociálních službách. Podporuje poskytovatele a zřizovatele sociálních služeb v zajištění dostupné péče a podpory osobám v nepříznivé sociální situaci takovou formou, která v co nejvyšší míře odpovídá životu jejich vrstevníků v přirozeném prostředí běžné společnosti a vytváří podmínky pro posílení efektivní sítě sociálních služeb.

Za hlavní navrhované body materiálu lze označit zejména:

- podporu procesu zkvalitňování životních podmínek obyvatelů stávajících pobytových zařízení sociální péče;
- podporu poskytovatelů sociálních služeb, jejich zaměstnanců a dalších subjektů při změnách v institucionální péči, a to zejména v poskytování sociálních služeb v souladu s individuálními potřebami uživatelů;

- odporu naplňování lidských práv uživatelů pobytových sociálních služeb a jejich práva na plnohodnotný život srovnatelný s vrstevníky, žijícími v přirozeném prostředí;
- vytvoření systému spolupráce mezi všemi aktéry procesu transformace institucionální péče
- zvýšení informovanosti o procesu změn v institucionální péči pro osoby se zdravotním postižením a seniory;

V roce 2010 byl ustanoven resortní tým MPSV, který se napříč jednotlivými odbory a oblastmi sociálních věcí (kvalita sociálních služeb, jejich dostupnost, oblast sociálních dávek, ucelená rehabilitace, rodinná politika apod.) věnuje problematice transformace a deinstitucionalizace sociálních služeb.

MPSV je realizátorem projektu „Podpora transformace sociálních služeb“. Hlavním záměrem aktivit v rámci projektu Podpora transformace sociálních služeb a Integrovaného operačního programu je podpořit a pilotně ověřit transformaci služeb sociální péče na základě individuálně určených potřeb uživatelů sociálních služeb, umožnit jejich aktivní zapojení se na trh práce a do společnosti a přispět k realizaci deinstitucionalizace pobytových zařízení sociálních služeb v České republice. Individuální projekt MPSV je hrazený z prostředků Evropského sociálního fondu prostřednictvím prioritní osy 4.3 Sociální integrace a rovné příležitosti Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost. Na projekt je alokováno 136 250 000 Kč. Projekt je realizován od 1. 4. 2009 do 31. 5. 2013. V rámci projektu byla zahájena činnost monitorovací skupiny projektu Podpora transformace sociálních služeb za účasti zástupců státní správy, samosprávy a vybraných odborníků z oblastí sociálních služeb a během roku 2010 proběhla 3 jednodenní a dvoudenní setkání monitorovací skupiny. Jako součást projektu Podpora transformace sociálních služeb vzniklo v roce 2010 Národní centrum podpory transformace sociálních služeb (dále jen Národní centrum). Činnost Národního centra je zajištěna prostřednictvím veřejné zakázky Národní centrum podpory transformace sociálních služeb, jejímž dodavatelem je 3P Consulting s.r.o. Národní centrum zahájilo činnost 1. listopadu 2010. Mezi cíle Národního centra patří:

- 1) Personální zajištění veřejné zakázky
- 2) Organizačně technické zajištění procesu transformace sociálních služeb
- 3) Zajištění vzdělávacích programů, průběžného vzdělávání zainteresovaných aktérů procesu transformace a další podpory pracovníků
- 4) Pilotní ověření realizace transformace na úrovni vybraných zařízení
- 5) Tvorba systémových nástrojů procesu transformace
- 6) Zajištění Public Relations

V prvních dvou měsících činnosti v roce 2010 Národní centrum:

- pracovalo na zajištění personálního obsazení požadovaných pozic (inzerce, pohovory s uchazeči, podpisy pracovních smluv);
- uskutečnilo 9 úvodních setkání v krajích (představení centra, zjištění stavu transformace v krajích a zařízeních, nastavení vzájemné spolupráce)

- účastnilo se semináře pro kraje a dvou seminářů pro zařízení (představení činnosti Národního centra, zjišťování vzdělávacích a dalších potřeb účastníků transformačního procesu)
- zorganizovalo dvoudenní seminář k Úmluvě o právech osob se zdravotním postižením
- zajišťovalo technickou podporu resortnímu týmu (překlady, automobil, služební cesty apod.)
- zajišťovalo činnosti v rámci PR (dvě tiskové zprávy, elektronický zpravodaj pro odbornou veřejnost, základní verze webových stránek www.trass.cz, měsíční monitoring tisku)
- připravovalo realizaci dalších aktivit (zejm. vzdělávání, supervize, konference, software, hodnocení kvality).

Projektu se účastní celkem 32 subjektů. Ve vybraných zařízeních sociálních služeb byly vytvořeny tzv. multidisciplinární transformační týmy zodpovědné za proces transformace vybraného zařízení. Pro pracovníky vybraných zařízení pořádalo MPSV metodické porady, pravidelně jednou měsíčně. Ve vybraných zařízeních započal proces hodnocení potřeb uživatelů a příprava tvorby transformačního plánu, na jehož základě budou poskytnuty investiční prostředky a realizován proces deinstitucionalizace vybraného zařízení. V 6 zařízeních byl tento proces již dokončen. V roce 2010 bylo zpracováno a schváleno šest transformačních plánů vybraných zařízení:

- ÚSP Jinošov,
- DOZP Slatiňany,
- DOZP Stod,
- DOZP Hliňany,
- ÚSP Lobendava,
- ÚSP Marianum.

Finančně byly podpořeny dvě investiční akce (ÚSP Jinošov a ÚSP Marianum) v rámci čerpání IOP. Další se k čerpání připravují.

V souvislosti se transformací rezidenčních služeb přímo pro seniory nebyla přijata žádná významná opatření v roce 2011.

5.1. Podporovat samosprávy a neziskové organizace při zřizování komunitních center a kontaktních poradenských míst pro seniory.

Gesce: MPSV

Spolupráce: MZ, MV, MPO, MMR, sociální partneři, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Plnění:

V roce 2011 MPSV poskytlo dotaci ve výši 8 536 800 Kč na služby odborného sociálního poradenství pro seniory a 55 572 930 Kč na odlehčovací služby určené pro seniory.

MMR se v rámci své působnosti prostřednictvím regionálních programů zaměřuje i na řešení situací starší generace. MMR poskytuje dle možností dotaci Radě seniorů ČR a prostřednictvím dalších nestátních neziskových organizací podporuje poradenskou činnost, zejména v oblasti bydlení.

MV podporuje neziskové organizace, které poskytují služby seniorům, což je součástí aplikace zákona č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o dobrovolnické službě). Zákon o dobrovolnické službě v §2 odst. 1 písm. a) přímo uvádí pomoc seniorům jako jednu oblast, kde je dobrovolnická činnost vykonávána. Na pomoc seniorům je zaměřeno 78 platných akreditovaných projektů. Uplatnění dobrovolníků je v těchto projektech velmi široké. Dobrovolníci v nich působí ve skupinových aktivitách (např. organizace přednášek, vzdělávacích klubů, pořádání výletů, koncertů, výstav, trénování paměti) nebo jsou zapojeni do individuálních dobrovolnických činností (např. volnočasové aktivity dle zájmu seniora, jednorázové doprovody na úřad, k lékaři apod.). Dobrovolnická služba je realizována jak u seniorů v jejich domácnostech, tak u seniorů, kteří žijí v domovech pro seniory, na odděleních pro dlouhodobě nemocné apod. Cílem dobrovolnické pomoci je aktivizace seniorů, přispívání k udržení soběstačnosti a zvýšení kvality jejich života.

Součástí dotační politiky MZ k podpoře nestátních neziskových organizací je i financování některých aktivit, které probíhají v komunitních centrech (např. Život 90), dále podpora kontaktních a poradenských míst (např. občanské sdružení Hvězda, Česká alzheimerovská společnost atd.)

5. J. *Do vzdělávání policistů, právníků, pedagogů, sociálních pracovníků a dalších profesí zahrnout poznatky o specifických potřebách a rizicích seniorů a další poznatky z oblasti gerontologie.*

Gesce: MPSV, MV, MŠMT, MS

Spolupráce: MZ, MMR, ČGGS, sociální partneři, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: 2009

Plnění:

MPSV v období let 2007 až 2011 akreditovalo 189 vzdělávacích programů, které se vztahují k problematice seniorů a gerontologie.

Opatření, která jsou v gesci MS, jsou realizována v rámci činností jednotlivých složek resortu - Justiční akademie, Institutu pro kriminologii a sociální prevenci a Vězeňské služby ČR v rámci penitenciární péče.

MS doporučilo Justiční akademii, aby do systému dalšího vzdělávání soudců, státních zástupců, justičních a právních čekatelů byla trvale zařazována problematika o specifických rizicích seniorů v rámci tematiky, např. domácího násilí, zejména násilí páchaného uvnitř rodiny na seniorech, zneužívání a týrání starých osob, trestné činnosti mladistvých, genderové politiky aj.

Vězeňská služba prostřednictvím Institutu vzdělávání se problematice přístupu k seniorům dlouhodobě věnuje v rámci vzdělávání vyplývajícím ze zákona č.

108/2006 Sb., o sociálních službách, a to prostřednictvím přednáškové činnosti pro sociální pracovníky a dále v rámci základní odborné přípravy příslušníků v předmětu Profesní etika.

Problematika postihující specifika seniorského věku se uplatňuje v policejním vzdělávání (gesce MV) a přípravě na výkon policejních činností. V systému policejního vzdělávání se promítá do vzdělávacího obsahu kvalifikační přípravy, další odborné přípravy i systému manažerského vzdělávání, přičemž vychází z požadavků policejní praxe. Policejní vzdělávání je postaveno na kompetenčním přístupu. Kompetence definují požadované výstupní vědomosti, dovednosti, postoje a hodnoty studujících v souladu se zadáním Policejního prezidia ke zpracování příslušného vzdělávacího programu. Získání kompetencí je důležité nejen pro osobní rozvoj policisty, ale i jeho aktivní účast na společenském a profesním životě.

Téma seniorů je celospolečensky vysoce aktuální. Má etické morální i legislativní aspekty. V tomto směru působí i Etický kodex Policie ČR vydaný rozkazem policejního prezidenta č. 1 ze dne 21. ledna 2005. Obsahuje jeden ze základních závazků Policie ČR vůči společnosti, kterým je „uplatňování rovného a korektního přístupu ke každé osobě bez rozdílu“. Rovný přístup zde znamená i toleranci ke specifickým.

Vnímání a uplatňování specifík, která jsou charakteristická pro značnou část naší populace, patří do společensky žádoucího vzorce lidského i profesního chování. Jsou to právě příslušníci Policie ČR, kteří přicházejí zpravidla jako první do kontaktu se sociálně nepřijatelným jednáním, tudíž musí být schopni rozpoznat signály sociálně-patologických jevů, náležitě reagovat, situaci adekvátně zabezpečit a poskytnout „služby“ v požadovaném rozsahu. Porozumění tématu a profesionální přístup založený na kompetencích k jednání s osobami starší věkové kategorie jsou proto důležitou složkou policejní práce.

Problematika gerontologie se promítá do policejního vzdělávání, kde není samostatným výukovým předmětem, nýbrž výukovým tématem zasahujícím napříč vzdělávacími disciplínami. Vzdělávací disciplíny jej pojímají v souladu se svým zaměřením. Policisté jsou tak v rámci policejního vzdělávání systematicky připravováni na specifika v jednání se spoluobčany v seniorském věku, ať již tyto vystupují v roli obětí, svědků, pachatelů nebo osob jinak využívajících služeb příslušníků. Z hlediska tématu jsou v základní odborné přípravě stěžejními předměty Psychologie a etika policejní práce, Právo, Kriminologie, Služba pořádkové policie a Služba dopravní policie. Psychologie a etika policejní práce formuje morální a volní vlastnosti studujících, pomáhá k prohloubení vnímavosti k vlastním předsudkům a přispívá ke zlepšení komunikačních dovedností v různých situacích. Výukový předmět Právo napomáhá orientaci v právní regulaci základních práv a svobod občanů a v souvislosti s tím umožňuje pronikat do podstaty přestupků a trestných činů, nezřídka páchaných na seniorech, např. v podobě domácího násilí. Zvláštnosti práce se seniory se v Kriminologii promítají např. do taktických a profesních zásad u výslechu. Výstupními komunikačními dovednostmi Služby pořádkové policie a Služby dopravní policie je chování a jednání ve vztahu k osobě seniora. Zmíněné

tendence doplňují na problematiku vhodně zaměřené modelové situace a praktická zaměstnání.

Cílem výuky v tématu je u studentů vytvářet potřebné návyky, ale zejména formovat postoje. V souladu s cíli středního odborného vzdělávání jsou žáci vedeni k tomu, aby na úrovni odpovídající jejich schopnostem a studijním předpokladům si pro danou oblast vytvořili klíčové a odborné kompetence – kompetence k učení (např. přijímat kritické hodnocení, využívat zkušeností starších lidí včetně kolegů), kompetence k řešení problémů (spolupracovat v týmu se smíšenou věkovou strukturou), kompetence komunikativní (respektovat specifika, kultury projevu a chování), personální a sociální kompetence (bojovat s předsudky a stereotypy), občanské kompetence a kulturní povědomí (tolerovat identitu druhých, vystupovat proti nesnášenlivosti druhých) atd. Vzhledem k aktuálně diskutovanému negativnímu společenskému jevu, kterým je narůstající ageismus, je podchycení problematiky stárnutí právě v řadách nejmladší generace - potenciálních policistů ve střední policejní škole Ministerstva vnitra maximálně vhodné.

Obdobně v právně a psychologicky orientovaných disciplínách je tématu seniorského věku věnována pozornost ve vyšších policejních školách Ministerstva vnitra a na Policejní Akademii ČR v Praze.

Téma zaměřené na problematiku starší generace souvisí s tématem rovných příležitostí a lidských práv. Kromě výuky proniká též do tzv. nadstandardních činností policejních škol MV. Demonstrovat to lze na aktivitách VPŠ MV v Praze, resp. Středisku pro výchovu k lidským právům. V roce 2010 zde došlo k ustavení Týmu Pro-Rovnost k řešení problematiky rovných příležitostí a prevence diskriminace. Některé činnosti Týmu se orientují na vzdělávání a „osvětu“ a jsou zaměřeny na management školy (instrukčně metodická zaměstnání zaměřená na prosazování rovných příležitostí, prevenci diskriminace - lektorováno MV). Pro všechny zaměstnance a zaměstnankyně, policisty a policistky školy byla zpracována informační brožura prezentující základní teoretické poznatky z uvedené oblasti a interní systém řešení problematiky. V červnu 2010 se v rámci vstupního vzdělávání uskutečnila přednáška na téma „*Úvod do problematiky lidských práv*“. Problematika stárnutí se zde objevila ve zcela specifickém kontextu jako komponenta jednoho z kontroverzních témat aplikované etiky - eutanázie. V září 2010 se pracovník Střediska pro výchovu k lidským právům podílel na lektorském zajištění kurzu CEPOLu „*Lidská práva a policejní etika*“ konaného v Solně (Švédsko). Součástí jeho přednášky byla i problematika stárnutí zejména ve vztahu k „hodnotě člověka“ a předsudečnosti. V říjnu 2010 se Středisko pro výchovu k lidským právům zúčastnilo výzkumného symposia CEPOLu „*Policejní práce s rozmanitostí – Globální sousedství*“ konaného v Templemore (Irsko), zaměřeného na prezentaci výsledků vědeckých výzkumů ve vztahu k policejní službě v evropských státech a jejího vztahu k menšinám (etnické profilování, community policing ad.). Zástupce školy v příspěvku upozornil na stále aktuálnější potřebu vzdělávání policistů a policistek a mj. zdůraznil potřebu věnovat pozornost tématu práce se sociálně a ekonomicky marginalizovanými (např. osobami bez domova), včetně těch, kteří se mohou stát „marginalizovanou většinou“ (tj. starými lidmi).

V gesci MŠMT patří mimo jiné vzdělávání na vysokých školách. V rámci plnění tohoto opatření jsou relevantní následující studijní programy:

1) Vzdělávání právníků na právnických fakultách

Studijní program *Právo a právní věda* (prezentuje poznatky o specifických potřebách a rizicích seniorů a další poznatky z oblasti gerontologie v rámci civilního práva, trestního práva, sociologie atd. a to v povinném předmětu *Právo sociálního zabezpečení* a v povinně volitelném předmětu *Právní kliniky, v předmětu Sociální zabezpečení, Pracovní právo a Psychologie pro právníky*)

Povinný předmět *Právo sociálního zabezpečení* zahrnuje právní úpravu oblasti důchodového pojištění a právní úpravu oblasti sociální pomoci a sociálních služeb. Jedná se o přednášky: Důchodové pojištění I. a II. Organizace na úseku důchodového pojištění, základní povinnosti příjemců důchodů, Řízení ve věcech důchodového pojištění, Sociální pomoc a sociální služby – teoretické vymezení systému, jeho financování, právní vztahy a principy, důchodové dávky, podmínky nároku, důchodový věk, souběh příjmu s výplatou důchodu, vyplácení důchodů, jejich zvyšování, základní povinnosti příjemců důchodů, rozhodování o dávkách důchodového pojištění, systém sociálních služeb, domovy pro seniory, chráněná bydlení, pečovatelská služba, osobní asistence apod.).

Povinně volitelný předmět *Právní kliniky* – pod vedením kvalitních pedagogů řeší nejlepší vybraní studenti skutečné problémy konkrétních klientů, kterým je touto cestou bezplatně poskytováno právní poradenství a pomoc. Předmět je garantován Centrem pro klinické právní vzdělávání PF UP Olomouc V rámci tohoto povinně volitelného předmětu je vytvářena samostatná sekce Sociální zabezpečení a pracovní právo. Senioři se na právní kliniku nejčastěji obracejí v otázkách žádosti o důchod, v otázkách obrany proti rozhodnutí (žádost o změnu nebo správní žaloba), umístění v domově pro seniory či jiném zařízení, dávek v případě nepříznivého zdravotního stavu apod.

2) Vzdělávání sociálních pracovníků na filozofických a sociálních fakultách

- bakalářský studijní obor *Komunitní studia* (předměty: *Sociologie lidských zdrojů* – včetně situace starších lidí jako skupiny se sníženými šancemi na trhu práce, *Sociologie rodiny* – včetně problematiky stáří a starších lidí v rámci rodinných vztahů ze sociologického hlediska, Úvod do demografie – včetně problematiky stáří v komplexně pojaté demografické problematice – stárnutí populace a jeho společenské důsledky,
- bakalářský studijní obor *Sociální politika a sociální práce* (předměty: Poradenství a sociální práce se starými lidmi – specifika a metody práce sociální práce se starými lidmi a a pro ně určené služby a instituce
- bakalářský studijní obor *Sociální antropologie* (předměty: *Antropologie smrti* – proměny vnímání smrti v různých společnostech a kulturách, problematika stáří a postavení starších lidí v romských komunitách,
- bakalářský studijní obor *Humanitní studia* (předměty: *Systém celoživotního vzdělávání* – včetně postavení starších lidí z hlediska koncepce a perspektivy celoživotního vzdělávání, *Vzdělávací politika* – účinnost vzdělávací politiky a

její aktéři, *Sociální deviace* – problémy starších lidí z hlediska šikany, kriminality a psychických poruch

- navazující magisterský studijní obor *Resocializační pedagogika* – především předmět *Marginalizované skupiny a deviace chování – mimo jiné se zaměřuje na rizika seniorské populace*

3) Vzdělávání pedagogů na pedagogických fakultách:

- studijní obor *Sociálně pedagogická asistence* (obsahuje předměty Úvod do geriatric a gerontologie a Gerontagogika),
- specializace *Senioři* ukončená státní závěrečnou zkouškou z Gerontologie
- studijní obor *Vychovatelství pro speciální instituce* má povinně volitelný kurz *Základy geriatric*,
- studijní obor *Pedagogika – sociální práce* (obsahuje předměty Sociální politika, Teorie a metody sociální práce, Právo sociálního zabezpečení, Sociální gerontologie, Gerontagogika, Základy andragogiky, Vývojová psychologie,)
- studijní obor *Učitelství praktického vyučování a odborného výcviku* (obsahuje předměty Gerontagogika, Sociální gerontologie),
- studijní obor *Pedagogika – veřejná správa* (obsahuje předměty Sociální gerontologie, základy andragogiky, Gerontagogika, Vývojová psychologie),
- studijní obor *Vychovatelství* (obsahuje předměty Vývojová psychologie, Základy andragogiky a Gerontopedagogika),
- studijní obor *Pedagogické asistentství* (obsahuje předměty Vývojová psychologie, Základy andragogiky, Gerontopedagogika, Sociální gerontologie),
- studijní obor *Učitelství společenských věd a výchovy k občanství pro SŠ a 2. stupeň ZŠ* (obsahuje předměty Sociální gerontologie a Sociální gerontologie a vzdělávání),
- studijní obor *Speciálněpedagogická andragogika* (předměty Speciálněpedagogická gerontagogika a Speciálněpedagogická andragogika),
- studijní obor *Učitelství sociálních a zdravotních předmětů pro střední odborné školy: předmět Pečovatelské služby speciální* (témata Ošetřování gerontologických nemocných, biopsychosociální problémy stárnoucích a starých lidí, nejčastější choroby ve stáří, životospráva a rehabilitace seniorů),
- předmět *Základy zdravotní a sociální péče* (témata péče o staré lidi, o umírající),
- předmět *Etika zdravotní a sociální práce* (témata Problematika klinické a biologické smrti, Etika práce se seniory)

V akreditovaných doktorských studijních programech vysokých škol jsou především připravováni noví výzkumní a vývojoví pracovníci pro potřeby základního a aplikovaného výzkumu v řadě společenských oblastí. Mezi doktorské studijní programy v oblasti společenskovědní (právní, ekonomické, pedagogické, sociální,

umělecké) zajímavé z hlediska seniorů a jejich potřeb patří například následující studijní programy/obory:

Výtvarná umění / Architektonická tvorba, Specializace v pedagogice / Informační a komunikační technologie ve vzdělávání, Psychologie / Pedagogická psychologie, Obecná psychologie, Sociální psychologie, Vývojová psychologie, Psychologie práce a organizace, Zahradní a krajinná architektura / Zahradní a krajinná architektura, Hospodářská politika a správa / Veřejná ekonomie, Hospodářská politika, Sociální politika a sociální práce / Sociální politika a sociální práce, Sociální práce, Sociální poradenství a management sociálních služeb, Sociologie / Sociologie, Veřejná a sociální politika, Pedagogika / Pedagogika, Andragogika, Speciální pedagogika, Teoretické právní vědy / Občanské právo, Pracovní právo, Správní právo a právo životního prostředí, Občanské právo, obchodní právo, civilní proces (soukromé právo), Pracovní právo a právo sociálního zabezpečení, Správní právo a správní věda, Občanské právo, rodinné právo, pracovní právo, právo k nehmotným statkům, civilní proces (soukromé právo II), Andragogika / Andragogika.

5. K. Pokračovat v poskytování podpory výstavby nájemních bytů určených osobám se sníženou soběstačností; v rámci nové i stávající výstavby nadále prosazovat obecně technické požadavky užívání veřejných budov osobami s omezenou schopností pohybu a orientace; zpřesnit definici a vymezení podpory v oblasti sociálního bydlení a rozšířit finanční podpory obcí v oblasti sociálního bydlení s důrazem na odpovědnost obcí.

Gesce: MMR

Spolupráce: MPSV, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Plnění:

MMR každoročně vyhlašuje podprogram Podpora výstavby podporovaných bytů, který stanovuje podmínky pro poskytování dotací na výstavbu podporovaných bytů určených k bydlení osob se zvláštními potřebami v oblasti bydlení. V roce 2009 byly vyhlášeny dva dotační tituly:

- pečovatelský byt je určený osobám s omezenou schopností pohybu a orientace v důsledku vysokého věku nebo zdravotního stavu;
- vstupní byt je určený osobám, které v důsledku nepříznivých životních okolností nemají přístup k bydlení, a to ani při využití všech stávajících nástrojů bytové politiky.

V roce 2010 došlo v programu k několika změnám, které by měly mít pozitivní vliv na zvýšení dostupnosti bydlení seniorů:

- Senioři a osoby se zdravotním postižením nově nemusejí prokazovat své příjmy. Základním kritériem pro pronájem pečovatelského bytu tak je věk nad

70 let anebo zdravotní stav, jehož důsledkem je snížená soběstačnost 1. stupně podle zákona o sociálních službách.

- Okruh příjemců dotace byl rozšířen na jakékoliv právnické nebo fyzické osoby. Doposud byla podpora určena pouze pro obce. Navrhovaná změna povede k většímu zapojení soukromých prostředků do výstavby sociálního bydlení, umožní vstoupit do programu i neziskovým organizacím i jiným investorům. Vliv obce je však zachován.

Následující tabulka uvádí počty podporovaných bytů, na jejichž výstavbu byla v roce 2010 poskytnuta dotace.

rok	dotační titul	počet zahájených bytů v daném roce ^[1]	celkové finanční prostředky na zahájené byty v mil. Kč ^[2]	finanční prostředky uvolněné v daném roce v mil. Kč ^[3]	
2010	Podporované byty	celkem	283	159,708	165,729
		Pečovatelské byty	149	86,108	91,423
		Vstupní byty	134	73,600	74,306

^[1] Počet bytů, jejichž výstavba byla zahájena v daném roce

^[2] Celková výše dotace na byty zahájené v daném roce, která je uvedena v Rozhodnutí o účasti státního rozpočtu na financování akce

^[3] Částky skutečně v daném roce uvolněné na akce zahajované, rozestavěné a dokončované

Diskuse o potřebnosti zavedení institutu sociálního bydlení probíhaly na nejrůznějších odborných a politických úrovních již od poloviny 90. let, přičemž Ministerstvo práce a sociálních věcí vždy vyjadřovalo potřebnost jeho vzniku. Do programového prohlášení byla problematika sociálního bydlení zahrnuta až v roce 2006. Podle Plánu legislativních prací vlády na rok 2008 měl být věcný záměr zákona o sociálním bydlení předložen do vlády v dubnu 2008. Gestorem věcného záměru zákona bylo MMR; spolupředkladatelem pak MPSV. Hlavním úkolem MPSV v rámci přípravy věcného záměru zákona bylo vymezit cílovou skupinu uživatelů sociálního bydlení. Do cílové skupiny MPSV navrhlo zahrnout osoby, které nejsou schopné si z důvodů svých nedostatečných příjmů opatřit bydlení za tržních podmínek nebo jsou kromě příjmové situace znevýhodněné v přístupu k bydlení též z dalších důvodů (zdravotní a sociální handicap). Změnu formy plnění předmětného programového cíle vlády Ing. Miroslava Topolánka na zpracování nařízení vlády na poskytování investiční a provozní podpory sociálního bydlení vláda schválila svým usnesením v květnu 2008. V této souvislosti tak Ministerstvo pro místní rozvoj připravilo nařízení vlády o podmínkách použití finančních prostředků Státního fondu rozvoje bydlení ke krytí části nákladů spojených s výstavbou sociálních bytů formou dotace právnickým a fyzickým osobám, které bylo schváleno nařízením vlády č. 333/2009 Sb., ve znění novely č. 228/2010 Sb. Nájemní byty postavené na základě tohoto nařízení mohou být poskytnuty (po dobu nejméně 10 let) pouze příjmově vymezeným osobám s tím,

že jedná-li se o výstavbu více než 10 bytů, musí být z každých dalších započatých 10 bytů nejméně 1 byt upravitelný (byt, který splňuje požadavky na bezbariérové bydlení). V roce 2010 Státní fond rozvoje bydlení uzavřel 29 smluv v celkovém objemu 73,1 mil. Kč na výstavbu 241 sociálních bytů.

Na základě usnesení vlády č. 835 ze dne 24. listopadu 2010 měl předseda vlády do 30. 6. t. r. předložit ve spolupráci mj. s ministrem práce a sociálních věcí Strategii boje proti sociálnímu vyloučení na období 2011 – 2015; vypracováním Strategie byla pověřena Agentura pro sociální začleňování v romských lokalitách. K uvedenému účelu bylo sestaveno pět pracovních skupin vč. pracovní skupiny bydlení. V rámci této skupiny (jejímiž členy byli též zástupci MPSV) byl rovněž zpracováván podklad, který se zabýval vymezením, možnými nástroji a formami sociálního bydlení.

5. L. Pokračovat ve zvyšování přístupnosti veřejné dopravy osobám s omezenou schopností pohybu a orientace. Podporovat finanční dostupnost dopravy.

Gesce: MD

Spolupráce: MF, ČGGS, sociální partneři, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Plnění:

MD tento úkol naplňuje průběžně. Z hlediska bezbariérové přístupnosti železniční dopravy je v letošním jízdním řádu zavedeno již 2 562 vlaku se symbolem bezbariérovosti. Oproti loňskému roku letos přibylo 440 bezbariérových spojů.

V dálkové dopravě je vozem upraveným pro vozíčkáře vybavena téměř polovina všech spojů. Zavádění nízkopodlažních vozidel v regionální dopravě přitom usnadňuje cestování nejen vozíčkářům, ale také seniorům nebo dalším osobám se zhoršenou možností pohybu například v důsledku léčby zranění. K významnému rozšiřování nabídky bezbariérových spojů došlo v posledních letech díky dodávkám motorových jednotek Regionova, řídicích vozů k motorovým soupravám a patrových vlaků CityElefant. Vozíčkáři se mohou setkat také se zahraničními vozy konstruovanými pro jejich cestování. Díky mezinárodní spolupráci můžeme zajistit cestu vozíčkářům nejen po České republice, ale také do většiny sousedních zemí, počínaje Hamburkem a Berlínem na severu, Norimberkem a Mnichovem na jihozápadě, Vídní a Villachem na jihu, Bratislavou a Budapeští na jihovýchodě nebo tatranskou oblastí a Košicemi na východě.

V oblasti železniční dopravy je od 23. října 2009 účinné nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1371/2007 ze dne 23. října 2007 o právech a povinnostech cestujících v železniční přepravě. Nařízení mimo jiné stanovuje základní pravidla pro ochranu a pomoc pro zdravotně postižené osoby a osoby s omezenou schopností pohybu a orientace cestující po železnici. Česká republika adaptovala své vnitrostátní právo na požadavky nařízení zákonem č. 377/2009 Sb., který nabyl účinností dne 3. prosince 2009, a který novelizuje dotčená ustanovení zákona č. 266/1994 Sb., o dráhách, ve znění pozdějších předpisů. V zákoně je jmenován Drážní úřad, jako orgán státní správy se sídlem v Praze, jako subjekt

odpovědný za prosazování nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1371/2007 ze dne 23. října 2007 o právech a povinnostech cestujících v železniční přepravě. V zákoně jsou rovněž stanoveny sankce, které lze uložit právnické nebo podnikající fyzické osobě v případě porušení výše uvedeného nařízení.

Správní delikty provozovatelů cestovních kanceláří nebo provozovatelů cestovních agentur pak projednávají obecní živnostenské úřady (zřízené na základě zákona č. 570/1991 Sb., o živnostenských úřadech, ve znění pozdějších předpisů).

Přístupnost dopravních staveb na železnici pro osoby s omezenou schopností pohybu a orientace je standardně řešena v rámci modernizace železničních koridorů. V letošním roce byly takto upraveny například všechny stanice a zastávky v úseku Plzeň – Cheb a realizují se stavební úpravy v úseku Beroun – Rokycany, Benešov u Prahy – Votice a Český Těšín – Mosty u Jablunkova. Dokončeny již byly úpravy modernizovaných úseku I. a II. koridoru z Děčína přes Prahu a Českou Třebovou do Brna a Břeclavi a z Prahy přes Olomouc do Bohumína, dále úseku Přerov - Břeclav a Praha Uhřetěves – Benešov u Prahy. Informace o bezbariérové přístupnosti stanic a zastávek veřejné železniční dopravy je uvedena v knižním vydání jízdního řádu veřejné drážní dopravy v seznamu stanic nebo je dostupná elektronicky na webové stránce: <http://www.cd.cz/vnitrostatni-cestovani/sluzby-na-nadrazi/pristupnoststanic/-3726/>.

Ke zvyšování přístupnosti veřejné dopravy osobám s omezenou schopností pohybu a orientace nově zásadním způsobem přispívá úprava standardů kvality a bezpečnosti v zákoně č. 194/2010 Sb., o veřejných službách v přepravě cestujících a o změně dalších zákonů (dále jen „zákon o veřejných službách“), který nabyl účinnosti dne 1. července 2010. Splnění standardů kvality a bezpečnosti dopravcem je jednou z podmínek pro zahájení poskytování veřejných služeb v přepravě cestujících. Jednotlivé hodnoty standardu blíže specifikuje na základě zákonného zmocnění nařízení vlády č. 63/2011 Sb., o stanovení minimálních hodnot a ukazatelů standardu kvality a bezpečnosti a o způsobu jejich prokazování v souvislosti s poskytováním veřejných služeb v přepravě cestujících. Toto nařízení nabylo účinnosti dne 1. dubna 2011. Jedním z okruhu upravovaných standardů je vymezení vozidel umožňujících přepravu osob s omezenou schopností pohybu a orientace. Doposud obecně závazným právním předpisem nebyly žádné minimální standardy týkající se počtu bezbariérových vozidel ve veřejné dopravě stanoveny. Přijaté nařízení vlády tedy představuje určitý pokrok směrem k zajištění základní úrovně přístupnosti veřejných služeb osobám s omezenou schopností pohybu a orientace v oblasti zajišťovaných veřejných služeb v přepravě cestujících. Určité vyšší požadavky na dopravce pověřené poskytováním veřejných služeb, zachycené v jednotných standardech kvality a bezpečnosti, by měly přispět k zabezpečení jednotné základní úrovně kvality veřejných služeb, na jejichž provoz přispívají veřejné rozpočty, a přispět tak ke zvýšení atraktivity těchto služeb pro cestující. Jednotlivé hodnoty standardů jsou nařízením vlády stanoveny jako minimální - předpokládá se, že jednotliví objednatelé veřejných služeb budou v závislosti na regionálních podmínkách a svých finančních možnostech požadovat od dopravců splnění vyšších hodnot standardů.

Faktor stárnutí populace, jakož i specifické potřeby starších osob jsou postupně zohledňovány i v právních předpisech Evropské unie.

V oblasti letecké dopravy je již od 26. července 2008 účinné nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1107/2006 ze dne 5. července 2006 o právech osob se zdravotním postižením a osob s omezenou schopností pohybu a orientace v letecké dopravě. Nařízení stanovuje základní principy pro přepravu osob se zdravotním postižením a osob s omezenou schopností pohybu a orientace způsobenou postižením, věkem nebo jiným faktorem a detailně rozpracovává povinnosti provozovatele letiště a leteckého dopravce v procesu letecké přepravy. V zákoně č. 49/1997 sb., o civilním letectví a o změně a doplnění zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon) ve znění pozdějších předpisů, je jmenován Úřad pro civilní letectví jako subjekt odpovědný za prosazování nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1107/2006 ze dne 5. července 2006 o právech osob se zdravotním postižením a osob s omezenou schopností pohybu a orientace v letecké dopravě. V zákoně jsou rovněž stanoveny sankce, které lze uložit právnické nebo podnikající fyzické osobě v případě porušení výše uvedeného nařízení.

V oblasti autobusové dopravy bylo v nedávné době v Úředním věstníku Evropské unie uveřejněno nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 181/2011 ze dne 16. února 2011, o právech cestujících v autobusové a autokarové dopravě a změně nařízení (ES) č. 2006/2004. Uvedené nařízení bude použitelné ve všech členských státech Evropské unie od 1. března 2013. Nařízení mimo jiné stanovuje pravidla pro autobusovou a autokarovou dopravu, pokud jde o zákaz diskriminace osob se zdravotním postižením a osob se sníženou pohyblivostí, a zakotvuje povinnou pomoc těmto osobám. Povinnosti jsou vztaženy nejen k autobusovým dopravcům, ale i zprostředkovatelům a poskytovatelům služeb cestovního ruchu a provozovatelům autobusových terminálů. Předpokládá se, že Česká republika adaptuje své vnitrostátní právo na požadavky nařízení novelizací zákona č. 111/1994 Sb., o silniční dopravě, ve znění pozdějších předpisů. V tomto zákoně by měl být zakotven subjekt odpovědný za prosazování nařízení a měly by zde být rovněž stanoveny sankce, které lze uložit právnické nebo podnikající fyzické osobě v případě porušení výše uvedeného nařízení. K plnění cílů tohoto opatření přispívá také příprava „Programu obnovy vozidel veřejné autobusové dopravy“ se zvláštním zaměřením na vozidla usnadňující přístup osob se sníženou možností pohybu a orientace. Program je vyhlášen na období let 2008-2013. Dopravcům, kteří zabezpečují dopravní obslužnost území v režimu smlouvy o závazku veřejné služby, je poskytován, na základě jejich žádosti, příspěvek na nákup autobusů. Ministerstvo dopravy podpořilo z Programu obnovy vozidel nákup 47 nízkopodlažních autobusů a 36 informačních systému pro nevidomé a slabozraké osoby.

Zajišťování finanční dostupnosti dopravy je především v působnosti Ministerstva financí jako cenového regulátora.

5. M. Předcházet úrazovosti a závislosti starších lidí odstraňováním architektonických a dopravních bariér. Přijmout opatření na snížení úrazovosti

a zvýšení bezpečnosti seniorů v domácím prostředí a v zařízeních zdravotních a sociálních služeb.

Gesce: MPSV, MZ, MMR, MD

Spolupráce: ČGGS, sociální partneři, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Plnění:

MMR pokračuje nadále v aplikaci vyhlášky č. 398/2009 Sb., o obecných technických požadavcích zabezpečujících bezbariérové užívání staveb. Tato vyhláška stanoví obecné technické požadavky na stavby a jejich části tak, aby bylo zabezpečeno jejich užívání osobami s pohybovým, zrakovým, sluchovým a mentálním postižením, osobami pokročilého věku, těhotnými ženami, osobami doprovázejícími dítě v kočárku nebo dítě do tří let. Tyto požadavky jsou uplatňovány dohledem a případnou radou. MMR dále považuje za nezbytné sledovat vývoj a reagovat na nové podněty vedoucí ke zjednodušení využití jednotlivých staveb.

Návrh zákona o zdravotních službách MZ ukládá poskytovatelům zdravotních služeb za povinnost vypracovat vnitřní předpis, který měl mimo jiné upravovat zajištění bezpečnosti pacientů. U nově budovaných zařízení bude nutno zajistit přístup a užívání pro osoby s omezenou schopností pohybu a orientace. Při umístění zdravotnického zařízení ve stávajících objektech, kde bezbariérový přístup nelze technicky řešit, musí být o nemocné s omezenou schopností pohybu postaráno náhradním způsobem.

V rámci MD jsou přísně dodržovány předpisy o obecných technických požadavcích zabezpečujících užívání staveb osobami s omezenou schopností pohybu a orientace, které bezprostředně souvisejí s přepravou senioru. Webové stránky Českých drah „S Českými drahami bez překážek“ (www.cd.cz/bezprekazek) fungují stále jako podpora znevýhodněným osobám.

V rámci resortu dopravy má velký podíl na plnění tohoto opatření Státní fond dopravní infrastruktury (dále jen SFDI), který v souladu se svým účelem dle § 2 odst. 1 písm. g) zákona č. 104/2000 Sb. poskytoval v roce 2010 příspěvky, pro naplňování programu zaměřených ke zvyšování bezpečnosti dopravy a jejího zpřístupňování osobám s omezenou schopností pohybu a orientace podle „Pravidel“ schválených Výborem SFDI. Podle těchto „Pravidel“ lze poskytnout finanční příspěvek pro akce zaměřené na úpravy dopravní infrastruktury směřující ke zvýšení bezpečnosti dopravy a jejího zpřístupňování osobám s omezenou schopností pohybu a orientace. Primárně se jednalo o akce zaměřené na zvyšování bezpečnosti dopravy na komunikacích I., II. a III. třídy. Jedná se převážně o realizaci chodníků, přechodů a lávek pro chodce, splňující požadavky na bezbariérové užívání staveb, včetně nasvícení přechodů, světelného signalizačního zařízení řídicího provoz samostatného přechodu pro chodce a informačních tabulí ukazujících rychlost vozidel. Dále o realizaci parkovacích míst pro osoby zdravotně postižené, bezbariérových úprav chodníku podél autobusových zastávek včetně autobusových zálivů. Příspěvek lze poskytnout i na vodorovná a svislá dopravní značení (LED diody), které souvisejí se zvýšením bezpečnosti.

Příspěvek byl v roce 2010 určen jak na vypracování projektové dokumentace k akcím naplňujícím stanovený účel, tak na vlastní realizaci akcí v konkrétním prostředí. V rámci poskytování příspěvku pro naplňování programů zaměřených ke zvyšování bezpečnosti dopravy a jejího zpřístupňování osobám s omezenou schopností pohybu a orientace byla podpořena, formou finančního příspěvku z rozpočtu SFDI, realizace celkem 122 akcí a příspěvek SFDI dosáhl celkem 211 965 tis. Kč.

Na plnění uvedeného opatření se podílejí také krajské samosprávy. Příkladem může být Zlínský kraj, který v roce 2010 ze Sociálního fondu Zlínského kraje finančně podpořil organizaci NIPI ČR, o.s. (Národní institut pro integraci osob s omezenou schopností pohybu a orientace ČR). Konkrétně se jednalo o projekt „Činnost konzultantů NIPI ČR – posuzování zabezpečení bezbariérového užívání staveb na území Zlínského kraje“, který byl podpořen ve výši 100 000 Kč.

3. Zdraví a zdravé stárnutí

6. A. *Ve spolupráci se samosprávou vytvářet podmínky a programy podporující zdravé a aktivní stárnutí. Podpořit výměnu zkušeností a příkladů dobré praxe v této oblasti s využitím databáze Národní sítě zdravých měst.*

Gesce: MZ, MPSV

Spolupráce: MMR, MD, MV, MO, MK, MPO, MZe, ČGGS, sociální partneři, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace, vědecké a vzdělávací instituce

Termín: průběžně

Plnění:

MMR realizuje program Bezbariérové obce, v rámci kterého jsou podporovány projekty obcí na odstranění bariér v budovách obecních úřadů a domů s pečovatelskou službou. Podporu aktivit místních samospráv v této oblasti navrhuje zajistit MMR prostřednictvím programu regionální podpory v letech 2011 až 2013. MMR již několik let finančně podporuje činnost Národní sítě Zdravých měst.

Dotační programy MZ (program Vyrovnávání příležitostí pro občany se zdravotním postižením a Program grantové podpory) obsahují i projekty, které podporují zdravé a aktivní stárnutí. Jedná se např. o Radioprogram „Domácí péče“ (pohled na dostupnost a kvalitu domácí péče z pohledu uživatelů – seniorů), Podpora aktivního životního stylu pro seniory – cvičení pro seniory, nebo podpora časopisu „Generace“ určeného pro seniory.

MZ a jeho přímo řízené organizace (krajské hygienické stanice, Státní zdravotní ústav) spolupracují s Národní sítí zdravých měst a kanceláří WHO v České republice v oblasti primární prevence a podpory zdraví obyvatel. Ve spolupráci s krajskými úřady a municipalitami je prosazována integrace problematiky podpory zdraví seniorů do strategických dokumentů krajů a obcí.

V rámci činnosti Státního zdravotního ústavu byla v roce 2010 realizována druhá etapa dvouletého projektu „Zdravé stárnutí“, do kterého se zapojila všechna

dislokovaná pracoviště podpory zdraví Státního zdravotního ústavu. Cílem projektu byla podpora aktivního zdravého stárnutí ve všech jeho složkách, které jsou ovlivnitelné samotnými seniory, tzn. zejména pohyb, výživa, psychické zdraví, životní styl, předcházení úrazům apod. Součástí projektu byly přednášky a besedy týkající se problematiky, která seniory nejvíce zajímá, např. nadměrný stres a jeho zvládnání, jak se správně stravovat, jak zůstat duševně fit, jak dosáhnout kvalitního spánku, jak se vhodně pohybovat a neublížit si apod. Dále bylo z dotačního programu sekce hlavního hygienika „Národní program zdraví – projekty podpory zdraví“ v roce 2010 finančně podpořeno 5 projektů zaměřených na zdraví seniorů. Jednalo se o projekty s názvem „Svět na stole“, „Dny seniorů“, „Odpovědnost seniorů za své stáří“, „Nikdy není pozdě, aneb jak stárnout úspěšněji“ a výše citovaný projekt Zdravé stárnutí – 2. etapa. Na realizaci těchto projektů bylo přiděleno celkem 302 000 Kč.

Na základě rozboru statistických dat, příkladů dobré praxe a politických strategií členských států EU byla doporučení k podpoře zdravého stárnutí publikována v závěrečné zprávě „*Healthy Ageing - A challenge for Europe*“ i v její stručné verzi, která byla přeložena do 17 jazyků, včetně češtiny. Zpráva mimo jiné obsahuje doporučení politikům, nevládním organizacím a praktickým lékařům k tomu, jak postupovat při propagaci zdravého stárnutí u stále rostoucího počtu seniorů.

6. B. *Analyzovat dostupnost údajů o zdravotním stavu populace s ohledem na zdravotní specifika a rizika starších osob a obsah statistického monitorování sociálních a zdravotních služeb. Na základě analýzy upravit systém monitorování zdravotního stavu populace a sociálních a zdravotních služeb.*

Gesce: MZ, MPSV

Spolupráce: ČGGS, ČSÚ, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, vědecké a vzdělávací instituce, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: 2009

Plnění:

Zdravotní stav populace je statisticky monitorován Ústavem zdravotnických informací a statistiky MZ, kde jsou všechny potřebné údaje zpracovávány také s ohledem na věk pacientů.

Z hlediska statistického monitorování sociálních služeb v MPSV lze poukázat na pravidelné zabezpečování statistických zjišťování v této oblasti. Prostřednictvím ročního výkazu Soc (MPSV) V 1-01 je zjišťován počet seniorů, kterým je poskytována péče v zařízeních sociálních služeb. Za sociální služby zaměřené především na seniorské věkové skupiny jsou sledovány další ukazatele (počet a kapacita zařízení, využití zařízení, ekonomické ukazatele, počet neuspokojených žádostí atd.).

Podstatnou změnu v oblasti sběru dat o sociálních službách představuje zavedení informačního systému Okslužby-poskytovatel. Pilotní šetření vztažené k údajům za referenční rok 2009 proběhlo v roce 2010. Nový systém nabídne detailnější informace o celém segmentu sociálních služeb.

V souvislosti se sledováním sociální péče poskytované seniorům je realizován projekt zaměřený na zjištění rozsahu a formy neformální péče o nesoběstačné občany v domácnostech, který byl iniciován MPSV s MZ. Toto zjišťování bylo realizováno v průběhu roku 2010 prostřednictvím jednorázového statistického modulu začleněného do šetření Českého statistického úřadu „Příjmy a životní podmínky domácností v roce 2010“.

Zdravotní stav seniorů je také monitorován ve vazbě na jednotlivé dávkové systémy, které využívají vlastních definic míry zdravotního postižení – např. stanovení tzv. třístupňové invalidity v systému důchodového pojištění, přiznání příslušného stupně závislosti u příspěvku na péči atd.

6. C. *Zpracovat koncepci rozvoje systému zdravotních a sociálních služeb pro starší osoby („bílou knihu o službách pro seniory“), která stanoví základní strategii, priority, principy a kompetence poskytování zdravotních a sociálních služeb pro starší osoby. V rámci přípravy nové legislativy navrhnout opatření ke zvýšení provázanosti zdravotní a sociální péče.*

Gesce: MPSV, MZ

Spolupráce: ČGGS, sociální partneři, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: 2009

Plnění:

MZ ČR má své zástupce v expertním panelu pro dlouhodobou péči při MPSV. Výstupem práce expertního panelu je diskusní materiál k problematice zdravotně sociální péče o seniory. V současné době připravovaný zákon o dlouhodobé péči prošel vnějším připomínkovým řízením a postupně dochází k vypořádávání připomínek.

6. D. *Zpracovat ekonomickou analýzu současného systému poskytování dlouhodobé péče v rámci zdravotnictví a sociálních služeb. Na základě této analýzy zpracovat návrh opatření v systému dlouhodobé péče a přijmout opatření k naplňování nové legislativy vymezující dlouhodobou péči, včetně způsobu její úhrady.*

Gesce: MPSV, MZ

Spolupráce: ČGGS, ČSÚ, sociální partneři, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: 2009

Plnění:

Díličí analýzy byly realizovány Expertním panelem k problematice dlouhodobé péče (viz bod výše). Cílem expertního panelu je zpracovat koncepci rozvoje systému zdravotních a sociálních služeb v modelu dlouhodobé péče – „long term care“, zpracovat důvodovou zprávu ke změně legislativy, která bude reflektovat zvýšenou provázanost zdravotní a sociální péče, navrhnout nový způsob financování modelu dlouhodobé péče „long term care“ v sociálních a zdravotních službách. Dne 22. 1. 2010 se v budově MPSV konal Seminář k diskusnímu materiálu k východiskům

dlouhodobé péče v ČR. Hlavním tématem semináře byla analýza současného stavu v poskytování sociálně zdravotní péče ve vybraných službách (léčebna dlouhodobě nemocných, domovy pro seniory, pečovatelská služba, domácí zdravotní péče) u seniorské populace 65+, s výhledem možné transformace a případného posílení těchto služeb do modelu dlouhodobé péče v ČR do roku 2020.

Nově připravovaný zákon o dlouhodobé péči zavádí nové dělení zdravotních služeb, které lépe vystihuje jejich charakter.

Návrh zákona definuje:

- následné lůžkové zdravotní služby, které jsou poskytovány pacientovi, u kterého byla stanovena diagnóza a došlo ke stabilizaci jeho zdravotního stavu, zvládnutí náhlé nemoci nebo náhlého zhoršení chronické nemoci, a jehož zdravotní stav vyžaduje doléčení,
- dlouhodobé lůžkové zdravotní služby, které jsou poskytovány pacientovi, jehož zdravotní stav je stabilizovaný, nelze jej podstatně zlepšit a bez soustavného poskytování lůžkových zdravotních služeb se zhoršuje.

MPSV dále vydalo materiál „Vybrané statistické údaje o financování sociálních služeb a příspěvku na péči“, jehož cílem je informovat o současné situaci v oblasti vybraných kapacitních a ekonomických ukazatelů systému sociálních služeb (blíže viz http://www.mpsv.cz/files/clanky/9198/Analiza_fin_SS.pdf).

Důkladná celostní analýza je předmětem Individuálního projektu „Podpora procesů v sociálních službách“. Projekt bude realizován od 2. pololetí 2010 do roku 2015 s tím, že analytická část projektu proběhne do roku 2012.

V rámci analytické části budou provedeny následující analýzy:

- Česká a evropská legislativní úprava sociálních služeb včetně jejich financování;
- Analýza potřeb cílové skupiny a společnosti vážící se k řešení daného sociálního jevu;
- Zmapování charakteru intervencí (činností) vykonávaných sociálními službami přispívajících k řešení identifikovaného sociálního jevu;
- Rozbor kapacity sociálních služeb s ohledem na rozsah a náročnost poskytovaných služeb;
- Analýza nákladů jednotlivých druhů sociálních služeb v návaznosti na rozbor kapacity sociálních služeb
- Analýza zdrojů, která bude obsahovat analýzu příjmů a výdajů veřejných rozpočtů, včetně pojistných a nepojistných systémů sociální ochrany apod., analýza právních závazků veřejných rozpočtů a analýzu soukromých zdrojů (individuální, komerční apod.);
- Analýza neformální péče v ČR a využívání příspěvku na péči;
- Analýza existujících střednědobých plánů rozvoje sociálních služeb krajů;
- Analýza parametrů systému „síťování“ sociálních služeb na místní úrovni.

6. E. *Přijmout opatření na zvýšení provázanosti pečovatelské služby a domácí zdravotní péče a provázanost zdravotních a sociálních služeb ve zdravotnických zařízeních a zařízeních sociálních služeb. Stanovit kompetence a odpovědnost za koordinaci zdravotních a sociálních služeb pro seniory a dlouhodobé (zdravotněsociální) péče. Upravit podmínky předávání pacientů a informací o pacientech mezi poskytovateli zdravotní péče a sociálních služeb.*

Gesce: MPSV, MZ

Spolupráce: ČGGS, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace.

Termín: průběžně

Plnění:

Provázanost mezi sociálními a zdravotnickými službami se přímo odráží v zákoně č. 108/2006 Sb., o soc. službách, ve znění pozdějších předpisů, který obsahuje § 52: sociální služby poskytované ve zdravotnických zařízeních ústavní péče. Podle zmíněného paragrafu se ve zdravotnických zařízeních ústavní péče poskytují pobytové sociální služby osobám, které již nevyžadují ústavní zdravotní péči, ale vzhledem ke svému zdravotnímu stavu nejsou schopny se obejít bez pomoci jiné fyzické osoby a nemohou být proto propuštěny ze zdravotnického zařízení ústavní péče do doby, než jim je zabezpečena pomoc osobou blízkou nebo jinou fyzickou osobou nebo zajištěno poskytování terénních nebo ambulantních sociálních služeb anebo pobytových sociálních služeb v zařízeních sociálních služeb.

V současné době je připravován zákon o dlouhodobé péči, ve kterém je zmíněná provázanost také upravena.

Nadále zůstává zachována možnost, aby poskytovatelé zdravotních služeb poskytovali služby sociální a naopak, aby poskytovatelé sociálních služeb mohli poskytovat ošetrovatelské zdravotní služby.

Další specifická opatření v dané oblasti nebyla v roce 2010 realizována.

6. F. *S využitím modelu Světové zdravotnické organizace „Stáří přátelská centra primární zdravotní péče“ (Age-friendly PHC) vytvářet vhodné legislativní prostředí pro rozvoj primární péče a pro zvýšení její vstřícnosti vůči specifickým potřebám křehkých seniorů a zpracovat doporučení k využití modelu „stáří přátelské“ zdravotní péče v podmínkách České republiky.*

Gesce: MZ, ČGGS

Spolupráce: MPSV, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace, vědecké a vzdělávací instituce

Termín: průběžně

Plnění:

6. G. *Vhodným nastavením legislativních podmínek pro zdravotní pojišťovny reagovat na stárnutí populace a měnící se požadavky na zdravotní péči a zajistit dostupnost odborné geriatrické péče (nemocniční a ambulantní). Podpořit rozvoj odborné geriatrické zdravotní péče a uplatnění koncepce oboru geriatrie ČGGS ČLS JEP v praxi.*

Gesce: MZ

Spolupráce: ČGGS, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: 2009

Plnění:

Tvorba vhodných legislativních podmínek tak, aby mohly pojišťovny reagovat na stárnutí populace a měnící se požadavky na zdravotní péči, probíhá přípravou příslušných právních předpisů týkajících se zdravotního pojištění. V důsledku stárnutí populace narůstá i úhrada nákladů na zdravotní péči, která je poskytována v souvislosti se stářím. V tomto smyslu je, s ohledem na omezenost finančních prostředků, v zájmu pojišťoven podporovat např. v rámci preventivních programů takové aktivity, které by mohly napomoci snaze o zdravé a aktivní stáří. Systém veřejného zdravotního pojištění je solidární a postavení pojištěnce v něm je stejné nejen z hlediska zdravotního stavu, ale také z hlediska věku či sociálního zařazení.

6. H. Podporovat rozvoj rehabilitace v domácí a nemocniční zdravotní péči a aktivity vedoucí k co nejdelšímu zachování nezávislého způsobu života.

Gesce: MZ, ČGGS, zdravotní pojišťovny

Spolupráce: MPSV, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Plnění:

Léčebná rehabilitace je součástí systému poskytování zdravotní péče. Toto opatření nebylo za rok 2010 plněno. V březnu 2010 bylo přijato usnesení vlády č. 253 k Národnímu plánu vytváření rovných příležitostí pro osoby se zdravotním postižením na období 2010 - 2014, kde jsou definovány i opatření týkající se rehabilitace osob se zdravotním postižením. I nadále je velice naléhavé rozvíjet jednotlivé oblasti rehabilitace (v resortu MPSV jsou to sociální a pracovní rehabilitace, dále je to léčebná rehabilitace a vzdělávání) zaměřené na osoby se zdravotním postižením a vytvářet legislativní i věcné podmínky pro jejich lepší součinnost a koordinaci.

6. I. Připravit koncepci rozvoje geriatrické rehabilitace a geriatrického ošetřovatelství a gerontopsychiatrické péče.

Gesce: MZ, ČGGS, zdravotní pojišťovny

Spolupráce: MPSV, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: 2009

Plnění:

MZ intenzivně spolupracovalo s českou gerontologickou a geriatrickou společností při zpracování koncepce geriatry, podílí se společně s odborníky a dalšími ministerstvy na koncepci péče o nemocné s Alzheimerovou nemocí a dalšími

neurodegenerativními onemocnění. Uvedená koncepce bude dokončena v roce 2012, a to z důvodu provázanosti s věčným záměrem zákona o dlouhodobé péči.

6. J. Do priorit v rámci programů výzkumu a vývoje v oblasti zdravotních služeb zpracovat výzkumné priority formulované v „Programu výzkumu v oblasti stárnutí pro 21. století“, který byl přijat v roce 2002 ve Valencii.

Gesce: MZ

Spolupráce: ČGGS, odborná veřejnost, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Plnění:

6. K. Připravit metodiku komplexního geriatrického hodnocení a podmínky pro její využití ve zdravotních a sociálních službách, včetně při posuzování žadatelů a klientů zařízení dlouhodobé zdravotní a sociální péče. Podpořit opatření k prevenci institucionalizace a závislosti na dlouhodobé péči.

Gesce: MZ, MPSV, ČGGS

Spolupráce: zdravotní pojišťovny, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: 2009

Plnění:

V roce 2006 byla publikována metodika komplexního geriatrického hodnocení (Geriatric pro praktické lékaře). Součástí publikace je nejen postup komplexního vyšetření, ale pojednává také o geriatrické farmakologii.

6. L. Zvýšit dostupnost domácí zdravotní péče s důrazem na dostupnost domácí paliativní a hospicové péče a dostupnost pečovatelské služby ve všech oblastech České republiky. Zvážit možnost přijetí opatření na podporu většího využívání návštěvní služby, popř. možnosti dispenzarizace nebo depistáže zdravotně nebo sociálně ohrožených a rizikových seniorů.

Gesce: MZ, MPSV

Spolupráce: ČGGS, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: 2010

Plnění:

Domácí péče je od devadesátých let nedílnou součástí moderního systému zdravotní i sociální péče v ČR. V posledních letech zaznamenala tato služba výrazný rozvoj, stávající stav agentur pokrývá, až na několik výjimek, dostatečně území celého státu. Pokud byla domácí péče indikována ošetřujícím lékařem, ordinované výkony se hradí ze zdravotního pojištění. Plynule narůstá kapacita hospiců, která je však stále nedostatečná. Dle Zprávy se o plnění lidských práv za rok 2010 ze dne 26. února 2010 situací v oblasti péče o umírající zabývala na svém zasedání Rada vlády pro lidská práva a poté usnesením uložila Výboru pro lidská práva a biomedicínu vypracovat podnět k rozvoji paliativní péče v České republice.

Po provedení analýzy oblasti poskytování péče umírajícím v České republice připravil Výbor pro lidská práva a biomedicínu ve spolupráci s Českou společností paliativní medicíny a Hospicovým občanským sdružením Cesta domů podnět pro Radu vlády pro lidská práva obsahující návrh Strategie rozvoje paliativní péče v České republice na období 2011 – 2015 (dále v této kapitole jen „Strategie“), který Výbor projednal a schválil dne 6. září 2010. Po schválení Výborem byla Strategie projednána a schválena dne 15. února 2011 též Radou vlády pro lidská práva.

Podle údajů z registru poskytovatelů sociálních služeb existuje v současné době 749 poskytovatelů pečovatelské služby. Dostupnost poskytování sociálních služeb zajišťují podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, kraje (viz odpověď 2G).

6. M. *Do vzdělávání praktických lékařů, jednotlivých lékařských specializací a příslušných nelékařských profesí zahrnout poznatky z oboru gerontologie a geriatry a paliativní péče.*

Gesce: MZ, MŠMT

Spolupráce: ČGGS, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Plnění:

Lékaři, kteří pracují v oboru geriatry, jsou absolventy specializačního vzdělávání podle zákona č. 95/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání odborné způsobilosti a specializované způsobilosti k výkonu zdravotnického povolání lékaře, zubního lékaře a farmaceuta, ve znění pozdějších předpisů. Tito lékaři získali specializovanou způsobilost v základním oboru geriatry podle přílohy č. 1 k vyhlášce č. 185/2009 Sb., o oborech specializačního vzdělávání lékařů, zubních lékařů a farmaceutů a oborech certifikovaných kurzů, ve znění vyhlášky č. 361/2010 Sb., případně mohli získat zvláštní odbornou způsobilost v nástavbových oborech medicína dlouhodobé péče nebo paliativní medicína a léčba bolesti, event. gerontopsychiatrie.

V roce 2010 byla na základě podnětů z praxe a požadavků odborné zdravotnické veřejnosti vydána vyhláška č. 361/2010 Sb., kterou se mění vyhláška č. 185/2009 Sb., ve znění vyhlášky č. 361/2010 Sb. o oborech specializačního vzdělávání lékařů, zubních lékařů a farmaceutů a oborech certifikovaných kurzů. Jednou ze změn, které tato novelizace s účinností od 1. ledna 2011 přináší, je rozdělení dosavadního nástavbového oboru paliativní medicína a léčba bolesti na dva nástavbové obory, a to obor paliativní medicína a obor algeziologie.

Zdravotničtí pracovníci nelékařských zdravotnických povolání získávají odbornou, popř. specializovanou způsobilost podle zákona č. 96/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání a k výkonu činností souvisejících s poskytováním zdravotní péče a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o nelékařských zdravotnických povoláních), ve znění pozdějších předpisů.

Do příslušných vzdělávacích programů kvalifikačního studia jsou promítnuty poznatky z oborů geriatric, paliativní medicíny i algeziologie. Jejich specializační náplň je obsažena ve specializačních vzdělávacích programech:

- Ošetrovatelská péče o pacienty v interních oborech a
- Komunitní ošetrovatelská péče.

V průběhu roku 2010 byla připravena nová vyhláška č. 55/2011 Sb., o činnostech zdravotnických pracovníků a jiných odborných pracovníků, která vstoupila v účinnost 1. března 2011 a nahradila vyhlášku č. 424/2004 Sb.

S problematikou je dále svázána tzv. malá novela výše uvedeného zákona č. 96/2004 Sb., která ve sledovaném období prošla legislativním procesem. Zákonem č. 105/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 96/2004 Sb., byly mj. posíleny kompetence zdravotnického asistenta. Některé problémy spojené s personálním zabezpečením provozu zařízení následné péče, ošetrovatelských lůžek nebo léčby dlouhodobě nemocných např. umožní řešit rozšíření okruhu činností, které nově mohou zdravotničtí asistenti vykonávat bez odborného dohledu (ošetrovatelská péče spojená se sebeobsluhou a uspokojováním základních potřeb pacientů).

Podpora specializačního vzdělávání je Ministerstvem zdravotnictví ČR realizována také prostřednictvím přidělování rezidenčních míst pro klinické obory včetně zaměření oboru na geriatrickou péči.

Další možnosti rozšiřování kompetencí nelékařských zdravotnických pracovníků lze uskutečnit absolvováním akreditovaných certifikovaných kurzů se zaměřením na jednotlivé kategorie nelékařských zdravotnických pracovníků s vazbou na konkrétní problematiku geriatric a paliativní péče:

- Tvorba sociálně aktivizačního programu se zaměřením na seniory,
- Komunitní nutriční péče a poradenství u seniorů,
- Aktivizace seniorů s využitím prvků biografie klienta,
- Komunikační dovednosti u zdravotníků pracujících v zařízení pro seniory
- Komunitní sestra v domácí péči

Na předmětnou problematiku geriatric, paliativní medicíny, algeziologie či péče o seniory v širším smyslu jsou dále zaměřeny vzdělávací a školící akce krátkodobého charakteru jako je paliativní ošetrovatelská péče, zvláštnosti ošetrovatelské péče o seniory s poruchou paměti, nutriční péče o onkologické pacienty, příp. o seniory s nazogastrickou sondou nebo perkutánní gastrostomií, komunitní nutriční péče apod. Nedílnou součástí těchto aktivit je podpora dobrovolnictví a péče v domácím prostředí pacienta

Poznatky z oboru gerontologie (tj. nauky o stárnutí a stáří), geriatric (resp. klinické gerontologie, jakožto specializačního lékařského oboru zabývajícího se problematikou zdravotního a funkčního stavu organismu ve stáří, zvláštnostmi chorob ve stáří a jejich diagnostikování a léčením u starých lidí) a paliativní péče (jakožto komplexní, aktivní a na kvalitu života orientované péče poskytované pacientovi, který trpí nevléčitelnou chorobou v pokročilém nebo terminálním stádiu s cílem zmírnit jeho bolest a další tělesná a duševní strádání, zachovat mu důstojnost a poskytnout podporu jeho blízkým) jsou do zdravotnického vzdělávání tj. do vzdělávání

praktických lékařů, do vzdělávání lékařů jednotlivých lékařských specializací a do vzdělávání zástupců zdravotnický zaměřených nelékařských profesí na úrovni vysokých škol, vyšších odborných škol i středních zdravotnických škol široce zapracovány různou měrou (kvalitativní i kvantitativní), a to v bakalářských, magisterských i doktorských lékařských i nelékařských studijních programech vysokých škol i v oborech vzdělání zdravotnický orientovaných vyšších a středních odborných škol.

Poznatky gerontologie, geriatrie a paliativní péče jsou uplatňovány v rámci vysokoškolské výuky jak lékařských magisterských a doktorských studijních programů Všeobecné lékařství a Stomatologie, magisterského a doktorského studijního programu Farmacie (studijního oboru *Gerontofarmacie*) tak nelékařských bakalářských, magisterských a doktorských studijních programů Ošetřovatelství (kvalifikačních zdravotnických oborů *Všeobecná sestra, Porodní asistentka, Péče o staré lidi, Sociálně zdravotní a geriatrická péče, Dlouhodobá ošetřovatelská péče u dospělých, Ošetřovatelská péče v gerontologii, Zdravotnický management – ošetřovatelská péče*), Veřejné zdravotnictví (kvalifikačních zdravotnických oborů *Odborný pracovník v ochraně a podpoře veřejného zdraví a Ochrana veřejného zdraví, Prevence, náprava a terapie zdravotní a sociální problematiky dětí, dospělých a seniorů*), Specializace ve zdravotnictví / Rehabilitace / Zdravotnická bioanalýtika (kvalifikačních zdravotnických oborů *Radiologický asistent, Ergoterapie, Arteterapie, Sociální práce se zdravotnickým profilem resp. Zdravotně-sociální pracovník, Zdravotní laborant, Funkční patologie hybné soustavy, Léčebná rehabilitace a fyzioterapie, Rehabilitační pracovník, Tělesná a pracovní výchova zdravotně postižených, Rehabilitační – psychosociální péče o postižené děti, dospělé a staré osoby, Optometrie a Ortooptika, Ortotik a protetik resp. Ortotik – protetik, Nutriční terapeut, Zubní technik, Dentální hygienista, Dentální hygienistka, Zdravotnický záchranář, Farmaceutický asistent, Adiktologie a Fyzioterapie*), Zdravotnická bioanalýtika (obor *Odborný pracovník v laboratorních metodách a v přípravě léčivých přípravků*), Elektrotechnika a informatika / Strojní inženýrství (obory *Biomedicínské inženýrství a Biomedicínské a rehabilitační inženýrství*), Biomedicínská a klinická technika / Biomedicínská technika / Elektrotechnika / Elektrotechnika, sdělovací a výpočetní technika (obor *Biomedicínská technika*).

Poznatky gerontologie, geriatrie a paliativní péče nacházejí dále uplatnění v oborech studia vyšších zdravotnických škol Všeobecná sestra, Nutriční terapeut, Farmaceutický asistent i v oborech studia středních zdravotnických škol Ošetřovatelka, Nutriční asistent, Všeobecná sestra, Zdravotnický asistent

V akreditovaných doktorských studijních programech vysokých škol jsou především připravováni noví výzkumní a vývojoví pracovníci pro potřeby základního a aplikovaného výzkumu v řadě společenských oblastí. Mezi doktorské studijní programy v oblasti zdravotnické, přírodovědné a zdravotně sociální zajímavé z hlediska seniorů a jejich potřeb patří například následující studijní programy/obory: *Ekologie / Ekologie, Specializace ve zdravotnictví / Prevence, náprava a terapie zdravotní a sociální problematiky dětí, dospělých a seniorů, Fyziologie a patologická fyziologie, Sociální lékařství, Vnitřní nemoci, Biomedicínská informatika,*

Gerontologie, Preventivní medicína, Lékařská etika, Psychologie / Lékařská psychologie a psychopatologie, Klinická psychologie, Stomatologie, Psychiatrie, Farmakologie a toxikologie, Farmacie / Gerontofarmacie, Klinická farmacie, Hygiena, preventivní lékařství a epidemiologie, Neurologie a psychiatrie, Všeobecné lékařství, Ošetrovatelství, Lékařská farmakologie, Lékařská biologie.

Zdravotnický orientované vzdělávání, které obsahuje poznatky z oboru gerontologie a geriatrie a paliativní péče se také uskutečňuje na vyšších a středních odborných školách v rámci oborů vzdělání vyšších a středních odborných škol: 5341N001 *Diplomovaná všeobecná sestra*, 5341N007 *Diplomovaná dentální hygienistka*, 5344N002 *Diplomovaný zubní technik*, 5341N21, 5341N004 *Diplomovaný zdravotnický záchranář*, 5343N003 *Diplomovaný zdravotní laborant*, 5341 *Diplomovaný nutriční terapeut* a 5344N003 *Diplomovaný oční technik bez získání způsobilosti zdravotnického pracovníka*, 5343N004 *Diplomovaný farmaceutický asistent*.

6. N. *Podporovat edukační a další aktivity zaměřené na prevenci chronických nemocí a podporu zdraví (např. prostřednictvím zvýšení pohybových aktivit a zdravé výživy).*

Gesce: MZ

Spolupráce: MPSV, MŠMT, MZe, ČGGS regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Plnění:

Část všech programů specializačního vzdělávání nelékařských zdravotnických pracovníků je zaměřena na edukační činnost. Česká asociace sester předložila v roce 2009 pracovní skupině k Seznamu zdravotnických výkonů návrhy k přijetí nových ošetrovatelských výkonů odbornosti 911, mezi něž patřila i edukační činnost, tyto však nebyly přijaty a zařazeny do vyhlášky 472/2009 Sb.

Projekty neziskových organizací financované prostřednictvím dotačního Programu grantové podpory mají jako jeden z cílů zajistit preventivní aktivity a zvýšení vlastní participace občanů na zdravotním stavu. Podporované projekty zahrnují např. rekondiční pobyty, docházkové akce (výcviky, kurzy), přednášky a distribuci informačních materiálů.

Uvedené opatření je za resort MŠMT uvedeno v rámci opatření 2.D.

6. O. *V rámci vyhlašovaných programů pro občanská sdružení v oblasti sportu a tělovýchovy nadále v rámci Národního programu rozvoje sportu pro všechny uplatňovat projekty celostátního rozsahu zaměřené na seniory. Vytvářet podmínky pro zapojení fakult připravujících odborníky pro oblast sportu a tělesné výchovy do problematiky pohybových aktivit seniorů.*

Gesce: MŠMT

Spolupráce: ČGGS, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Plnění:

Úkoly vyplývající z Národního programu přípravy na stárnutí populace v České republice mají dlouhodobý charakter a v oblasti sportu a tělovýchovy jsou z hlediska MŠMT postupně plněny. Jsou již součástí programu, který MŠMT každoročně vyhlašuje, a na jehož základě je poskytována státní dotace občanským sportovním sdružením.

Projekt je vyhlašován formou podprogramu pod názvem „*Projekty zaměřené na pohybové aktivity občanů starších 60 let*“ a je určen některým specializovaným občanským sdružením v oblasti sportu, která mají svoji činnost zaměřenou i na tuto věkovou skupinu občanů (např. Česká obec sokolská, Česká Asociace sportu pro všechny, Klub českých turistů, OREL). Na podané projekty je každoročně poskytována částka cca 2 500 tis. Kč, pro rok 2011 je to konkrétně finanční objem ve výši 2 862 tis. Kč.

Velké množství seniorů je též zapojeno ve funkcionářské činnosti v oblasti sportu a rovněž působí při zabezpečování provozu víceúčelových hřišť v působnosti obecních úřadů. Lze konstatovat, že i v oblasti cvičitelské a trenérské jsou využívány zkušenosti starší generace a naskýtá se jim dostatek možností pro uplatnění.

Část 7 Rodina a péče

7. A. Zahrnout problematiku mezigeneračních vztahů, výchovu ke kladným mezilidským vztahům v rodině a ve společnosti do rámcových vzdělávacích programů. Podporovat projekty a aktivity zaměřené na mezigenerační vztahy a mezigenerační spolupráci.

Gesce: MŠMT

Spolupráce: MPSV, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Plnění:

Projekty zaměřené na mezigenerační spolupráci jsou podporovány nejen MŠMT ale i ministerstvem přímo řízenými organizacemi např. Pedagogické centrum pro polské národnostní školství zařizuje kurzy pro pedagogické pracovníky, kteří jsou již v důchodovém věku, ale chtějí ještě vyučovat a pracují např. jako zástup za učitelky na mateřské dovolené nebo při dlouhodobější nemoci kmenových učitelů a dalších pedagogických pracovníků. V rámci DVPP byl např. připraven cyklus workshopů zaměřený na jazykovou a počítačovou gramotnost pro učitele v důchodovém věku. Problematika mezigeneračních vztahů, výchovy ke kladným mezilidským vztahům v rodině a společnosti je zahrnuta, do rámcových vzdělávacích programů pro jednotlivé obory vzdělání. V RVP PV (předškolní vzdělávání) je tato problematika řešena ve vzdělávacích oblastech *Dítě a společnost* a *Dítě a ten druhý*, kde se děti seznamují s pravidly chování k druhým lidem, posilují své prosociální chování ve vztahu k ostatním lidem a vytváří si prosociální postoje jako je tolerance, respekt, přizpůsobení apod. V RVP ZV (základní vzdělávání) je uvedené téma zastoupeno

především ve vzdělávacích oblastech *Člověk a jeho svět* a *Člověk a společnost*. Ve vzdělávací oblasti *Člověk a jeho svět* v tematickém okruhu *Lidé kolem nás* si žáci postupně osvojují a upevňují základy vhodného chování a jednání mezi lidmi, uvědomují si význam a podstatu tolerance, pomoci a solidarity mezi lidmi, vzájemné úcty, snášenlivosti a rovného postavení mužů a žen. Vzdělávací oblast *Člověk a společnost* zahrnuje Vzdělávací obor *Výchova k občanství*, který se zaměřuje na vytváření kvalit, které souvisejí s orientací žáků v sociální realitě a s jejich začleňováním do různých společenských vztahů a vazeb. Otevírá cestu k realistickému sebepoznání a poznávání osobnosti druhých lidí a k pochopení vlastního jednání i jednání druhých lidí v kontextu různých životních situací. Seznamuje žáky se vztahy v rodině a širších společenstvích, s hospodářským životem, činnostmi důležitých politických institucí a orgánů a s možnými způsoby zapojení jednotlivců do občanského života. Učí žáky respektovat a uplatňovat mravní principy a pravidla společenského soužití a přebírat odpovědnost za vlastní názory, chování a jednání i jejich důsledky. Vzájemné mezigenerační vztahy jsou zastoupeny také ve vzdělávací oblasti *Člověk a zdraví*. Všemi uvedenými vzdělávacími oblastmi realizovanými na školách v působnosti MŠMT prolíná průřezové téma *Osobnostní a sociální výchova*.

MŠMT také vyhláší Program na podporu činnosti občanských sdružení působících v oblasti předškolního, základního, středního a základního uměleckého vzdělávání. Tento program je v jednom ze stanovených modulů zaměřen mj. na podporu projektů, které se soustřeďují na plnění cílů vládních usnesení, týkajících se předškolního, základního, středního a základního uměleckého vzdělávání, tedy také na podporu spolupráce žáků v základním vzdělávání se seniory (např. setkávání s pamětníky, poznávání rodinné a regionální historie, práce na PC, umělecká vystoupení apod.).

MŠMT dále připravilo nový doplňující vzdělávací obor – *Etická výchova*.

7. B. *V rámci dotačních a dalších programů podporovat projekty zaměřené na spolupráci žáků v základním a středním vzdělávání se seniory (např. setkávání s pamětníky, poznávání rodinné a regionální historie, práce na PC, umělecká vystoupení).*

Gesce: MŠMT

Spolupráce: *regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace*

Termín: průběžně

Plnění:

V řadě dotačních programů (např. v dotačním programu *Podpora vzdělávání v jazycích národnostních menšin a multikulturní výchovy*), které jsou zaměřené na jiné priority (vzdělávání v jazycích národnostních menšin a multikulturní výchovy, sociokulturně znevýhodněných atp.) jsou podporovány projekty zaměřené na kontakty mezi dětmi, žáky a seniory.

7. C. *Podporovat výzkum a inovativní projekty a programy, které umožňují*

a usnadňují život v přirozeném sociálním prostředí, zajišťují mobilitu a bezpečnost v domácím prostředí a okolí a zvyšují soběstačnost starších osob.

Gesce: MPSV

Spolupráce: MZ, ČGGS, výzkumné a vzdělávací instituce, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

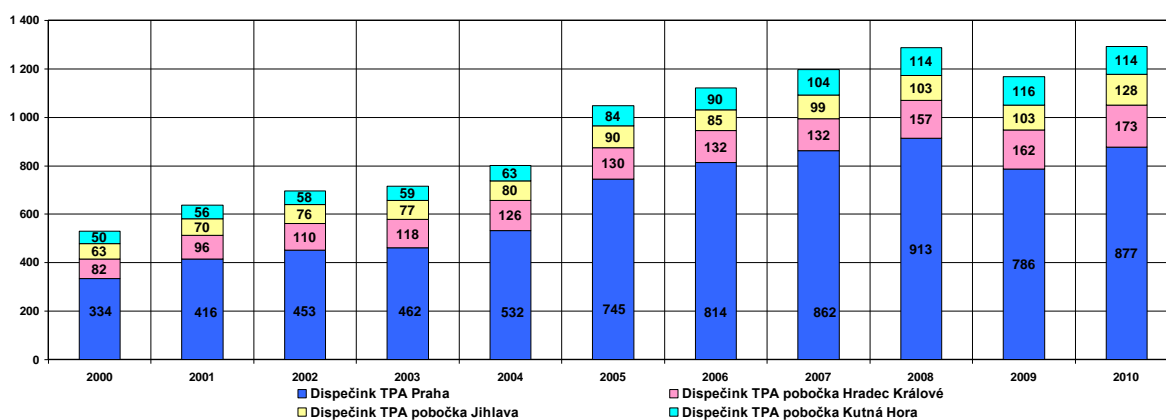
Plnění:

MPSV realizuje projekt „Podpora procesů v soc. službách“, jehož cílem je kromě jiného vytvořit, resp. nabídnout možnosti upravení systému soc. služeb tak, aby se stal efektivnějším nástrojem řešení situací, s nimiž si lidé neumějí nebo nemohou poradit sami.

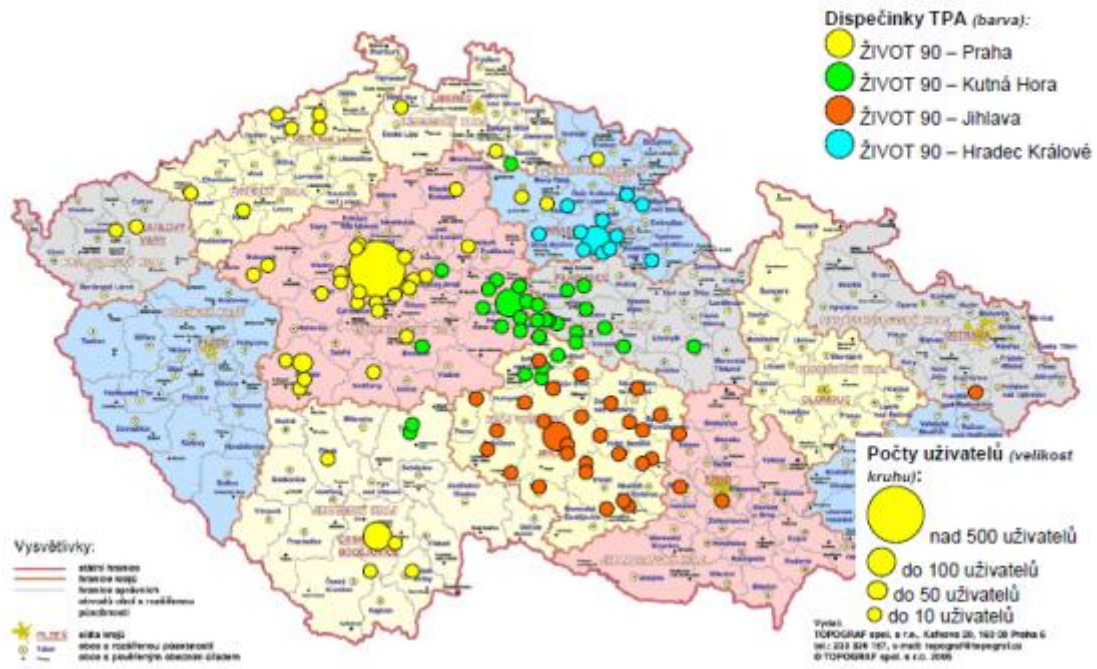
V roce 2010 Rada na svém 13. zasedání schválila Návrh na zřízení dotačního programu „Podpora veřejně účelných aktivit seniorských organizací s celostátní působností“ s platností od roku 2011. Účelem uvedeného programu je podpořit občanská sdružení zaměřená na aktivity ve prospěch seniorů, na zvýšení kvality života seniorů, problematiku spojenou se stárnutím populace, uspokojování potřeb starších osob a prosazování zájmů seniorů jako aktivních partnerů ve společnosti. Podpořením činnosti občanských sdružení seniorských a proseniorských organizací tak dojde i k posílení rozvoje inovativních projektů nestátních neziskových organizací.

Příkladem inovativního projektu, který usnadňuje život v přirozeném sociálním prostředí, zvyšuje bezpečnost v domácím prostředí, a tím i soběstačnost starších osob je tísňová péče Areion o. s. Života 90, který tuto službu zavedl již v roce 1992 a neustále jí technicky i profesně zdokonaluje. V současné době poskytuje Život 90 službu tísňové péče 1292 uživatelům ve 122 městech a obcích ČR. Přehled počtu uživatelů zmíněné služby v období 2000 až 2010 a mapa dispečinků a působišť TP jsou uvedeny níže.

Celkový počet monitorovaných uživatelů dispečinky Tísňové péče AREÍON v ČR v letech 2000 – 2010

MAPA DISPEČINKŮ A PŮSOBIŠŤ TÍŠŇOVÉ PÉČE AREION O.S. ŽIVOT 90

7. D. Podporovat rozvoj a dostupnost respitních sociálních a zdravotních služeb poskytujících odbornou podporu, informace a pomoc rodinám a pečovatelům. Podporovat projekty a organizace zaměřené na poskytování poradenství a pomoci seniorům a pečujícím rodinám.

Gesce: MPSV

Spolupráce: MZ, ČGGS, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Plnění:

S cílem zajistit zdroj informací a odbornou podporu pro neformální pečovatele poskytlo MZ finanční prostředky na zřízení a provoz internetového portálu „Pečující online“ s cílem posílit rodinné příslušníky v jejich úsilí starat se o závislého seniora v prostředí, kde se cítí nejlépe, tj. doma. Internetový portál je zdrojem cenných informací z oblasti zdravotně sociální péče. Rodinní příslušníci se např. mohou písemnou formou dotázat odborníků na otázky, které je zajímají. Tento projekt byl vybrán EU jako jeden z příkladů dobré praxe.

V rámci zákona č. 108/2006 Sb. jsou poskytovány a finančně podporovány odlehčovací služby, které mohou mít terénní, ambulantní i pobytovou formou. Těchto služeb bylo v letošním roce ze státního rozpočtu podpořeno celkem 202, v celkové výši 108 271 000 Kč. V současné době provozuje odlehčovací služby dle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, 257 poskytovatelů.

7. E. Při finanční podpoře poskytovatelů sociálních a zdravotních služeb preferovat takové služby, které podporují život ve vlastním sociálním prostředí a usnadňují pečovatelům uplatnění na trhu práce.

Gesce: MPSV

Spolupráce: MZ, ČGGS, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, sociální partneři, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Plnění:

V rámci finanční podpory poskytovatelů sociálních služeb je i v rámci poklesu celkového objemu finančních prostředků ve státním rozpočtu (meziročně mezi roky 2010 a 2011: 10%) kladen důraz na zachování dostupnosti terénních a ambulantních služeb sociální péče. Celkovou výši podpory nejzásadnějších služeb sociální péče dle jednotlivých druhů a formy jejich poskytování vyjadřuje následující tabulka:

Druh služby	Forma poskytování	Dotace 2010	Dotace 2011	Podíl 2011/2010
centra denních služeb	ambulantní	69 866 000	61 612 000	88,2%
denní stacionáře	ambulantní	246 181 000	231 204 000	93,9%
domovy pro osoby se ZP	pobytová	1 426 521 000	1 294 874 000	90,8%
domovy pro seniory	pobytová	2 272 901 480	2 041 115 667	89,8%
domovy se zvláštním režimem	pobytová	650 712 270	608 648 333	93,5%
osobní asistence	terénní	163 379 000	164 453 000	100,7%
pečovatelská služba	terénní, ambulantní	474 978 000	458 011 000	96,4%
týdenní stacionáře	pobytová	98 517 850	79 389 000	80,6%
Celkem		5 403 056 600	4 939 307 000	91,4%

Z. F. Podporovat vzdělávací programy pro neformální i profesionální pečovatele.

Gesce: MPSV, MZ

Spolupráce: MŠMT, ČGGS, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Plnění:

MPSV podporuje realizaci vzdělávacích programů pro neformální i profesionální pečovatele. V období 2007 až červen 2011 bylo akreditováno 423 kvalifikačních kurzů pro pracovníky v sociálních službách podle §37 vyhlášky č. 505/2006 Sb., 1454 kurzů pro cílovou skupinu pracovníků v sociálních službách – celoživotní vzdělávání a 243 kurzů pro cílovou skupinu fyzické osoby, které poskytují pomoc příjemcům příspěvku na péči (neprofesionální pečovatelé).

Oblast vzdělávání a profesního rozvoje je jako jedna ze samostatných kapitol také zahrnuta do dokumentu „Priority rozvoje soc. služeb pro období 2009 – 2012“, který v září 2009 vzala vláda ČR na vědomí.

MZ toto opatření naplňuje prostřednictvím finanční podpory na provoz portálu „Pečující online“, na kterém je mimo jiné možné získat informace o publikacích a vzdělávání.

MŠMT tento záměr naplňuje konceptem celoživotního vzdělávání. Profesionální i neformální pečovatelé mohou navštěvovat konference týkající se seniorské problematiky (Generace 50 plus) nebo mohou získat i základní předpoklad pro výkon profese pracovníka v sociálních službách (Kvalifikační kurz pro pracovníky v sociálních službách v přímé péči o seniory – akreditace MPSV).

V roce 2010 zahájil Zlínský kraj realizaci individuálního projektu Zvyšování kvality v sociálních službách, který je zaměřen na zvyšování kvality poskytovaných sociálních služeb na území kraje, a to prostřednictvím vzdělávání a rozvoje pracovníků v sociálních službách, sociálních pracovníků a vedoucích pracovníků. Náplň vzdělávání tvoří specializované kurzy a praktické nácviky, jejichž tematické zaměření odpovídá prohlubování potřebných odborných znalostí a dovedností při práci se

seniory a osobami se zdravotním postižením. Profesionální pečovatelé se v kurzech seznámí s nejmodernějšími postupy využívanými při aktivizaci a vzdělávání seniorů, technikami používanými v arteterapii, ergoterapii a muzikoterapii. Budou seznámeni se současnými poznatky v oblasti gerontopsychiatrie a problematiky duševních nemocí. Prakticky si osvojí postupy při práci s klientem s poruchou hybnosti (druhy masáží, bazální stimulace, správné dýchání) a osvojí si dovednosti při manipulaci s nepohyblivým klientem. Všechny získané poznatky mohou následně používat při své každodenní praxi. V rámci kurzů je současně poskytnuta podpora pečujícím profesionálům tak, aby se dokázali snáze vyrovnat s obtížemi této náročné profese. Jsou jim nabízeny kurzy zaměřené na prevenci syndromu vyhoření (psychohygiena včetně využití relaxačních technik), asertivní chování, zásady správné komunikace a řešení konfliktů. Speciální kurzy jsou věnovány terénním pracovníkům poskytujícím službu v přirozeném domácím prostředí seniorů. Vzdělávání přispívá významně ke zvýšení kvality poskytovaných sociálních služeb, zaměřených na cílovou skupinu seniorů a osob se zdravotním postižením.

7. G. Navrhnout opatření na podporu zaměstnanců pečujících o osoby se sníženou soběstačností, včetně opatření na zvýšení dostupnosti flexibilní pracovní doby a dalších opatření na podporu pečovatelů a souladu zaměstnání a rodinného života. Podporovat zaměstnavatele vytvářející vstřícné podmínky pro pečovatele.

Gesce: MPSV

Spolupráce: sociální partneři, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Plnění:

7. H. Analyzovat možnost zavedení pečovatelské dovolené v podmínkách ČR.

Gesce: MPSV

Spolupráce: sociální partneři, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Plnění:

Zákoník práce v § 191 uvádí, že mezi důležité osobní překážky v práci patří i doba ošetřování jiného člena domácnosti než dítěte v případech podle § 39 zákona o nemocenském pojištění. Zaměstnavatel je povinen omluvit nepřítomnost zaměstnance v práci po dobu této překážky v práci. Zákoník práce tedy umožňuje, aby zaměstnanec pečoval o člena domácnosti, jehož zdravotní stav z důvodu nemoci nebo úrazu vyžaduje nezbytné ošetřování jinou fyzickou osobou.

Dále uvádíme, že zákoník práce v § 240 a 241 upravuje v rámci zvláštních podmínek některých zaměstnanců i pracovní podmínky těch zaměstnanců, kteří pečují o osoby závislé na pomoci jiné osoby:

- Z § 240 zákoníku práce vyplývá, že zaměstnanec, který prokáže, že převážně sám dlouhodobě pečuje o osobu, která se podle zvláštního právního předpisu

považuje za osobu závislou na pomoci jiné fyzické osoby ve stupni II (středně těžká závislost), ve stupni III (těžká závislost) nebo stupni IV (úplná závislost) smí být vyslán na pracovní cestu mimo obvod obce svého pracoviště nebo bydliště jen se svým souhlasem; přeložit jej může zaměstnavatel jen na jeho žádost.

- Z § 241 zákoníku práce vyplývá, že pokud požádá zaměstnanec, který prokáže, že převážně sám dlouhodobě pečuje o osobu, která se podle zvláštního právního předpisu považuje za osobu závislou na pomoci jiné fyzické osoby ve stupni II (středně těžká závislost), ve stupni III (těžká závislost) nebo stupni IV (úplná závislost), o kratší pracovní dobu nebo jinou vhodnou úpravu stanovené týdenní pracovní doby, je zaměstnavatel povinen vyhovět žádosti, nebrání-li tomu vážné provozní důvody.

7.1. Zpracovat koncepci péče o truchlící a pozůstalé a vytvářet podmínky pro zvýšení kvality jejich života.

Gesce: MMR

Spolupráce: MPSV, MZ, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Plnění:

Důležitým krokem pro zpracování státní koncepce péče o truchlící a pozůstalé bylo ustanovení Sektorové rady pro ostatní služby v rámci projektu Národní soustavy povolání a kvalifikací. Rada se stala mluvčím a nástrojem zaměstnavatelů při prosazování zájmů sektoru pohřebnictví ve vztahu ke státní správě a vzdělávacím institucím a ustanovila jako svůj poradní orgán dne 1. prosince 2010 v Praze sedmičlennou pracovní skupinu pro pohřebnictví, kterou řídí člen této Rady a viceprezident Hospodářské komory ČR. Tímto opatřením byla pracovní skupina pro tvorbu standardů v poradenství pro pozůstalé při MMR rozšířena o významné reprezentanty zaměstnavatelů, vzdělavatelů a dalších odborníků v oblasti lidských zdrojů v péči o pozůstalé. MMR vysílá na pravidelná jednání této pracovní skupiny svého zaměstnance. Jednou ze základních podmínek pro zvýšení kvality života pozůstalých je publikování kvalifikačního a hodnotícího standardu dílčí kvalifikace Poradce pro pozůstalé, který umožní zvýšení kvalifikace všem laikům i profesionálům v České republice přispívající ke zkvalitnění života pozůstalých. Pracovní skupinou pro tvorbu standardů v poradenství pro pozůstalé při MMR byl tento standard v roce 2010 dokončen a schválen.

Dalším opatřením pro zvýšení kvality života pozůstalých bylo vydání publikace určené pozůstalým pod názvem „Pohřeb a jeho organizace“. Tato publikace byla pro velký zájem na podzim roku 2010 rozšířena o informace pro obce a v nákladu 50 000 kusů distribuována do krajských úřadů a obcí s rozšířenou působností. Dále byl vydán Newsletter MMR, týkající se poradenství pro pozůstalé, který byl elektronicky distribuován do všech obcí v ČR.

4. Participace a lidská práva

8. A. *Podporovat zapojení seniorů, včetně prostřednictvím seniorských a proseniorských organizací a poradních seniorských rad, do rozhodování o otázkách, které se jich významně dotýkají a které mají značný vliv na kvalitu života starších osob. Klást důraz na zapojení znevýhodněných skupin seniorů, včetně seniorů z etnických a jiných menšin.*

Gesce: Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Spolupráce: MPSV, MZ, MŠMT, MMR, MD, MV, MF, MO, MK, MPO, MZe, regionální a místní samospráva, výzkumné a vzdělávací instituce, seniorské a proseniorské organizace

Termín: průběžně

Plnění:

Rada vlády pro seniory a stárnutí populace významným způsobem napomáhá zlepšovat kvalitu života starších osob, především díky jeho složení. V Radě jsou zastoupeny tři seniorské a proseniorské organizace s celostátní působností. V roce 2010 se Rada zaměřila na následující oblasti života seniorů:

- Doporučení Rady vlády pro seniory a stárnutí populace na přijetí opatření v oblasti podpory rozvoje a implementace asistenčních technologií pro zdravý a nezávislý život, které vláda schválila usnesením č. 536 ze dne 12. července 2010.
- Usnesením vlády České republiky ze dne 6. října 2010 č. 711 k doporučení Rady vlády pro seniory a stárnutí populace ve věci zpracování koncepce řešení problematiky Alzheimerovy choroby a obdobných onemocnění v České republice, bylo uloženo MZ, MPSV, MŠMT a MS zpracovat návrh koncepce „Plánu Alzheimer v ČR“ a předložit ho vládě do 30. června 2011
- Návrh na zřízení dotačního programu „Podpora veřejně účelných aktivit seniorských organizací s celostátní působností“ s platností od roku 2011.

MMR jedná v rámci podpory seniorských sdružení se zástupci a umožňuje jim konzultace problematických témat. Dle možností MMR finančně podporuje Radu seniorů ČR.

V rámci resortu MO je mladá generace v souvislosti se vzděláváním, výcvikem a přípravou na výkon profese vedena k pozitivnímu přístupu k tradicím, ke starší generaci a obecně ke stáří. Střední generace, jako nejpočetnější ve společnosti, patří v rezortu MO k neaktivnější části, která se podílí na procesu vytváření opatření ve prospěch seniorů, s cílem posilovat mezigenerační solidaritu, úctu a respekt ke starším lidem. Zvláštní pozornost věnuje MO genderovému mainstreamingu. Každoročně je zpracovávána podrobná analýza podílu zastoupení mužů a žen v rezortu MO, ve které je sledován i vývoj věkové struktury vojáků a občanských zaměstnanců. K zabezpečení genderové politiky má rezort MO v organizační struktuře sekce personální MO vytvořené systemizované místo. Seniorům je umožněno udržovat kontinuitu svého života s vojenským prostředím. Jedná se např. o poskytování prostorů pro aktivity klubů vojenských důchodců a řady občanských sdružení, která mají vztah k AČR. Velitelé a další vedoucí zaměstnanci vždy zvou seniory na významné společenské a kulturní akce, které organizují vojenské útvary.

Vojenští důchodci a představitelé partnerských občanských sdružení mají možnost získávat informace o výsledcích vědecké práce na Univerzitě obrany, např. výroční zprávy o činnosti školy, vědecké sborníky, Listy UO a další vydávané publikace. Na jednání vědeckých konferencí a seminářů, které pořádá Univerzita obrany, jsou pravidelně zváni i vojenští důchodci – bývalí vědečtí a vědecko-pedagogičtí pracovníci. Bývalí zaměstnanci Univerzity obrany mají např. stejný přístup k zapůjčení všech publikací ve fondech knihoven školy jako současní zaměstnanci. MŠMT podporuje seniory pocházející z etnických a jiných menšin především zprostředkovaně přes děti a žáky.

Na zapojení seniorů do rozhodování o otázkách, které se jich významně dotýkají, mají důležitý vliv především seniorské a proseniorské organizace. Například Rada seniorů ČR participuje na tvorbě sociálního, zdravotního a bytového zákonodárství státu. V roce 2010 zaujala stanovisko a vypracovala připomínky a konkrétní legislativní návrhy k 9 návrhům právních předpisů. Představitelé Rady seniorů ČR jsou též členy Rady vlády pro seniory a stárnutí populace, kde podněty a připomínky ke zkvalitnění života seniorské populace pravidelně uplatňují. Na úrovni krajů jsou zakládány krajské rady seniorů jako partnerské orgány krajských samospráv a na úrovni měst městské rady seniorů jako partnerské poradní orgány městských samospráv. Krajské rady seniorů spolupracují s Krajskými úřady na tvorbě a kontrole plnění střednědobých plánů rozvoje sociálních služeb, dále na koncepčních záležitostech ve zdravotnictví, dopravní obslužnosti, atd. V roce 2010 působily krajské rady seniorů v Královéhradeckém kraji, Zlínském kraji, v kraji Vysočina, v Jihomoravském kraji, Plzeňském kraji a v Ústeckém kraji. Zakládání a činnost krajských rad seniorů je podporována uzavřeným Memorandem o spolupráci mezi Radou seniorů a Asociací krajů ČR. Městské rady seniorů zase participují na tvorbě komunitních plánů sociálních služeb, zaujímají stanoviska a návrhy k dostupnosti nájemního bydlení seniorské populace, ke kvalitě zdravotní péče, k městské hromadné dopravě, atd. V Radě seniorů ČR pracuje 120 dobrovolníků – seniorů. Také o. s. Život 90 se věnuje sledování a analýzám podmínek života ve stáří. Aktivně se zapojuje do diskuzí o nových zákonech, podává podněty k legislativním i jiným změnám, které mají za cíl zlepšit kvalitu života starších lidí v ČR.

8. B. *Podporovat zapojení starších osob do dobrovolnických aktivit a vytvářet podmínky pro zapojení dobrovolníků do aktivit určených pro seniory. Podpořit medializaci dobrovolnictví.*

Gesce: MPSV, MZ

Spolupráce: MV, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Plnění:

MZ vydalo Metodické doporučení týkající se zavedení dobrovolnického programu v nemocnicích, které je uveřejněno ve Věstníku MZ č. 6/2009⁸.

MPSV podporuje vytváření podmínek pro zapojení dobrovolníků do aktivit určených pro seniory prostřednictvím akreditací vzdělávacích programů pro cílové skupiny dle §117a zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, v platném znění. V období 2007 až červen 2011 bylo akreditováno 5 vzdělávacích programů týkajících se problematiky dobrovolnictví v sociálních službách. V rámci setkání dobrovolnických skupin, kterých se účastní i zástupce MPSV ČR, se průběžně jedná o zapojení všech věkových skupin do dobrovolnických aktivit, propagaci dobrovolnictví i legislativních úpravách výše zmíněné změny reflektující v definičních opatřeních stávající podoby zákona č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě.

Senioři se v akreditovaných projektech dobrovolnické služby zapojují také jako dobrovolníci. Prostřednictvím dobrovolnické služby senioři působí ve veřejném životě, aktivně tráví čas a využívají svých nabytých zkušeností. Dobrovolnickou službu vykonávají v celém spektru oblastí vyjmenovaných zákonem. Zejména se uplatňují v dobrovolnické pomoci při péči o děti, mládež a rodiny v jejich volném čase, pomáhají osobám se zdravotním postižením, seniorům a osobám sociálně znevýhodněným.

Příležitosti pro zapojení seniorů do dobrovolnických aktivit vytváří také mnohá občanská sdružení. Například v o. s. Život 90 působí soustavně více než 100 dobrovolníků, především seniorů.

8. C. *Podporovat zapojení starších osob do kulturních aktivit a projektů, které umožňují prezentaci těchto aktivit. Podporovat dostupnost kulturních událostí, památek a dalších kulturních a duchovních hodnot starším osobám ohroženým izolací a sociálním vyloučením.*

Gesce: MK

Spolupráce: MPSV, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Plnění:

Podpora projektů, umožňujících seniorům jejich seberealizaci, byla součástí programů vyhlašovaných odborem regionální a národnostní kultury v programu na podporu kulturních aktivit zdravotně postižených občanů a seniorů a v programu na podporu neprofesionálních uměleckých aktivit. Podporované projekty v obou programech poskytují široké pole působnosti a zapojení seniorů při jejich realizaci je zcela běžnou záležitostí.

V rámci dotačního výběrového řízení na podporu neprofesionálních uměleckých aktivit Ministerstvo kultury podporuje projekty a akce zaměřené na seniory a určené přímo seniorům, které specificky rozvíjejí estetickou tvořivost v oblastech divadla,

⁸ Blíže viz. <http://portalkvality.mzcr.cz/Odbornik/Pages/136-Metodicke-doporučení-pro-zavedení-dobrovolnickeho-programu-v-nemocnicich.html>

folkloru, fotografie a filmu. V roce 2010 byly v tomto programu podpořeny následující projekty:

Předkladatel	Projekt	Dotace v Kč
Pěvecké sdružení pražských učitelů, Praha	Foersterovy osenice, festival sborového umění pro seniory	30 000
Ženy 50, Brno	Úhel pohledu, fotosoutěž	5 000
Folklorní sdružení regionu Strážnicko- Veselsko	Horňácko, Strážnice - Folklorní festival SENIOŘI 2010 - 10. ročník	40 000
Znojenská beseda, Znojmo	Přehlídka seniorského divadla	72 000
Česká obec sokolská, Praha	Sokolská folklorní přehlídka	25 000
Český klub kinoamatérů, Praha	Rodinné amatérské video	7 000
Český svaz pro film a video, Kroměříž	XVII. Seniorforum, mezinárodní soutěž filmů	20 000
Osvětová beseda Vysokov	Vysokovský kohout, 43. ročník	17 000
Celkem		216 000

Ve výběrovém dotačním řízení v programu na podporu kulturních aktivit zdravotně postižených občanů a seniorů jsou podporovány zejména projekty zaměřené na využití terapeutické funkce kultury, arteterapeutické programy pro zdravotně postižené občany, seniory a pro rizikové skupiny obyvatelstva, prezentaci umělecké tvorby jako cesty k ovlivňování veřejnosti, činnost zdravotně postižených profesionálních umělců a seniorů v amatérských souborech a dílnách s účastí profesionálních umělců a lektorů, uměleckou tvorbu profesionálních a neprofesionálních umělců pro zdravotně postižené a dlouhodobě nemocné v nemocnicích a ústavech sociální péče, zájmové a vzdělávací aktivity pro zdravotně postižené občany a seniory v kulturních oborech ve volném čase, usnadnění přístupu ke kultuře odstraňováním informačních bariér, usnadnění komunikace (zvukové knihy a časopisy, tlumočení divadelních představení, titulkování filmů apod.), odstraňování architektonických bariér v kulturních zařízeních (rozumí se technické vybavení neinvestičními prostředky).

Ze 117 oceněných projektů bylo v roce 2010 podpořeno celkem 56 projektů buď přímo zaměřených na cílovou skupinu seniorů, nebo ji alespoň okrajově postihovaly.

Předkladatel	Projekt	Dotace v Kč
ASOCIACE POLIO, Praha	OBRNÁŘI OBRNÁŘŮM A O OBRNÁŘÍCH V ROCE 2010	65 000
BAZILIKA o.p.s., České Budějovice	ARTETERAPEUTICKÉ KURZY PRO ZDRAVOTNĚ POSTIŽENÉ A SENIORY	50 000
Centrum služeb postiženým Zlín, o.p.s.	GALERIE HORIZONT	33 000
Česká společnost pro duševní zdraví, Ostrava	"KAŽDÝ POMÁHÁ KAŽDĚMU - ARTETERAPIE"	13 000
Česká unie neslyšících, Praha	Aktivity kulturního rozvoje osob se sluchovým postižením	40 000
Českomoravská jednota neslyšících, občanské sdružení, Brno	Zájmové a vzdělávací aktivity neslyšících ve volném čase	30 000

Diakonie ČCE - středisko Vsetín	SENIORSTAR	55 000
Domov Sue Ryder, o.p.s., Praha	Arteterapie pro zdravotně postižené seniory v Domově Sue Ryder	30 000
Domov Sue Ryder, o.p.s., Praha	Kulturní aktivity pro zdravotně postižené seniory v Domově Sue Ryder	25 000
Domov sv. K. Boromejského, Praha	Společně - cyklus interaktivních koncertů a divadelních představení pro seniory a děti	80 000
Fokus - Písek, o.s., Písek	Umění jako lék na duši	20 000
FOKUS Praha, o.s.	"Týdny pro duševní zdraví 2010"	58 000
FOKUS Ústí nad Labem	TÝDNY PRO DUŠEVNÍ ZDRAVÍ 2010	30 000
G-centrum Tábor	AKTIVITY PRO SENIORY MĚSTA TÁBOR	40 000
Hospic sv. Jana N. Neumanna, Prachatice	Kulturní aktivity pro nevyléčitelně nemocné pacienty	80 000
Hradecký venkov o.p.s., Nechanice	Venkovská kultura pro seniory a zdravotně postižené	20 000
Charita Ostrava	Kurz výtvarných technik pro seniory v Charitním středisku Gabriel	28 000
Iskérka, Rožnov pod Radhoštěm	Týdny pro duševní zdraví	30 000
Krajská knihovna Karlovy Vary	"Kulturní aktivity pro nevidomé, neslyšící a seniory v roce 2010"	35 000
Krajská knihovna Vysočiny, Havlíčkův Brod	Nedovoďte mozku stárnout aneb Využití literatury a čtení k tréninku paměti	36 000
Liga vozíčkářů, Brno	BEZBARIÉROVÉ DIVADLO BARKA a kulturní služba pro osoby s postižením	259 000
Městská knihovna Sokolov	Moderní dokumenty pro zrakově handicapované	35 000
Městská knihovna v Praze	Výměnný fond mluveného slova pro nevidomé a slabozraké	40 000
Městská knihovna v Praze	Kurzy Trénování paměti a mozkového joggingu pro seniory	30 000
Městské informační a kulturní středisko Krnov	Arteterapeutické tvoření seniorů a osob se zdravotním postižením ve Flemmichově vile	30 000
Nedomyslno, s. r. o., Praha	Divadelní festival Mezi ploty - 19. ročník	150 000
Občanské sdružení Apogeum, Brno	Filmy pro nevidomé	320 000
Občanské sdružení Baobab, Praha	Výtvarný ateliér pro lidi s duševním onemocněním	50 000
Občanské sdružení Kolumbus, Ústí nad Labem - Nestěmice	Svět umění za okny - Výstavy umělecké tvorby duševně nemocných	35 000
Občanské sdružení Mluvící kniha, Praha	VÝROBA AUDIODĚL - ZVUKOVÉ KNIHY A DIVADLO PRO ZRAKOVĚ POSTIŽENÉ	350 000
Oblastní charita Červený Kostelec	Arteterapeutické programy a terapeutická funkce kultury pro lidi nemocné roztroušenou	60 000

	sklerózou	
Oblastní unie neslyšících Olomouc	Prezentace umělecké tvorby osob se sluchovým postižením. Arteterapie a kulturní aktivity pro osoby se sluchovým postižením	20 000
Pražská organizace vozíčkářů, Praha	Odstraňování architektonických bariér - zpřístupňování města a mapování bezbariérových objektů města Prahy	85 000
Regionální muzeum v Kolíně	TRH CHRÁNĚNÝCH DÍLEN ANEB LIDOVÁ KULTURA PRO VŠECHNY	40 000
REMEDIUM PRAHA občanské sdružení	Divadelní spolek PROMĚNA	30 000
REMEDIUM PRAHA občanské sdružení	ARTETERAPEUTICKÉ DÍLNY	30 000
Sdružení pro komplexní péči při dětské mozkové obrně (SDMO), o.s.	Dílna tvůrčího psaní - nástroj integrace osob s DMO	12 000
Senior, Děčín	Arteterapie pro seniory, umělecké aktivity zdravotně postižených občanů	20 000
Sjednocená organizace nevidomých a slabozrakých ČR, Praha	TYFLOART 2010 - přehlídka zájmové umělecké činnosti a další kulturní a osvětová činnost nevidomých a slabozrakých občanů	100 000
Sjednocená organizace nevidomých a slabozrakých ČR, Praha	Propagace a prezentace zrakově postižených umělců a rozšiřování možností jejich uplatnění v kulturním dění	100 000
Slezská diakonie, Český Těšín	Arteterapeutické dílny v denním stacionáři Slezské diakonie Eden II	30 000
Slezská diakonie, Český Těšín	Tvoříme s Arturem IV. aneb terapie v Denním stacionáři EUNIKA	30 000
Sociální služby pro seniory Olomouc, příspěvková organizace	Arteterapie a kulturní aktivity pro uživatele služeb chráněného bydlení a centra denních služeb	30 000
Společnost pro podporu lidí s mentálním postižením v ČR, Praha	Zájmové a vzdělávací aktivity v kulturních oborech ve volném čase	70 000
Společnost pro podporu lidí s mentálním postižením v ČR, o.s., Praha	Prezentace umělecké tvorby	70 000
SPOLU Olomouc	Fimfárum - festival tvořivosti a fantazie lidí se zdravotním postižením i bez	50 000
SPOLU Olomouc	"KAPKi - Kulturní aktivity podporující kreativitu a integraci"	30 000
Stéblo, Sedlčany	Tradiční řemesla ve Stéble	20 000
Studio Citadela o.s., Praha	STUDIO CITADELA - BOHNICKÁ DIVADELNÍ SPOLEČNOST	70 000
Svaz neslyšících a nedoslýchavých v ČR, Praha	PANTOMIMA NESLYŠÍCÍCH	50 000
Svaz paraplegiků, Praha	Výtvarné kurzy pro klienty	25 000

	Centra Paraple v roce 2010	
Svaz postižených civilizačními chorobami, Praha	Zájmové a umělecké aktivity pro zdravotně postižené občany a seniory v kulturních oborech	20 000
Zavří uši o.s., Žatec	Film Deaf Festival 2010	30 000
Židovská obec v Praze, Praha	Kulturní aktivity seniorů v Domově sociální péče Hagibor	20 000
Život 90, Praha	Akademie seniorů - arteterapie	35 000
Celkem		3 174 000

Zapojení starších osob do kulturních aktivit a podpora dostupnosti kulturních událostí a památek je podporováno také cenovou politikou vstupného, kde jsou realizovány slevy formou rodinného vstupného, zlevněného vstupného pro seniory, zdravotně postižené, studenty a děti. Dalším nástrojem je iniciativa Národního památkového ústavu v nabídce prohlídkových tras v rámci objektu s jejich dalším rozšiřováním a usnadněním dostupnosti, s ohledem na starší nebo hendikepované návštěvníky.

V Národním ústavu lidové kultury ve Strážnici se senioři podílejí na práci v poradních orgánech ředitele (jsou členy redakčních rad, programové rady a senátu MFF, hodnotících porot, jsou autory pořadů, aj.).

K dostupnosti poskytovaných služeb pro starší občany přispívá NÚLK bezbariérovým přístupem do festivalového areálu a Muzea vesnice jihovýchodní Moravy. Zámecký park slouží jako rekreační park pro obyvatele a návštěvníky města Strážnice i celého okolí.

V pořádaných programech NÚLK nezapomíná ani na problematiku mezigeneračních vztahů, snaží o výchovu dětí a mládeže, ale i ostatních vrstev obyvatelstva, k úctě ke stáří a rodině. Podpora dostupnosti kulturních akcí i památek je ze strany NÚLK zajišťována také sníženým vstupným pro seniory.

V oblasti médií a audiovize podle nového výše uvedeného zákona o audiovizuálních mediálních službách na vyžádání *„je poskytovatel audiovizuální mediální služby na vyžádání povinen tam, kde je to účelné, poskytnout k pořadu otevřené titulky nebo skryté titulky nebo tlumočení do českého znakového jazyka pro osoby se sluchovým postižením a zvukovou stopu určenou pro osoby se zrakovým postižením, má-li je k dispozici, nebo jinak zajistit, aby některé pořady poskytované v rámci audiovizuální mediální služby na vyžádání byly přístupné osobám se sluchovým postižením a osobám se zrakovým postižením.“*

Tento zákon rovněž novelizoval ustanovení § 3 odst. 1 písm. k) zákona o České televizi. Česká televize má tedy nadále povinnost opatřovat alespoň 70 % vysílaných pořadů skrytými nebo otevřenými titulky a nově alespoň 2 % vysílaných pořadů vyrábí v českém znakovém jazyce nebo opatřuje simultánním tlumočením do českého znakového jazyka pro osoby se sluchovým postižením a dále alespoň 10 % vysílaných pořadů zpřístupňuje pro osoby se zrakovým postižením.“

Dle ust. § 32 odst. 2 zákona č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, je provozovatel celoplošného televizního vysílání s licenci povinen opatřit minimálně 15 % vysílaných pořadů skrytými nebo otevřenými titulky pro sluchově postižené.

Podle zákona č. 273/1993 Sb., o některých podmínkách výroby, šíření a archivování audiovizuálních děl, o změně a doplnění některých zákonů a některých dalších předpisů, ve znění pozdějších předpisů, je distributor českého audiovizuálního díla zpřístupňovaného prostřednictvím rozmnoženin s možností nastavení titulků povinen opatřit tyto rozmnoženiny skrytými titulky pro potřeby osob sluchově postižených.

Řada pražských kin pořádá pravidelné projekce určené seniorům za zvýhodněné ceny. Promítací sál Národního filmového archivu Bio Ponrepo (příspěvková organizace Ministerstva kultury) seniorům poskytuje slevu z ceny celoroční legitimace.

Národní informační a poradenské středisko pro kulturu realizuje jako bienále Celostátní přehlídku seniorského divadla (ve spolupráci se Znojemskou besedou). V listopadu 2010 se přehlídka uskutečnila za účasti sedmi souborů z celé republiky. Vybraná inscenace byla doporučena k uvedení na 81. Jiráskově Hronovu v roce 2011.

NIPOS spolupracuje (zejména v dramaturgické rovině) na dalších projektech kulturních aktivit určených seniorům a starším občanům. Jako příklad lze uvést filmový festival Seniorforum v Kroměříži (hlavní pořadatel Český svaz amatérského filmu a videa). Akce je podporována MK.

K plnění tohoto opatření významným způsobem přispívají také neziskové seniorské a proseniorské organizace, které pořádají pro svoje členy zájezdy a výlety po kulturních památkách, galeriích a muzeích. Mimo to organizují divadelní představení, koncerty a další umělecké akce pro seniory.

8. D. *Podporovat rozvoj univerzit třetího věku a dalších vzdělávacích aktivit pro seniory. Podporovat vzdělávací aktivity na místní úrovni, včetně aktivit zaměřených na zvládnutí informačních a komunikačních technologií. Podporovat dostupnost informací o vzdělávacích aktivitách pro seniory.*

Gesce: MŠMT

Spolupráce: MPSV, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Plnění:

Univerzita třetího věku je součástí koncepce nazývané celoživotní vzdělávání, v jejímž rámci se každoročně otevírá několik desítek kurzů. Cílem kurzů Univerzity třetího věku je poskytnout seniorům v důchodovém věku možnost, aby se kvalifikovaně a na univerzitní úrovni mohli systematicky seznamovat s nejnovějšími poznatky v oblasti vědy, historie, politiky, kultury apod. Posluchačem Univerzity třetího věku se může stát každý občan, který dosáhl důchodového věku. U většiny kurzů je podmínkou pro přijetí středoškolské vzdělání s maturitou. V některých případech může být podmínka středoškolského vzdělání prominuta.

Vzdělávání na Univerzitách třetího věku poskytuje seniorům, kteří jsou schopni akceptovat vysokou školu s jejími výraznými atributy a jsou otevření učení a vzdělávání, novou šancí k seberealizaci. Studium na univerzitách třetího věku nenahrazuje ucelené vysokoškolské vzdělání. Posluchači nemají ze zákona statut

studenta. Absolventi získávají potvrzení o absolvování, nikoliv však akademický titul. Absolvované studium je slavnostně ukončeno a seniorům je předáno „Osvědčení o absolutoriu“. Kurikulum, nabízené seniorům, poskytuje všeobecné, zájmové a neprofesní vzdělávání na vysokoškolské, univerzitní úrovni lidem vyššího věku. Přednáškové cykly jsou koncipovány zpravidla na 2 roky, (tj. 4 semestry), některé kurzy se opakují semestrálně. Každý semestr obsahuje 10 - 13 přednášek. Výuka bývá doplněna exkurzemi.

Jednotlivé U3V na českých vysokých školách sdružuje Asociace U3V v ČR, která pořádá každoročně mezinárodní odbornou konferenci, zprostředkuje kontakty s evropskými organizacemi (AIUTA, EFOS), koordinuje vzájemnou spolupráci členských univerzit a řeší aktuální problémy seniorského vzdělávání.

V České republice jsou pod názvem Univerzita Třetího Věku (U3V) organizovány tyto výukové aktivity téměř na všech veřejných vysokých školách. Z celkového počtu 26 českých veřejných vysokých škol na 21 jsou nabízeny desítky kurzů a přednáškových cyklů. Celkový počet zapsaných seniorských studentů přesahuje číslo 20 tisíc. Tyto U3V většinou navštěvují senioři z univerzitních měst a jejich blízkého okolí. Snažíme se proto zřizovat detašovaná střediska, lokalizovaná mimo univerzitní města a poskytnout tak možnost vzdělávání i spoluobčanům z venkova. I v tom případě však musí být zachována vysoká odborná i pedagogická úroveň výuky. Dodržujeme pravidlo, že U3V může realizovat taková instituce, která má odborné spojení s některou vysokou školou, která má akreditován alespoň jeden magisterský studijní program.

Další vzdělávací aktivity pro seniory jsou pořádány v rámci aktivizačních programů pro seniory organizovanými především neziskovým sektorem. Rada seniorů ČR v roce 2010 mimo jiné poskytla počítačové kurzy 280 seniorům.

Významným poskytovatelem vzdělávacích aktivit v Praze je také Život 90 o.s., který pro seniory organizuje Akademii seniorů, trénink paměti i internetovou kavárnu. V rámci Akademie seniorů je pro seniory pořádána rozmanitá škála aktivit, mezi něž patří například výuka cizích jazyků, výtvarné činnosti, počítačové kurzy, hudební aktivity, apod.

Dalším příkladem dobré praxe v rámci plnění uvedeného opatření je plzeňské občanské sdružení TOTEM – RDC (organizace zaměřená na dobrovolnictví a podporu mezigeneračních aktivit – garantovaná a štědře finančně podporovaná městem), které v Plzni nabízí seniorům od dubna 2009 ojedinělý projekt – „*Akademii třetího věku*“. Jedná se o systém celoživotního vzdělávání a rozvoje dovedností v různých oblastech lidského života (historie a místopis, zdravý životní styl, právní poradna, tanec, divadlo a další). Absolvování seminářů, dílen, praktických aktivit, výletů a seminářů je založeno na principu dobrovolnosti, radostného prožitku a vzájemného obohacování. Tímto projektem o.s. TOTEM - RDC přispívá k eliminaci společenské izolace seniorů a nabízenými aktivitami předchází úbytku duševních schopností v okamžiku odchodu z produktivního věku.

8. E. Podpořit výzkum oblastí, ve kterých starší lidé čelí nebo mohou čelit diskriminaci, zneužívání a jiným formám porušování lidských práv. Zaměřit se na příčiny a faktory diskriminace a zneužívání starších osob (elder abuse).

Gesce: MPSV, MS, Ministryně pro LP

Spolupráce: MV, výzkumné a vzdělávací instituce, sociální partneři, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Plnění:

Institut pro kriminologii a sociální prevenci mimo jiné zahrnul problematiku starších občanů i do některých výzkumných úkolů, které jsou řešeny v rámci Střednědobého plánu výzkumných úkolů. Z minulého plánu výzkumných úkolů byla ukončena a publikována studie v oblasti domácího násilí - špatného zacházení se seniory ze strany členů jejich rodin. Problematika starších občanů je řešena vždy při výzkumných úkolech, kde je Institutem prováděna analýza pachatelů, obětí, ohrožených skupin obyvatel, a to podle věku (zahrnuje skupiny osob starších 60ti let v členění podle pohlaví). Tato problematika je řešena při zpracování každoročních analýz kriminality a analýz stavu a struktury obětí trestné činnosti.

V rámci výzkumného úkolu Veřejnost a trestní politika (2009-2011) byla zvláštní pozornost věnována názorům a potřebám občanů v oblasti vnitřní bezpečnosti u věkové skupiny nad 60 let. Závěry z tohoto výzkumu se v současné době zpracovávají a budou dokončeny do konce roku 2011.

V souvislosti s tímto opatřením Národní akční plán prevence domácího násilí (2011 – 2014) je v rámci svého strategického cíle „Získávání relevantních informací o výskytu a formách domácího násilí a pronásledování v ČR s možností srovnání výsledků se zahraničními studiemi“ předpokládáno vypracování několika studií a analýz zaměřených na různé aspekty domácího násilí, tedy jevu, kterému jsou ve zvýšené míře vystaveny právě starší osoby. Sekretariát Rady vlády ČR pro lidská práva funguje také jako tzv. kontaktní místo pro komunitární program Progress a jako tzv. národní orgán pro boj s diskriminací. V rámci projektové výzvy, která byla vyhlášena v roce 2010, doporučil zmocněnec pro lidská práva Evropské komisi podpoření projektu nevládní organizace Život 90, jehož cílem bylo provedení výzkumu zacházení se starými lidmi zejména v zařízeních dlouhodobé péče, tento projekt bohužel nebyl Evropskou komisí vybrán k realizaci.

O. s. Život 90 i tak soustavně bojuje proti zneužívání a týrání starých lidí. Každoročně pořádá kampaně, které mají za cíl připomenout existenci a závažnost jevu v České republice. V roce 2010 ve spolupráci se studiem První krok vyrobili film „Abusus v Čechách“.

8. F. *V rámci prevence kriminality zvýšit bezpečí starších lidí, zvyšovat informovanost seniorů a relevantních odborníků o hrozících protiprávních rizicích s cílem zvýšit jejich odpovědné chování a eliminovat újmy na zdraví a na majetku. Podporovat využití prostředků podílejících se na zvýšení bezpečí seniorů.*

Gesce: MV, MS, *Ministryně pro LP*

Spolupráce: MPSV, MS, *sociální partneři, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace*

Termín: *průběžně*

Plnění:

V roce 2010 byly v resortu MS v rámci vzdělávání předneseny referáty pro zvýšení informovanosti především sociálních pracovníků a právníků o výskytu trestné činnosti vůči seniorům v naší populaci a o jejich možných dopadech na tuto populaci osob. Jednalo se o vystoupení "Zpětný pohled na evidované oběti trestné činnosti vyššího věku" přednesené na konferenci Oběti kriminality, 25.listopad 2010, Pan European Universita, Bratislava, a vystoupení "Evidované oběti trestné činnosti vyššího věku a stíhané osoby za tuto trestnou činnost v České republice v letech 1994-2007" na konferenci sekce Masarykovy české sociologické společnosti ve Vranově nad Dyjí.

V rámci kampaně zaměřené na zvyšování informovanosti seniorů o bezpečném chování s názvem „(Ne) bezpečný věk“, který MV (odbor prevence kriminality) realizoval v roce 2007, vznikl stejnojmenný film na DVD nosiči, jehož díly jsou tématicky členěny na jednotlivé okruhy kriminality cílené na seniory (např. krádeže, loupeže, přepadení, podvody aj.) a byl vytisknut stejnojmenný obdobně členěný blok s radami a doporučeními seniorům, které obsahuje důležité kontakty na instituce, které mohou poskytnout pomoc. DVD i blok se v práci s cílovou skupinou velmi osvědčily a dále slouží k následným projektům ve městech a obcích (MV v roce 2010 distribuovalo nově rozmnožená DVD i dotisk bloku, řada měst si výrobu těchto materiálů zajišťovala se souhlasem MV vlastními silami). S materiály pracují manažeři prevence kriminality, preventisté informačních oddělení Policejního prezidia i jednotlivých krajských ředitelství Policie ČR, preventisté městských policí a pracovníci nestátních neziskových organizací zabývajících se pomocí seniorům.

K tématu bezpečnosti seniorů se pravidelně vrací i pořad České televize pro seniory Barvy života, kde byl cyklus (Ne) bezpečný věk po svém vzniku postupně odvysílán. I v roce 2010 v Barvách života vystoupili zástupci MV, v dalších TV pořadech (Snídaně s Novou, Studio 6 apod.) k tématu hovořili policejní preventisté. Zmínění odborníci byli také účastníky několika pořadů v Českém rozhlase s touto problematikou.

Informační servis prevence kriminality MV přinášel v průběhu roku články týkající se seniorů (7 příspěvků). Příkladem může být nová výzkumná studie „Stárnutí, věk a diskriminace – nové souvislosti“ Mgr. Lucie Vidovič z Masarykovy university Brno, článek o informační kampani Policie ČR a společnosti Teleónica O2 CR a o kampani obecně prospěšné společnosti Elpida plus a Nadace O2 „Mluvme o stáří – Nech moji babičku na pokoji!“. Cílem této kampaně bylo vymezit se proti diskriminaci seniorů, připomenout hodnoty, které s sebou stáří přináší, probudit zájem o téma stáří a podnítit mladé lidi k mezigenerační diskusi.

8. G. *Zvyšovat informovanost relevantních subjektů, včetně právníků, soudců, policistů, zdravotnických pracovníků a sociálních pracovníků o prevenci, rozpoznávání a možnostech řešení zneužívání a týrání starých osob.*

Gesce: MPSV, MV, MS, MZ

Spolupráce: *nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace, sociální partneři, regionální a místní samospráva, vzdělávací a výzkumné instituce*

Termín: průběžně

Plnění:

MPSV podporuje vytváření podmínek pro zvyšování informovanosti sociálních pracovníků o prevenci, rozpoznávání a možnostech řešení zneužívání a týrání starých osob prostřednictvím akreditací vzdělávacích programů pro cílové skupiny dle §117a zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, v platném znění. V období 2007 až červen 2011 bylo akreditováno 17 programů týkajících se problematiky zneužívání, týrání a diskriminace osob. Kromě toho je povinnou součástí všech kvalifikačních kurzů pro pracovníky v sociálních službách problematika prevence týrání a zneužívání osob, kterým je poskytována sociální služba. Kvalifikačních kurzů bylo ve stejném období akreditováno 423.

Rezort MPSV se spolu s MV ČR tomuto tématu věnuje a spolupracuje na tvorbě informačních materiálů sloužících k flexibilnější spolupráci zmíněných výkonných subjektů, jejich zpravení o aktuální situaci v problematice násilí páchaného na starých osobách a možnostech řešení tohoto typu zneužívání a týrání osob.

Problematice seniorů se v rámci resortu MV v roce 2010 věnoval také časopis Policista. Vedle informování o aktivitách policejních preventistů určených pro seniory, přinášel texty, které pomáhají zvyšovat informovanost policistů o specifických projevech trestné činnosti zaměřené na seniory, jejich rozpoznávání a možnostech řešení zneužívání a týrání starých lidí. Téma násilí páchaného na starých lidech a mezigenerační násilí je součástí obecnějšího tématu - domácího násilí, které je včleněno do systému průběžného proškolení policistů. Školení policistů probíhá prostřednictvím policistů-lektorů, bezprostředně nadřízených služebních funkcionářů policistů a dále v rámci metodické činnosti, instrukčně metodických zaměstnání i různých specializačních kurzů pořádaných na středních a vyšších policejních školách. Součástí tohoto školení je rovněž násilí páchané na seniorech a mezigenerační násilí, zejména v rámci případových studií. V roce 2010 bylo proškoleno 6109 policistů.

Ve druhém pololetí roku 2010 proběhlo ve spolupráci s Bílým kruhem bezpečí, o.s. dvoudenní školení pro policisty-lektory domácího násilí. Celkem bylo proškoleno 21 policistů lektorů ze služby pořádkové policie a služby kriminální policie a vyšetřování ze správ krajů, kteří získali osvědčení k proškolení domácího násilí včetně metody SARA DN. Obsahem obou školení byla problematika identifikace domácího násilí, jeho znaky a formy, institut vykázaní, taktika služebního zákroku a metoda zjišťování hrozby domácího násilí SARA DN.

V rámci resortu MS Justiční akademie v roce 2010 pořádala následující akce týkající se informovanosti soudců v oblasti civilního a trestního soudnictví:

- V oblasti **vzdělávání civilních soudců** proběhl seminář k zákoníku práce, na kterém se mj. probírala problematika diskriminace z důvodu věku.
- Dne 10. března konal seminář k domácímu násilí, jehož předmětem byly mj. případy domácího násilí vůči seniorům.

Pro oblast **trestního soudnictví** byly realizovány tyto akce související s problematikou ochrany seniorů a prevence zneužívání a týrání starých osob:

- „Nový trestní zákoník“ – 4 běhy dvoudenního semináře pro soudce a státní zástupce. Semináře byly zaměřeny také na skutkové podstaty souvisejících s problematikou ochrany seniorů, zejména v rámci hlavy I, II a IV zvláštní části.
- Jednodenní seminář na téma „Domácí násilí nejen z pohledu trestního práva“, zaměřený na témata: Prevence domácího násilí z pohledu MV; Psychologické aspekty domácího násilí, nebezpečného pronásledování a nebezpečného vyhrožování a jiné podoby vztahového násilí, charakteristika pachatele a oběti, identifikace pravé a nepravé oběti; Aktuální poznatky k problematice domácího násilí, nebezpečného pronásledování a nebezpečného vyhrožování v judikatuře NS ČR.
- Jednodenní seminář na téma Násilná trestná činnost, zaměřený mj. na témata: vybrané trestné činy v oblasti násilné trestné činnosti projednávané před okresními (obvodními) soudy; méně závažná násilná trestná činnost z pohledu soudního znalce.

V oblasti **vzdělávání justičních a právních čekatelů** probíhají pravidelně ve třetím roce jejich přípravy dvakrát ročně přednášky v rozsahu 4 hodin, a to Dávky duchodového pojištění – hmotněprávní a procesněprávní aspekty.

8. H. Podporovat a realizovat preventivní aktivity zaměřené proti zneužívání starších osob a zlepšit spolupráci a výměnu informací mezi místní samosprávou, zařízeními sociálních služeb, zařízeními zdravotních služeb a policií.

Gesce: MPSV, MV, MS, MZ, Ministryně pro LP

Spolupráce: nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace, regionální a místní samospráva

Termín: průběžně

Plnění:

MS resp. Vězeňská služba ČR v souladu s Národním plánem zvyšuje subjektivní a objektivní bezpečí pro osoby staršího a seniorského věku tím, že vytváří podpůrné, integrující a vstřícné prostředí při zacházení s vězněnými osobami této skupiny osob. Vězeňská služba ČR v rámci poskytovaných reintegračních služeb vyhledává spolupráci s nestátními neziskovými organizacemi, které jsou s obviněnými a odsouzenými v průběhu jejich výkonu vazby nebo výkonu trestu odnětí svobody ve styku, kde se společně se zaměstnanci spolupodílejí na výchovných a vzdělávacích aktivitách. Následně tyto organizace mohou pokračovat v úsilí zaměstnanců

vazebních věznic a věznic při práci s potrestanými včetně osob ve starším a seniorském věku v regionech, kam se po výkonu vazby nebo výkonu trestu odnětí svobody vrací.

Nejvýznamněji se při odstraňování diskriminačních bariér u cílové skupiny vězněných seniorů věnuje Český helsinský výbor a Poradna pro občanství/Občanská a lidská práva, obě organizace poskytují individuální poradenství zaměřené především na výklad právních norem související s odstraňováním přístupových bariér k práci, vzdělávání, zdravotní a sociální péči.

Z Evropských strukturálních fondů (dále jen „ESF“) jsou na projekty zaměřené na výchovu a vzdělávání vězněných osob čerpány finanční zdroje nestátními neziskovými organizacemi, vězeňská služba na těchto projektech participuje bez finanční spoluúčasti.

Společně řešenou problematikou, na kterou jsou z grantů ESF poskytovány spolupracujícím subjektům finanční zdroje, kromě odstraňování diskriminujících bariér u vězněných minoritních skupin včetně seniorů, je především zadluženost dotýkající se více než 95% vězněných osob. Podporováním kontaktů s organizacemi, které se zaměřují na mapování, podporu nácviků sociálních dovedností s cílem alespoň částečného oddlužení, prohlubování právní a ekonomické gramotnosti tak, aby při řešení běžných životních situací při začleňování do společnosti obstáli, je prioritou vězeňské služby i participujících nestátních subjektů.

Z hlediska MV (Odbor prevence kriminality) je informování občanů o možnostech ochrany před trestnou činností již od roku 1996 náplní mnoha projektů Programů prevence kriminality na místní úrovni, které iniciuje a finančně podporuje MV. Častými cílovými skupinami této oblasti jsou senioři. Cílem projektů je informování o nejčastějších rizicích a tím zvýšení ostražitosti seniorů a posílení jejich bezpečného chování. Dílčím cílem těchto projektů je rovněž posílení důvěry v samosprávu obce nebo v městskou či státní policii podle toho, kdo je konkrétním realizátorem akce. Jedná se především o přednáškovou činnost, vzdělávací kurzy pro seniory, výrobu a distribuci informačních podkladů (cedule, vývěsky, tiskoviny (letáky, brožury, plakáty nebo kartičky nebo samolepek s textem varujícím před podvodníky a v kombinaci s bezpečnostními řetízky, jejichž instalace bývá nedílnou součástí projektu). Dotace jsou poskytovány také na vybavení subjektů a zařízení, která informace poskytují (např. vybavení poradenských center, vybavení týmů pro přednáškovou činnost potřebnou technikou), na použití mediálních prostředků k přenosu informací jako jsou např. videokazety, vysílací časy v radiu a televizi atd. Dotace jsou také poskytovány na podporu komplexních tematicky zaměřených akcí (např. různé kampaně, výstavy, expozice apod.). V roce 2010 bylo podpořeno v rámci městského programu prevence kriminality 13 projektů a 1 krajský projekt (hl. . Praha).

Realizátory projektů z oblasti informování občanů bývají převážně samosprávné orgány (městské/obecní úřady, městská/obecní policie) nebo Policie ČR prostřednictvím Preventivně informačních oddělení Krajských ředitelství Policie ČR,

v některých případech to jsou i nestátní neziskové, církevní nebo i jiné specializované organizace.

Místní úřady (sociální odbory; pečovatelské služby, strážníci obecních policií) a také preventivní pracovníci Policie ČR realizují na základě informačních podkladů pro seniory přednášky na téma bezpečné chování, které jsou pořádány v různých klubech, sdruženích a v domovech pro seniory. V rámci místního tisku upozorňují na rizika a uvádějí základní rady bezpečného chování. Osvědčuje spolupráce místních úřadů s praktickými lékaři, jejichž prostřednictvím lze informační materiály seniorům doručit nebo spolupráce s Českou poštou, která má možnost zajistit doručení potřebných informačních materiálů do domovních schránek. Ochrana seniorů před podvodným vniknutím nežádoucích osob do jejich domovů završují projekty, které umožňují seniorům, prostřednictvím speciální telefonní linky, ověřit si na městské policii totožnost a oprávněnost osob požadujících vstup do bytu. Předpokladem této služby musí být vytvoření databáze oprávněných osob všech subjektů připadajících do úvahy (např. plynárny, elektrárny, vodárny, pracovníci příslušných odborů městských úřadů apod.). Informace o totožnosti je doplněna radou, jak ve vztahu k osobě, která požaduje vstup do bytu, dále postupovat. Tyto projekty realizují především městské policie větších měst.

V rámci resortu MV (Odbor zdravotnického zabezpečení) je trvalá pozornost metodicky zaměřena na rozpoznávání možností a následků zneužívání starších lidí v rámci poskytované zdravotní péče registrovaným pacientům. Vzhledem k profesnímu složení registrovaných pacientů spadajících do ohrožené věkové kategorie je míra ohrožení jejich zneužíváním minimální.

Opatření týkající se zejména ochrany a prevence před zneužíváním, násilím a trestnými činy u ohrožené skupiny seniorů nad 60 roků jsou souběžně plněna i v rámci Dlouhodobého programu Zdraví pro všechny v 21 století – Zdraví 21.

V rámci svého strategického cíle „Zapojení veřejnosti do prevence a řešení problematiky domácího násilí“ Národního akčního plánu prevence domácího násilí (dále jen NAP DN) je předpokládána široká škála aktivit zaměřená na prevenci domácího násilí, tedy na jednu z poměrně častých forem zneužívání starších osob. NAP DN ukládá jednotlivým rezortům mimo jiné i preventivní aktivity, informační aktivity k široké veřejnosti (např. letáky do lékařských praxí či poradenských zařízení) a vládní informační kampaň o problematice domácího násilí a jeho důsledcích, která by se měla zaměřit i na seniory jako osoby ohrožené domácím násilím.

8. I. Zvyšovat dostupnost krizových a intervenčních služeb, včetně krizových center a krizových linek, seniorům.

Gesce: MPSV

Spolupráce: MZ, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Plnění:

V roce 2011 bylo oproti roku 2010 na podporu sociálních služeb vyčleněno o 700 mil. Kč méně. Za této situace není možné síť sociálních služeb zásadním způsobem rozvíjet, a to i v případě telefonických krizových linek, intervenčních center atd. Nicméně podpora těchto sociálních služeb ze strany MPSV prostřednictvím dotací ze státního rozpočtu trvá.

Tabulka 9 Výše dotací poskytnuté na vybrané sociální služby, 2010, 2011

Popisky řádků	2010	2011	Podíl 2011/2010
intervenční centra	4 991 700	1 965 000	39,4%
krizová pomoc	26 416 000	26 147 000	99,0%
telefonická krizová pomoc	32 363 000	27 078 000	83,7%
tísňová péče	11 595 000	8 899 000	76,7%
Celkem	75 365 700	64 089 000	85,0%

Podle údajů z registru poskytovatelů sociálních služeb je v současné době 45 poskytovatelů telefonické krizové pomoci. Díky telefonickému poskytování lze tuto službu poskytovat prakticky pro celou ČR bez místních omezení.

MPSV spolufinancuje občanské sdružení Bílý kruh bezpečí poskytující právní, psychologické a sociální poradenství obětem trestných činů (převážně domácího násilí). Tato organizace se velkou měrou zasazuje i o zvýšení informovanosti o zneužívání a týrání starých osob a možnostech prevence této kriminální činnosti. Rezort MPSV si však uvědomuje nesnadnou odhalitelnost případů násilí páchaného na starých osobách, a to zejména vinou charakteristické vlastnosti domácího násilí odehrávajícího se tzv. „za zavřenými dveřmi“ domácnosti. Zde je nanejvýš žádoucí podporovat flexibilní spolupráci všech složek činných v následném procesním řízení. U domácího násilí páchaného na starších osobách je také nutné brát v potaz i v mnoha případech problematickou situaci rodinnou, kdy je týraná osoba na agresorovi finančně či citově závislá. V ČR dlouhodobě fungují sociální služby, orientované na pomoc obětem domácího násilí.

8. J. *Zvýšit informovanost a kompetence starších osob v oblasti spotřebitelských práv a přijmout opatření na ochranu spotřebitelských práv seniorů. Zaměřit se na oblasti, v nichž jsou ohrožena spotřebitelská práva starších osob, včetně oblasti zdraví a bydlení.*

Gesce: MPO, MMR, MPSV, Ministryně pro LP

Spolupráce: MZ, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Plnění:

MMR trvale spolupracuje s nestátními neziskovými organizacemi, kterým každoročně poskytuje finanční příspěvek na jejich činnost. Hlavní činností ministerstvem podporovaných neziskových organizací je poskytování právní a odborné pomoci

veřejnosti zejména při řešení široké škály problémů v celé oblasti bydlení. V roce 2010 ministerstvo takto rozdělilo 7,524 mil. Kč.

Ke zvyšování informovanosti a kompetencí starších osob v oblasti spotřebitelských práv přispívají sociální služby zejména v rámci odborného sociálního poradenství. Pokud jde o podporu odborného sociálního poradenství zaměřeného převážně na cílovou skupinu seniorů, bylo v rámci dotačního řízení podpořeno celkem 22 sociálních služeb, které obdržely podporu v souhrnné výši 7 637 000 Kč.

MPSV vypracovalo dílčí podklad pro jednání se zástupci SON – Sdružení nájemníků České republiky, které mělo proběhnout na konci roku 2010. Materiál obsahoval zejména informace týkající se problematiky sociálního bydlení v České republice vč. právních norem a programů, které již určité principy sociálního bydlení obsahují.

V průběhu roku 2010 MPO připravilo a v rámci legislativního procesu zdůvodnilo novelu občanského zákoníku, kterou byla transponována směrnice EU a Rady 2008/122/ES o ochraně spotřebitele ve vztahu k některým aspektům smluv o dočasném užívání ubytovacího zařízení (timeshare), o dlouhodobých rekreačních produktech, o dalším prodeji a o výměně. Tato novela nabyla účinnosti dne 23. února 2011 jako zákon č. 28/2011 Sb.

Účelem nové právní úpravy bylo reagovat na zvláštní povahu produktů a obchodních praktik spojených s uzavíráním těchto smluv a přijmout podrobnější a konkrétnější ustanovení pokud jde o požadavky na informace a prodejní akce. Zejména byla jasněji formulována a aktualizována ustanovení týkající se předmluvních informací a obsahu samotných smluv. Tyto informace musí být nyní poskytovány pomocí snadno dostupných prostředků, především předepsaných formulářů, tak, aby spotřebitelé se s nimi mohli včas a v úplnosti seznámit. Mimo jiné je řešena i otázka jazyka, v němž jsou předmluvní informace a smlouvy poskytovatelem služeb formulovány a podávány. Musí to být jazyk, který spotřebitelé dobře znají a který si zvolili.

Zpřehlednění a zkvalitnění poskytovaných informací je zvláště významné pro starší občany, kteří často nepřiměřeně a nekriticky podléhají propracovaným nabídkám, snadno se nechají uvést v omyl a jsou tedy v tomto smyslu zranitelnější než ostatní spoluobčané. Právě na tuto kategorii spotřebitelů se většinou orientují neseřízní podnikatelé poskytující timeshare a obdobné služby.

Vláda ČR svým usnesením č. 31 ze dne 12. ledna 2011 schválila materiál ministra průmyslu a obchodu Priority spotřebitelské politiky 2011 – 2014. Cílem tohoto materiálu bylo stanovit základní atributy ochrany spotřebitele, které je možné v budoucím období považovat za prioritní, ovlivňující ochranu spotřebitele zásadním způsobem. Jedním z opatření k zajištění realizace priorit je průběžný úkol pro MPO, MZ a MMR „věnovat specifickou pozornost potřebám a ochraně zvláště zranitelných skupin spotřebitelů – dětí, seniorů, zdravotně postižených občanů“.

Zmocněnec vlády pro lidská práva se podílel na přípravě novelizace zákona o rozhodčím řízení, který směřoval k posílení práv spotřebitele v rozhodčím řízení, k jeho zvýšené informovanosti a rovněž k možnosti žádat o věcný přezkum rozhodčího nálezu. Dále se podílel na novém zákoně o spotřebitelském úvěru, který rovněž zlepšil postavení spotřebitelů. Z hlediska obou zmíněných zákonů lze seniory

považovat za jednu z více ohrožených skupin, jejíž práva je tedy nutné dostatečně zajistit.

8. K. Přijmout opatření na ochranu důstojnosti při poskytování zdravotní péče a sociálních služeb. Klást důraz na svobodnou volbu a zajištění dostatečné intimity a soukromí uživatelů sociálních a zdravotních služeb. Přijmout opatření ke snížení používání restriktivních opatření a odstranit užívání síťových a klecových lůžek v sociálních službách.

Gesce: MPSV, MZ, Ministryně pro LP

Spolupráce: ČGGS, regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: průběžně

Plnění:

Problematika týkající se ochrany důstojnosti při poskytování zdravotních služeb a lidských práv byla řešena návrhem zákona o zdravotních službách.

V sociálních službách je možné užívat jen taková omezující opatření, která zákon výslovně připouští. Síťová a klecová lůžka mezi ně nepatří.

Z podnětu Rady vlády pro lidská práva⁹ vypracovala vláda v roce 2008 novelu zákona o sociálních službách¹⁰, která se zaměřila zejména na používání omezovacích prostředků v sociálních službách – povinnosti poskytovatele zajistit podrobnou analýzu situace a souvisejících okolností, rozšíření oblasti vedení evidence, rozšíření okruhu osob, které mohou nahlížet do evidence na samotnou omezenou osobu a osobu jí určenou k dohledu, oznamovací povinnosti nadřízenému orgánu, vedení dokumentace a mechanismus účasti a přivolání lékaře, který musí být konzultován pouze při podání léku. Příkazem ministra č. 25/2008 ze dne 17. července 2008 byl zřízen odborný Panel expertů k problematice restriktivních opatření v rámci poskytování sociálních služeb (dále jen Panel), který je nezávislým, iniciačním a poradním orgánem MPSV v oblasti problematiky restriktivních opatření užívaných v rámci sociálních služeb v České republice. Panel předkládá náměty na řešení problematiky restriktivních opatření v rámci poskytování sociálních služeb a spolupracuje zejména s odborem sociálních služeb a dalšími útvary zabývajícími se problematikou sociálních služeb. Panel se v roce 2009 věnoval zejména definici problematiky restriktivních opatření, možnostem změn zákona o sociálních službách s ohledem na potřeby uživatelů sociálních služeb a jednotlivým připravovaným výstupům výzkumu pro potřeby státu „Analýza a prognóza problematiky restriktivních opatření v zařízení sociálních služeb“.

8. L. Přijmout opatření na ochranu lidských práv a na sociální začlenění duševně nemocných starších osob, včetně osob s demencí.

Gesce: MPSV, MZ

Spolupráce: regionální a místní samospráva, nestátní neziskové organizace, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

⁹ Viz usnesení Vlády ČR č. 290 ze dne 26. března 2008

¹⁰ Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů.

Termín: průběžně

Plnění:

5. Implementace a spolupráce

9. A. Zpracovat indikátory plnění jednotlivých priorit Programu a indikátory kvality života ve stáří.

Gesce: Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Spolupráce: ČSÚ, resorty, výzkumné a vzdělávací instituce, regionální a místní samospráva, seniorské a proseniorské organizace

Termín: 2008

Plnění:

ČSÚ může poskytnout statistické údaje, které lze využít k návrhu indikátorů plnění priorit Programu. Sestavení indikátorů a vyhodnocování plnění priorit Programu by mělo být prováděno expertní komisí.

9. B. Každoročně z vybraných dostupných statistických dat zpracovávat statistický přehled o seniorech.

Gesce: ČSÚ

Spolupráce: resorty, Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: od roku 2009

Plnění:

V roce 2010 ČSÚ připravilo a zveřejnilo výstup Senioři v ČR 2010, který je dostupný na <http://czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/p/1417-10>. MPSV se na přípravě zmíněné publikace podílelo v rámci kapitoly 4 „Sociální služby seniorům“ a kapitoly 5 „Práce, mzdy a důchody“. K dispozici je stále větší množství výtisků publikace Senioři v datech. V elektronické formě je v rozšířené podobě zveřejněna na: <http://czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/publ/1417-09-2009>.

9. C. Zpracovat návrh způsobů sledování dosud nedostupných indikátorů sestavených podle bodu 9.A.

Gesce: Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Spolupráce: ČSÚ, resorty, výzkumné a vzdělávací instituce

Termín: 2010

Plnění:

9. D. Analyzovat a publikovat údaje o starší populaci získané na základě sčítání lidu, domů a bytů v roce 2011.

Gesce: ČSÚ

Spolupráce: Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Termín: 2013

Plnění: Úkol bude v termínu plněn.

9. E. *V návaznosti na hodnocení plnění Programu jedenkrát ročně aktualizovat Program.*

Gesce: *Rada vlády pro seniory a stárnutí populace*

Spolupráce: *resorty, výzkumné a vzdělávací instituce, ČSÚ, regionální a místní samospráva, seniorské a proseniorské organizace*

Termín: *průběžně*

Plnění:

Rada se bude hodnocení, resp. aktualizaci Programu věnovat na svém 15. zasedání v roce 2011. Pravidelné monitorování plnění Programu v souladu s usnesením vlády ze dne 9. ledna 2008 č. 8 prostřednictvím Rady je předpokladem pro efektivnější řešení problémů v oblastech významných pro kvalitu života seniorů v České republice.

9. F. *Podporovat úzkou spolupráci a dialog mezi vládou, jednotlivými resorty a regionální a místní samosprávou zaměřenou na řešení prioritních otázek stanovených v Programu.*

Gesce: *Rada vlády pro seniory a stárnutí populace*

Spolupráce: *MPSV, MZ, MŠMT, MMR, MD, MV, MF, MO, MK, MPO, MZe, regionální a místní samospráva, seniorské a proseniorské organizace*

Termín: *průběžně*

Plnění:

Rada jako poradní a iniciativní orgán vlády vytváří prostor pro odbornou diskusi o konkrétních problémech spojených s kvalitou života seniorů a stárnutím populace a může sehrát významnou roli při řešení meziresortních otázek a formulaci konsensuálních stanovisek v této oblasti.

Odbor rozvoje a strategie regionální politiky MMR svoji činnost zaměřuje na vytváření předpokladů rovnoměrného rozvoje regionů ČR a tím vytváří předpoklady pro plnění úlohy MMR jako gestora za regionální politiku ČR a spolupráce jednotlivých orgánů státu a samosprávy na tomto úseku. Pro příští plánovací období byly započaty práce na Strategii regionálního rozvoje ČR pro období 2014 – 2020.

Spolupráce s ostatními resorty, vládou i nestátními orgány je v rámci resortu MD průběžně zajišťována například v rámci Rady vlády České republiky pro bezpečnost silničního provozu, komisí a pracovních skupin ustavených k řešení aktuálních problémů v dopravě i pravidelnou účastí zástupce MD na jednáních Rady vlády pro seniory a stárnutí populace. Velký důraz je kladen i na využívání moderních technologií k informovanosti veřejnosti o záležitostech dopravy obecně a zejména zvýšení bezpečnosti všech účastníků dopravy. K jednotlivým kampaním jsou využívány jak veřejné sdělovací prostředky, tak i internet.

V resortu MŠMT probíhá např. v rámci rozvojového programu ve vzdělávání Podpora dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků v regionech. MŠMT tímto rozvojovým

programem podpořila další vzdělávání pedagogických pracovníků realizované na podporu kurikulární reformy, zvyšování profesionality pedagogických pracovníků, ať už v oblasti získávání odborné kvalifikace, jejího rozšiřování či prohlubování.

9. G. Podporovat zapojení a participaci občanů, včetně seniorských a proseniorských organizací, sociálních partnerů a odborné veřejnosti na realizaci a hodnocení plnění Programu.

Gesce: Rada vlády pro seniory a stárnutí populace

Spolugesce: MPSV, MZ, MŠMT, MMR, MD, MV, MF, MO, MK, MPO, MZe

Spolupráce: seniorské a proseniorské organizace, sociální partneři, výzkumné a vzdělávací instituce, regionální a místní samospráva

Termín: průběžně

Toto opatření je průběžně plněno v rámci činností jednotlivých rezortů, kterými dochází k plnění celého programu.

6. Připomínky k programu a návrhy na jeho aktualizaci:

MF

Úkoly, které z usnesení vlády vyplývají pro zaměstnavatele, jsou zásadní změnou přístupu ke starším lidem, vytváření podmínek pro zdravý a aktivní život ve stáří a poskytování rovných příležitostí lidem každého věku. Je kladen velký důraz na zabránění diskriminace na základě věku a na ochranu lidských práv.

Z obsahového hlediska je však program koncipován povrchně, se zastaralou terminologií a bez ohledu na aktuální realitu, např. neřeší situaci nikdy neprovdaných žen (tj. ne vdov nebo manželek: konflikt s jinde proklamovanou genderovou rovností a zákazem diskriminace), tzn. neúplných rodin. V materiálu nejsou aktualizovány údaje, např. o východiscích popisujících zdravotní stav jednotlivých částí populace.

MZ

Opatření programu 2. D. „Podporovat odpovědný přístup ke zdraví a hmotnému zabezpečení ve stáří a zvyšovat zdravotní a finanční znalosti a kompetence lidí. Zvyšovat informovanost starších osob o způsobech řešení obtížných životních situací v různých oblastech života“ není vhodně stylizováno. Jsou zde sloučeny dvě problematiky, a to zvyšování zdravotní gramotnosti seniorů (úloha zdravotnictví) a zvyšování finančních znalostí a řešení obtížných situací seniorů (mimo kompetence zdravotnictví). MZ navrhuje rozdělení kompetencí.

MZ dále navrhuje zařadit do bodu 3 Strategické priority jako prioritu „Edukace a podpora zdravého životního stylu seniorů.“

MZ dále navrhuje zrušit opatření 6K „Připravit metodiku komplexního geriatrického hodnocení a podmínky pro její využití ve zdravotních a sociálních službách, včetně při posuzování žadatelů a klientů zařízení dlouhodobé zdravotní a sociální péče. Podpořit opatření k prevenci institucionalizace a závislosti na dlouhodobé péči.“ zrušit.

MO

Navrhuje aktualizaci opatření programu - na konec článku 2.1 kapitoly 2. Základní principy navrhuji doplnit větou „*Zvláštní náhled vyžaduje postavení válečných veteránů. Poškození zdraví a snížení kvality života jsou v jejich případě způsobeny nasazením ve válečných operacích. Kompenzace vzniklých poruch je v zájmu společnosti.*“

MŠMT

K opatření 7. F. Podporovat vzdělávací programy pro neformální i profesionální pečovatele - V rámci globálních grantů může jít ze strany MŠMT pouze o marginálnější podporu tohoto opatření z hlediska vzdělávání pečovatelů chápaného jako další vzdělávání pro zvýšení a rozšíření odborných kompetencí. MŠMT navrhuje, aby u finančního zajištění byly globální granty vyškrtнутy a nahrazeny nějakým vhodnějším projektem či projekty, jež se výše uvedené problematice více věnují.